

II
947
L

T. BaŃan

RefugiaŃii
Moldoventi
in
Bucovina
1821-1846

II
947
L

II. 947 L.

II
947
L

AȘEZĂMÂNTUL CULTURAL
ION C. BRĂȚIANU

VIII

REFUGIAȚII MOLDOVENI
IN BUCOVINA

1821 ȘI 1848

DE

TEODOR BĂLAN

„CARTEA ROMÂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

1929

AȘEZĂMÂNTUL CULTURAL
ION C. BRĂTIANU

VIII

REFUGIAȚII MOLDOVENI
IN BUCOVINA

1821 ȘI 1848

DE

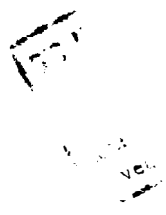
TEODOR BĂLAN

„CARTEA ROMÂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

1929

947 L

60872

L I T E R A T U R A

1. ARHIVE.

Arhivele Statului din Cernăuți, (citată Arh. Bucov.).

Aici s'au utilizat următoarele dosare și colecții :

Dosarele prezidiale, 1821, 1822—24, 1824—1827, 1848, 1850 ;

Liber Contractuum antiquorum II și V (Contr. ant.).

L. Contractuum novorum V, XI, XV (Contr. nov.).

L. Instrumentorum I și V (L. instr.).

L. Obligationum II (L. obligat.).

L. relationum II și IV (L. relat.).

Arhiva familiei Hurmuzachi.

2. REVISTE ȘI ZIARE.

Bucovina, gazetă românească pentru politică, religie și literatură. Cernăuți, 1848-50.

Constituționariul, jurnal politic, Iași, 1858.

Convorbiri literare, București, anul 41, 1907.

România viitoare, (D. Munteanu-Râmnic) I. Ploești, 1921.

3. CĂRȚI.

Acte și documente relative la istoria Renașterii României, București, tip. Carol Göbl, vol III, IV, V, VI₁.

Anul 1848 în principatele române. București, Carol Göbl, vol. I, II, III.

Bănescu N. : *Corespondența familiei Hurmuzachi cu Gheorghe Bariț*, Vălenii de Munte, tip. Neamul românesc 1911.

Buletinul ședințelor adunării ad-hoc a Moldovei, 1857.

Erbleanu Const. : *Istoria Mitropoliei Moldaviei și Sucevei*, tip. cărților bisericești, 1888. București.

Hurmuzachi C. : *Candidatura prințului Grigorie M. Sturdza*. Iassy, tip. Buciumului român, 1858.

Hurmuzachi Eudoxiu : *Documente privitoare la istoria Românilor* vol. X.

Iorga N. : *Documente privitoare la familia Callimohi*, tip. Minerva, București, 1902, vol. 1—2.

Iorga N. : *Studii și documente*, București, vol. V, VI, XVIII.

Istrati Nicolae : *Despre puterea legislativă și privilegiile principatelor moldo-române*, Iași 1856, tip. instit. „Albinei”.

Kogălniceanu Mihail : *Scrisori 1834—1849*, București, Minerva, 1913.

Monitorul oficial al Moldovei, 1859.

Porumbeseu Irabelle : *Scrieri*, ed. de Leonida Bodnarescu, Cernăuți, 1898, soc. tip. bucovineană.

Slon Gheorghe : *Suvenire contimporane*, București, 1888, tip. Acad. Române.

Uricarul sau colecție de documente (Codrescu Th.), vol. V. XI, XIII, XXIV.

4. ARTICOLE.

Cartoajan N. : *Pribegia lui M. Kogălniceanu în Bucovina, la 1848* în „Lui Ion Bianu”, Amintire, tipo-litogr. Carol Göbl, București, 1916, p. 59—68.

Forescu N. A. : *Amintiri din viața și domnia lui Alexandru Ion Cuza*, în Arhiva din Iași, XI, 1900, p. 260—277.

Hurmuzachi Constantin și Malorescu Ion : *Desvoltarea drepturilor principatelor moldo-române în urma tratatului de Paris*, în Acte și Documente III, p. 179—218.

Hurmuzachi Constantin : *Un renegat al Unirii principatelor*, în Acte și Documente III, p. 663—667.

Istrate Nicolae : *Despre chestia zilei în Moldova*, în Acte și Documente III, p. 125—137.

Marlau Liviu : *Prima încercare poetică a lui B. P. Hașdeu*, din 1858 în Revista critică, Iași, I, p. 136—137. 1927.

Urechla V. A. : *Documente relative la anii 1800—1831* în Anal. Acad. Române, seria II, tom. X, Mem. secț. istorice, 1887—1888, p. 303—335.

1. FAMILIILE MUSTEAȚĂ ȘI PETRINO

Pentru a putea arăta în ce fel au sosit în Bucovina familiile Musteață și Petrino, va fi necesar să constatăm, dacă în prima jumătate a secolului al XIX-lea au existat sau nu legături sociale și politice între Bucovina și Moldova. Ne gândim la legăturile sociale ce puteau să existe între familiile boerești din Bucovina și cele din Moldova, legături cari într'o măsură oarecare ar fi putut contribui să întărească elementul românesc din noua provincie austriacă, ruptă din trupul Moldovei. Asemenea se va cerceta dacă au existat legături dela stat la stat, între Moldova și Austria.

Din nefericire, nici una nici alta nu se poate constata. Moldova se află sub suzeranitatea Turcilor și în consecință nu eră în stare să manifeste pretenția de a fi socotită stat egal în rang cu cel vecin, stăpânit de Habsburgi. Măsuri de reciprocitate diplomatică nu se puteau lua. Agentul austriac din Iași nu aveà un coleg moldovean cu sediul la Viena. Tot astfel e cazul cu legăturile sociale între familiile boerești dincolo și dincoace de cordon. Odată cu răpirea Bucovinei încetară legăturile familiare între fiii aceleiaș neam cari dână atunci duseseră o viață comună. Cele vechi intrară în pesuetudine, iar altele noi nu se înfiripară. După un deceniu dela răpire, Bucovina fu izolată complet de Moldova. Boerimea română din Bucovina, parte cultiva vechile tradiții românești, manifestând o atitudine recalcitrantă față de tot ce eră străin, parte ținea să se încuscrească cu nobilimea polonă din Galiția. Se invocau, în sprijinul acestui fapt,

vechile legături sociale ce existaseră pe vremuri între unele familii moldovenești și polone. Un nou curent, străin și de-naționalizator, își făcu drum în frumoasele plaiuri ale Nordului Moldovei, țara în care dela începutul Moldovei încoace nu se afirmase decât viața socială și politică românească.

Dacă ici colo, în mod sporadic, s'au întâmplat cazuri de trecerea cordonului izolator a unor elemente din Moldova românească, le vom nota cu bucurie. Fie că acești Moldoveni au sosit în Bucovina dorind a se așeza pentru totdeauna, sau că ei s'au refugiat aici pentru a petrece un timp scurt, peste tot prezența lor în Bucovina a trebuit să exercite o influență binefăcătoare asupra populației românești din Bucovina care ducea dorul primenirii sufletești.

Puțini boieri români din Moldova au trecut hotarul pentru a se așeza în Bucovina. În lipsa știrilor mai detaliate, nu cunoaștem decât două familii de acest fel. Sunt familiile de origine macedo-română : Musteață și Petrino.

Teodor Musteață a sosit din Macedonia și s'a așezat întâiu în Moldova. În noua sa patrie el s'a ocupat cu „alișveriș”¹⁾. Specialitatea lui eră negoțul cu moșii. Ii plăceau transacțiunile în stil mare, în urma cărora se alegea cu venituri însemnate. Pentru un om harnic și abil ca el, Bucovina depe vremuri eră un teren foarte potrivit. Aici multe moșii boerești rămaseră fără stăpân. Asemenea se aflau în Moldova o serie de moșii cari erau proprietatea fondului religios ortodox din Bucovina. În urma noilor orânduirii ivite după răpirea Bucovinei, stăpânii de moșii de ambele părți doriau, într'un fel sau altul, să scape de averile lor imobiliare, neputându-le administra peste cordon.

Teodor Musteață pătrunse situația și se angajă să resolve problema acestor moșii. El se înțelese întâiu, la 1793, cu patriarhul de Ierusalim cu numele Antimos. Acesta îi dădu în arendă următoarele moșii situate în Bucovina : Toporăuți, Tristiana, Volcineț, $\frac{1}{2}$ Vascăuți pe Siret și Dracineț. Aceasta din urmă aparținea mănăstirii Pobrata, iar celelalte mână-

1) *Iorga N.* : Docum. Callimachi II, p. 207—8 Nr. 158.

stirii Barnovschi dela Iași. „Todori” Musteață se obligă să plătească pentru ele suma anuală de 2050 galbini turcești. Tot atunci Musteață mai luă în arendă dela acelaș patriarh : $\frac{1}{2}$ sat Bahrinești a mănăstirii Cetățuia, și moșiile Teișoara și Bucecea din ținutul Botoșani, proprietatea mănăstirii Galata. ¹⁾

Incheind aceste contracte, Teodor Musteață fu silit să se mute în Bucovina. Aici el făcu pregătiri pentru a administra moșiile luate în arendă. In Bucovina Teodor Musteață află știrea că statul austriac, în calitate de factor disponent al fondului religios ortodox din Bucovina, se poartă cu gândul să vândă moșiile acestui fond situate în Moldova. Înțelegând importanța afacerii, Teodor Musteață reuși să înființeze o tovărășie angajând la ea pe boierii moldoveni : Nicolai și Iordachi Russet, Iordachi Balș, Panaioti Casimir și Constantin Carp, toți boieri înstăriți, unii din ei având și moșii în Bucovina. La anul 1804 se încheie la Lemberg contractul cu statul austriac. In numele tovărășiei Teodor Musteață primi dela statul austriac un număr de 44 moșii și părți de moșie situate în Moldova, proprietatea „clirosului” bucovinean, în schimbul sumei globale de 331,000 lei împărătești. Din această sumă, jumătate se prezintă la încheierea contractului, iar restul urmă să se plătească în zece rate anuale, plus $5\frac{0}{10}$ interese. Pentru restul sumei neplătite, tovărășia prezintă gajuri în formă de moșii situate în Bucovina ²⁾. S’au dat zălog moșiile Zadubriuca și Vascăuți pe Ceremuș, ținutul Cernăuților, proprietatea tovarășilor Nicolai și Iordachi Russet. Acești doi boieri declarară că fac aceasta „pentru acea sumă de bani ce au să rămâe să-i de cu vadele” și cunoscând că „numitul neguțător este cinstit și sigur” ei ziseră că în caz de neplată „moșiile aceste a noastre rămân să fie în locul banilor”.

După încheierea contractului, tovarășii vândură pe rând diferiților boieri moldoveni moșiile cumpărate. Venitul care a rezultat trebuie să fi fost mare, de oarece Teodor Musteață

1) Arh. Bucov. Contr. nov. V p. 71.

2) Contractul se află în Arh. Bucov. pachetul fondul religiosar.

dispune după puțin timp de mari sume de bani. Cu ele își cumpără moșia Sadagura, situată în nemijlocita apropiere a orașului Cernăuți.

Terenul pe care astăzi se află târgul Sadagura, aparținuse pe vremuri moșiei Rohozna. Rohozna fusese întâiu moșie domnească și trecuse pe cale de donație, la anul 1519, în seama episcopiei de Rădăuți ¹⁾. Mai târziu ea fu vândută particularilor și o parte a ei, pela începutul secolului al XVII-lea, ajunse în proprietatea latifundiarului Gavrilaş Mateiaș, care o cumpără dela un Isac de Costinești. Dela Gavrilaş partea aceasta trecu în seama ginerelui său Iordachi Cantacuzino. La 1620 situația Rohoznei eră următoare: $\frac{1}{3}$ parte a lui Iordachi Cantacuzino, $\frac{1}{3}$ parte a lui Ion Prăjescul, și restul a familiilor Cracalia și Brânzanu. Dela Iordachi Cantacuzino, partea lui trecu pe cale de încuscrire la familia Ursachi. Gheorghe Ursachi o dăruie, la 1730, căpitanului de Coțmani Manole Zamfir, iar acesta o dădù, la 1741, lui Andrei Potlog, soțul Catrinei, fata lui Vasile (Varlaam) Ursachi. Altă fată a lui Vasile Ursachi, cu numele de călugărie Varlaam, s'a căsătorit cu boierul Mihalachi Sturza. Paraschiva, fata acestuia, a devenit soția boierului Toma Iamandi, care moșteni și partea Rohoznei a lui Ion Prăjescu. La anul 1782 din Rohozna stăpânea: Toma Iamandi $\frac{1}{3}$ parte, Manole Potlog, fiul lui Andrei, a $\frac{1}{3}$ parte, iar restul eră proprietatea familiilor Cracalia și Brânzanu și a familiilor adiacente lor: Căzăcescu, Săvăscul, Vlad și Costin-Mutenco. O cumpărătură posedă și boierul din Moldova Constantin Rășcanu.

Pe o parte a teritoriului moșiei Rohozna a fost clădit târgul Sadagura. Istoricul acestui târg este următorul. La anul 1771 generalul rus Rumianțov, comandantul armatei rusești aflătoare în Moldova, ceru Divanului domnesc din Moldova „ca să să caute un loc pentru facerea banilor de aramă fiind rânduit asupra facerii acestor bani un baron Gardinbergu.” Deci, armata de ocupație rusească căuta pe atunci un teren voinde a se așeza vremelnice pentru scopul indicat. Generalul

1) Iorga N.: Studii și Docum. V. p. 387.

Gartenberg făcea parte din aristocrația polonă și purta predicatul „Sadagorski” (traducerea polonă a cuvântului Gartenberg). Divanul moldovenesc a trimis scrisori și oameni nela ispravnici, cerându-le să comunice dacă se află în ținuturile lor terenuri potrivite. Numai starostele de Cernăuți, Francezul naturalizat Imbault ¹⁾, răspunse afirmativ, zicând că pe teritoriul moșiei Rohozna se află un teren potrivit. Un an mai târziu, la 1772, se dădu ordin „ca fiește care dregătoriu să facă publicație în ținutul său și pre la toate zilele de târgu, cumcă la moșia Rogozna din ținutul Cernăuților este să să facă târgu cu nume de Sadagura după tălmăcirea numelui lui baron Gardinbergu.... și oricine va voi ca să margă să lăcuiască pe numita de sus moșie la care s’au dat voe a să aduna târgu este volnic a-ș face casă, dugheană, crăcimă și orice altă va voi pentru alășverișul său învoindu-să cu stăpănul moșii.... ca să fie volnic a vinde orice fel [de] marfi și orice fel de băutură.”

Populația românească n’a urmat apelului, în schimb au sosit Nemți din Galiția și Rusia și în urmă un mare număr de Evrei.

Văzând că târgul Sadagura se bucură de oareșcari privilegii, Teodor Musteață se hotărî să se așeze aici. El, la 1784, și-a ridicat întâiu o velniță, luând în arendă pentru acest scop un loc dela Grigoraș Brânzanu ²⁾. Dela boierul Manole Potlog luă în arendă dreptul de crășmărit pe timp de 3 ani (1786—89) ³⁾ Cu Constantin Rășcanu făcu schimb, dându-i moșia Mânzătești, ținutul Iași, și primind partea lui de Rohozna, „ce să chiamă acum Sadagura” ⁴⁾. Mai târziu, Teodor Musteață cumpără mai multe terenuri din Sadagura dela Șerban Săvăscul, ginerele lui Sandul Brânzanu. ⁵⁾ La 1790 cumpără dela Grigoraș Brânzanul și dela Gheorghie, fiul lui Va-

1) Vezi despre el în a noastră : Moșia Cernauca, p. 10.

2) Arh. Bucov. Contr. ant. V p. 54 și 234.

3) Contr. ant. V, p. 233.

4) Contr. ant. II, p. 115 și p. 111.

5) Ibidem p. 134 și 149.

sile Brânzanul, două părți din „a cince parte de Brânzenești”¹⁾. Dumitraș și Ioniță Brânzanu, fiii lui Grigoraș, i-au vândut partea lor „din Brânzenești”²⁾ din fața târgului, „pe rândul uliții unde șade Sidlariul” cum și în partea „sloboziei Șerăuțului”. Frații Gavril și Gheorghie Căzăcescul i-au vândut partea mamei lor Paraschiva, fata lui Toader Brânzanu, adecă „jumătate de bătrân, în fața târgului pe rândul unde merge Sadler din dosul bisericii despre Șerăuți, în câmp, adecă în săliște cu oameni și cu casă câți ni s’or veni cum și în poeana făbriicii, iarăși cu oameni cu cari ce să vor afla”³⁾. Dela Anița Mutinceasa, adecă Costin, el cumpără „pol bătrân”, moștenirea moșului ei Toader Brânzanu, „adecă tatul maicii mele”⁴⁾. Ioan Volcinschi de Zvineace și soția acestuia Zoița, fiica lui Ilie Cracalie, îi vândură la anul 1797 „a patra parte din tot locul din Cracaliești”, care însemna $\frac{1}{24}$ parte din Rohozna și Sadagura⁵⁾.

Fiind ocupat cu îngrijirea moșiilor arendate, stăruind totodată pentru cumpărarea moșiilor fondului religios situat în Moldova, Teodor Musteață, la 1800, dădu în arendă moșia sa Sadagura. Cu această ocazie se poate vedea ce avere imensă posedă dânsul. El arendă tot venitul târgului Sadagura, adecă „toate adetiurile dela creștini cât și dela jidovi târgoveți”, apoi cele dela țărani iobagi, pe urmă o velniță cu cinci căldări și un „bărdac”, o moară de cai și alta de apă lângă satul Șerăuți, un birt cu licență cu „biliarul” și „trahtirul”, adecă cu un local de primirea oaspeților⁶⁾.

Așezându-se în Sadagura, Teodor Musteață cu timpul își clădi un conac, înzestrându-l cu un parc, asemănător celui dela Cernauca al lui Doxachi Hurmuzachi.

Teodor Musteață muri la anul 1825. În testamentul său,

1.) Contr. ant. II. p. 33, 118 și 369.

2) Idem, p. 123 și 128.

3) Idem, p. 144.

4) Idem, p. 148.

5) Contr. nov. XI, 131.

6) Contr. nov. XV, 109.

scris la 19 Septembrie 1825, el lăasă toată averea copiilor săi. Fiica sa Maria, căsătorită cu Alexandru Ralet din Moldova, primi moşia Nicşani, apoi acarete, dughieni, odoare şi bani, şi arenda moşiei Bucecea. Anica, fiica a doua, primi arenda moşiiilor Teişoara, Volcineţ, Bahrineşti şi Vascăuţi pe Sirete şi în urmă două terenuri în târgul Botoşani. Moşia Sadagura împreună cu arenda moşiiilor Draceniţa, Costeşti, Toporăuţi, Trestiana şi casele din Cernăuţi, trecură în seama fiului său Ioan. Nevoind a-şi petrece bătrâneţele la una din fiiccele sale „care trebuie să urmeze înprejurărilor bărbaţilor lor”, Teodor Musteaţă se aruncă cu încredere „în braţele fiului său ”obligându-l să grijească de toate „comoditeturile” sale „până la ceasul de pre urmă a vieţii sale”, şi să zidească în Sadagura o şcoală pentru copii sărmani „mai mult pentru învăţătura duhovnicească spre folos obşteşc”. Cu prilejul înmormântării fiul său să „împărţească milostenie pela săraci pentru sufletul meu şi al morţilor noştri”.

Familia Petrino, este la fel de origine macedo-română. Cei doi fraţi Hristodulo şi Apostolo Ioan Petrino, aveau la început în Iaşi o prăvălie de coloniale. La ea Hristodulo participa cu $\frac{2}{3}$, iar Apostolo cu $\frac{1}{3}$ a capitalului. La 1814 ei desfiinţară tovărăşia, prăvălia din Iaşi trecând toată în seama lui Apostol. Acesta primi cu timpul (pentru Moldova) monopolul cărţilor de joc şi cel al vânzării pieilor de iepure. La insistenţele Agenţiei austriace din Iaşi i se luară mai târziu aceste monopoluri ¹⁾. Făcând afaceri rentabile, fraţii Petrino cumpărară moşiiile Vladnicul şi Urecheştii ²⁾.

Fraţii Petrino sosiră în Bucovina după anul 1800. Ei au devenit cetăţeni austriaci la anul 1809, în vederea cumpărării moşiei Vascăuţi pe Ceremuş ³⁾. Teodor Musteaţă i-a îndemnat să se aşeze în Bucovina. El le-a vândut, la 1808, satul Vascăuţi pe Ceremuş cu a $\frac{1}{4}$ parte de Voloca pentru suma de 325.000 lei.

La anul 1816 fraţii Hristodulo şi Apostolo Ioan Petrino

1) *Iorga N.* : Doc. Calimachi I, p. 492 şi 256.

2) *Uricarul XI*, 339 şi 342.

3) *Uricarul XXIV*, p. 456.

făcură o nouă împărțeață a averii lor. Apostol primi moșiile din Bucovina, iar Hristodulo cele din Moldova, împreună cu cinci moșii, — numele nu se arată — în Basarabia. In anul revoluției dela 1821, când eteriștii răsculară Moldova, Hristodulo se refugie în Bucovina. Cu acest prilej amândoi frații din „frățească condescendență și iubire” se asigurară reciproc cu averile lor ¹⁾. După potolirea răscoalei eteriste acest contract fu desființat, ne mai fiind de lipsă.

Hristodulo, căsătorit cu Anastasia Petrovici²⁾, și-a măritat fata sa Elena cu comisarul austriac Teodosiu Dobrovolschi de Buchenthal, înzestrând-o cu moșia Rujnița din Basarabia. Petru, fiul lui Hristodulo, s'a căsătorit cu Eufrosina, fiica lui Docsachi Hurmuzachi. Petru este părintele poetului, Dimitrie Petrino.

Apostolo Petrino a murit în Vascăuți în ziua de 28 Decembrie 1836. Dela soția Ralu Ventura avu copiii : Nicolai și Elena, iar dela a doua cu numele Angelica pe : Alexandru, Eufrosina, Catarina, Penelope, Maria, Oto și Aristeia.

2. REFUGIAȚII MOLDOVENI DELA ANII 1821 și 1848

Sosirea în Bucovina a familiilor Musteață și Petrino a fost binevenită, dar n'a putut da rezultate imediate. Mai târziu apare la una un poet, la alta un politician ; dar atunci, pela începutul secolului al XIX-lea, binefacerile prezenței lor încă nu se pot constata.

Mai important a fost faptul că de groaza oștilor nedisciplinate ale lui Alexandru Ipsilanti un număr mai mare de boieri și intelectuali moldoveni s'a refugiat în Bucovina, în primăvara anului 1821.

Alexandru Ipsilante a sosit în Moldova în luna lui Februarie 1821 și a adresat populației moldovenești un apel zicând că s'a ridicat „cu toți simpatrioții” săi ca să scape „Greția”. Făcând aluzie la eventualul sprijin militar rusesc, îndemnă

1) Arh. Bucov. Liber. Instrum. IV, p. 212.

2) Uricarul XXIV, p. 456.

pe Moldoveni să asculte de Domnul Mihai Suțu, „căci strașnică putere să află gătită să pedepsească îndrăzneala” Turcilor¹). Pornind la Târgoviște, Alexandru Ipsilante numi comandant militar al Moldovei pe cneazul Gheorghe Cantacuzino. „Iacă triimit” zice Ipsilante în manifestul din 6 Mai 1821, „pe șăful princip Gheorghe Cantacuzino cu deplină plinipotență ca să pui la cale acele de acolo pricini a patriei și să aducă ce dintăiu liniștire”²).

Gheorghe Cantacuzino adresă la 19 Mai 1821 populației moldovenești un manifest comunicând că a sosit pentru a lua măsuri „patrioticești”, de oarece după plecarea lui Ipsilanti mulți Turci și soldați eteriști „răzlețându-să de trupul cel mare și răsăpindu-să pela feliuri de locuri s’au abătut la cele rele”. În alt manifest el i-a îndemnat pe Moldoveni să se gândească la credința strămoșească și să sprijinească pe Greci³).

Dar apelurile repetate ale lui Cantacuzino nu avură efectul dorit. Elementul românesc n’ a colaborat cu Grecii. Propagând un ideal străin, cneazul nu găsi în Moldova decât primire rece. Ba mai mult, un număr însemnat de boieri a ținut să treacă frontiera în Bucovina.

Pe lângă idealul străin ce-l propagau, Grecii eteriști, puțin disciplinați, comiteau multe acte de barbarie. În această privință ei concureau cu Turcii cari nu cruțau pe nimeni, prieten sau dușman. Sate incendiate, conace distruse, oameni bătuți și schingiuiți erau întâmplări de toate zilele. În Martie 1821 au fost incendiate primele sate moldovenești⁴). În Aprilie sosiră știri despre conace boerești distruse⁵). Turcii s’au purtat și mai rău ca Eteriștii. Ei au sosit în Moldova „în piele de oaie” și s’au dovedit „lupi sălbateci”. În Iași multe case au fost sparte și multe curți au rămas „fără garduri”. Peste tot „nime nu mai eră sigur de viață”⁶).

1) Manifestul lui Ipsilanti din 23/2 1821 se află în *Iorga N.* : Studii și Doc. VII p. 85, *Uricarul V*, p. 89—90 și *Arh. Bucov. Dosarul 1821 Nr. 361*.

2) *Uricarul V*, 77, și *Arh. Bucov. Dosarul 1821 Nr. 331*.

3) *Urechia V. A.* : Documente p. 309—11.

4) *Hurmuzachi* : Docum. X, p. 116—117 Nr. 154.

5) *Idem*, p. 146, Nr. 193.

6) *Idem*, p. 158—59, Nr. 215.

Ce a făcut în acest timp populația Moldovei? Țărănimea, umilă și ascultătoare, primi cu resemnare noul vifor care se abătu asupra ei. Asemenea rămase pe loc mica boierime așteptând cu răbdare desfășurarea evenimentelor. Numai marii boieri, latifundiarii, părăsiră patria, pentru a se sustrage șicanelor care-i așteptau. Ei s'au refugiat în Bucovina, și în parte în Basarabia.

Cel dintâiu boier moldovean, care la anul 1821 s'a refugiat în Bucovina, a fost vornicul Ioan Neculce. El s'a așezat la moșia sa Boian. Pela sfârșitul lui Mai sosiră boierii Ioan Mauromati, Hristodulo Petrino, Iordache Bașotă, Constantin Demianov și Gheorghe Papazoglu. Mauromati se așeză la Cernăuți, iar Petrino însoțit de preotul Papazoglu plecă la fratele său Apostol, la moșia Vascăuții pe Ceremuș. În Iunie 1821 sosi la Sirete un număr mai mare de refugiați moldoveni, boieri și intelectuali. Au fost între ei boierii Scarlat Miclescu din Botoșani, Safta Bașotă din Dorohoiu, Anastasie Scorțescul din Iași, Sandache Gherghel din Șendriceni și membrii familiei Cațichi. Și doi Nemți s'au aflat în grupul lor : Profesorul de muzică Iohann Kraus și farmacistul Iohann Lochmann. Ei s'au răsfirat asupra localităților Siret, Rădăuți, Cernăuți, Strojineț și Costâna. În urmă sosiră mulți refugiați, cari se așezară în orașele și satele Bucovinei. Numele lor ne sunt cunoscute. Autoritățile bucovinene făcând la 1823 un triaj al refugiaților găsiră un număr de 152 familii. Găsim între ei boieri ca : Sandulache Sturza, Dimitrie, Alexandru și Constantin Cantacuzino, Alecu și Gheorghe Ghica, Alecu Samarcaș, Alexandru, Constantin și Iordache Balș, Vasile Crupinschi, Alecu Hurmuzachi, Mitropolitul Veniamin și arhimandritul Daniil. Alecu Hurmuzache și arhim. Daniil se așezară la Cernauca, iar mitrop. Veniamin la Bosance. Au mai fost merituosul profesor Dimitrie Gobdelas, apoi mulți negustori și câțiva meseriași.

Refugiații moldoveni, dacă nu erau bogați sau nu aveau rude, nu duceau în Bucovina un traiu plăcut. Indesebi de greu o duceau preoții moldoveni. Ei petreceau la mitropolia

de Suceava, adăpostiți fiind în podurile chiliilor ¹⁾. Ceilalți trăiau împrăștiați „prin târguri, prin sate și pela poalele munților” ²⁾ În August 1821 mitropolitul Veniamin împreună cu câțiva boieri moldoveni cerură guvernorului Galiției, sub a cărui conducere se afla Bucovina, să le împrumute din visteria statului pe timp de trei luni suma de 15,000 ducați cu o dobândă de 10⁰/₀. Solicitatorii fură respinși pe motivul că astfel de avansuri sunt ilegale ³⁾.

În Septemvrie 1821 un număr de boieri moldoveni se plânse Administrației Bucovinei că avutul lor din Moldova se vinde la hotarul Bucovinei pe un preț de nimic. „Apoi nu știm” scriu ei, „cu care cuvânt de dreptate năvălesc a cumpăra averi furate, dând cu aceasta înlesnire și îndemnare lăcuiitorilor a alerga mai cu săte la prădăciuni.” Administrația Bucovinei opri cumpărarea acestor lucruri furate.

Interesantă a fost plângerea vornicului Dracachi Rosetti care scrise Agenției austriace de Iași că la „stremutare noastră din Moldavia” încredințase egumenului mănăstirii Secul Venedict toată averea sa în bani, aproape 200,000 lei, „ca să o sigurepsească în tainicile acei mănăstiri”. Venedict, refugiindu-se în Bucovina, din motive destul de bine cunoscute, refuză restituirea sumelor depozitate. Rosetti roagă ca Venedict să fie oprit la Cernăuți. „Supt nici un cuvânt” roagă dânsul, „să nu să sloboadă pasul numitului părinte Venedict de a merge nicăiurea până când va eși maica mea din cotromanțu ca să-i înfățișăm amândouă obrazile”. Răspunsul Administrației bucovinene a fost evasiv. Rosetti a fost învitat să înainteze pâră la Tribunal. Între timp Venedict, care simți pericolul, se refugie în Basarabia.

În Basarabia îl ajunse pe Venedict altă plângere. Refugiatul Dimitrie Sturza reclamă odoarele și documentele depozitate la mănăstirea Secul. Venedict dădu răspunsuri „cu îngăimală” ⁴⁾.

1) *Erbiceanu* : Ist. Mitrop. Mold. p. 121—22.

2) *Idem*, p. 128—29.

3. *Arh. Bucov. Dos. 1821, Nr. 557.*

4) *Erbiceanu* : o. c. p., 178—79.

În tot timpul petrecerii în Bucovina, refugiații moldoveni au fost supravegheați de autoritățile austriace. „Aicea însă” ne comunică la 1822 boierii moldoveni „guvernământul observă ori ce mișcare a noastră și mai ales când închinăm de a ne cere pașapoarte..... Am ajuns ca paserile cerului să nu avem culcuș”¹⁾).

E evident că în urma pierderilor materiale suferite, a găzduirii insuficiente pe la oțeluri și gazde particulare, apoi în urma spionajului ce se exercita asupra lor, situația boierilor refugiați în Bucovina n'a fost de invidiat. Românii din Bucovina le veniră în ajutor. Nu s'a format, vezi bine, un comitet de primire, dar s'au găsit destule inimi caritabile care s'au îndurat de ei, pregătindu-le toate înlesnirile posibile. Refugiații moldoveni, pururea cu gândul la „patria cea lăcrămătoare”, au găsit în Bucovina mulți apărători devotați și sinceri. „Patrioții dela Cernăuți” zic ei „ne tratarișăsc” bine²⁾).

Cel mai de seamă apărător al lor a fost jovialul și bunul Doxachi Hurmuzachi. El le căută gazde în Cernăuți și în mod provizor îi primea în casa sa dela Cernăuți. El îi vizita zilnic plecând călare dela o gazdă la alta³⁾. Mitropolitul Veniamin, care pentru un timp se retrase la Colincăuți în Basarabia, unde trăia în „plângătoare ședere”, scrisese odată prietinelor săi : „Să veniți la satul Cernauca dela graniță a du-sale căminarului Doxachi Hurmuzachi, unde mă voiu afla și eu”⁴⁾. Cel mai mult stătu la Cernauca arhimandritul Daniil. El o părăsi la anul 1828.

Începând cu anul 1823, refugiații pe rând se întoarseră în Moldova. Parte s'au înapoiat de bună voie, parte au fost siliți de autoritățile austriace. Acestea le dădură ordin la 1823 „să să depărteze ori la patria lor înapoi, ori în țările nemțești în lăuntru împărății”.

Dar nu pentru toți întoarcerea în Moldova a fost posibilă,

1) *Erbiceanu* : o. c., p. 204—5.

2) *Idem*, p. 162.

3) *I. Porumbescu* : *Scrieri* p. 121.

4) *Urechia V. A.* : *Documente* p. 319 și *Erbiceanu* : o. c. p. 361—62.

iar aşezarea în interiorul Austriei prezintă multe inconveniente de natură materială şi politică. Cu tot ordinul autorităţilor austriace, refugiaţii rămaseră încă în Bucovina. La 1826 Mitrop. Veniamin rugă „să i se preluniască şiderea aici în Bucovina prin pas, căci asprimea ernii şi a răcelilor despre care pătimeşte iscălitul nu-i iartă a face o aşa prelungită călătorie până la Iaşi”. Şi ceilalţi refugiaţi găsiră motive să rămână în Bucovina. Boierul Dumitrachi Zosin comunică că copiii săi frecventează şcoala dela Sirete¹⁾, iar vornicul Stefan Rosetti ceru chiar indigenatul austriac ²⁾.

Altă serie de refugiaţi moldoveni a sosit în Bucovina în primăvara anului 1848. După sfatul ţinut la 27 Martie 1848 în otelul Petersburg din Iaşi, Dōmnul Moldovei Mihai Sturdza dădu ordin de arestare a tinerilor revoluţionari. Aceştia, în cea mai mare parte, se sustraseră arestării refugiindu-se în Bucovina. Autorităţile austriace permiseră intrarea lor în Bucovina. Au sosit astfel pe rând: fraţii Petru şi Vasile Cazimir, Costache Negri, Toader Ralet, Dimitrie Conta, A. Moruzi, Ionescu, Epureanu, Romalo, Moldovanul, Alexandru Cuza, fraţii Vasile şi Iancu Alecsandri, fraţii Rosetti, fraţii Teodor şi Gheorghie Sion şi alţii ³⁾. Episcopul Iustin Crivăţ, numit şi Iustin de Edessa, trecu hotarul Bucovinei în împrejurări dramatice ⁴⁾. Sosind la Cernăuţi rugă Administraţia Bucovinei să-i permită a rămânea un timp în Bucovina „de oarece e de constituţie slabă şi n’ar putea suporta un tratament tiranic” care îl aştepta în Moldova. Mihai Cogălniceanu trecu în Bucovina pela sfârşitul lui August 1848 ⁵⁾.

În Cernăuţi, refugiaţii închiriară camere la cele două oteluri existente şi pela particulari. Otelurile erau „pline de Moldoveni” ni se comunică din partea unui martor ocular ⁶⁾. Centrul de întâlnire a fost ospitaliera casă a lui Doxachi Hurmu-

1 Arh. Bucov. dos. 1823, No. 20.

2) Arh. Bucov. dos. 1827, No. 759.

3) *I. Porumbescu* : Scrieri p. 98 şi 120.

4) *Idem*, p. 101.

5) *Carlojan* : Pribegia, p. 64.

6) *I. Porumbescu* : o. c. p. 120 şi *G. Sion* : *Suvenire contimporane*, p. 366.

zachi. El îi îmbrățișă pe toți cu o caldă inimă. Fiecare fu mângăiat, găzduit, adăpostit și astfel asigurat cu traiul. „Mă aflu fără o para” scrie Cogălniceanu din Cernăuți ¹⁾. Peste tot, aceasta a fost situația materială a refugiaților moldoveni, cari, părăsindu-și la repezeală țara, nu avuseră timp să-și facă rost de mijloace materiale. Sub astfel de împrejurări sprijinul dat de Doxachi Hurmuzachi nu eră numai bine venit, ci și necesar. În casa acestuia „toți emigrații găsirăm ospitalitate, îmbrățișare, ajutoare și mângăieri la durerile și lacrimile exilului” ²⁾. Ivindu-se în August 1848 holera la Cernăuți, refugiații se retraseră la Cernauca, unde petrecură tot timpul în conac sau în parc, mereu oblăduiți și sprijiniți de membrii familiei Hurmuzachi. G. Sion, neputând uita acele zile de restriște, dar totuși și de bucurie, scrie : „Eram toată ziua în veselie. O grădină mare și frumoasă ne procura umbră deasă și largi alee pentru preumblare, precum și bănci pentru repaos. O casă mare și confortabilă ca un palat ne oferia camere îndestule pentru culcare și un salon comun. Acolo ne adunam, cetiam, studiam, scriam, discutam sau ne dedam în convorbiri și glume interminabile” ³⁾.

Cu toată petrecerea plăcută la Cernauca, refugiații erau stăpâniți de dorința înapoierii în patria lor. Deși nu pregăteau nici o acțiune politică mai de seamă, în Moldova se vorbea des de „comitetul revoluționar dela Cernăuți” ⁴⁾. Ba, cabinetul rusesc susținea că refugiații din Bucovina „adună forțe pentru a merge contra Iașilor” și pregătesc „o răscoală” împreună cu frații lor din Transilvania și Basarabia pentru „asasinarea sau expulsarea Domnului Moldovei” ⁵⁾.

Raiul dela Cernauca a luat sfârșit în Ianuarie 1849. Atunci generalul polon Bem invadează sudul Bucovinei cu o ceată de Maghiari. În Bucovina se declară starea de asediu, un lucru care a silit pe refugiați să părăsească ospitalierul pământ al

1) *Kogălniceanu M.* : Scrisori, p. 223.

2) *Sion G.* : o. c. p. 347.

3) *Idem*, p. 361.

4) *Anul 1848*, vol. III, p. 213.

5) *Idem II*, p. 609.

Bucovinei. Cel dintâiu a plecat Cogălniceanu, la 24 Ianuarie 1849, fiindcă, după cum însuși comunică „nu mai putea șede la Cernăuți”¹⁾. Cei din urmă refugiați părăsiră Bucovina în luna lui Mai 1849²⁾.

Refugiații moldoveni se răsfirară în mai multe direcții luând cu ei amintirea celor văzute, dar mai mult a celor primite în Bucovina. Neștearsă a rămas în inima lor figura clasică a lui Doxachi Hurmuzachi. Acesta primea cu blândețe declarațiile de devotament ale refugiaților și, în modestia ce atât de bine îl caracterizează, nu-și asumă nici un merit. Peste tot, el nu doria să se publice în presă știri despre cele ce le-a făcut. După părerea lui, prietenia și dragostea „cresc în umbra vieții private mult mai bine decât în arșița soarelui public”³⁾.

3. CONSTANTIN HURMUZACHI

Constantin, cel mai mare fiu al lui Doxachi Hurmuzachi, nu s'a afirmat în Bucovina, fiindcă, ajuns major, s'a mutat în țara sa de obârșie, în Moldova. Fiind absolvent al Liceului clasic dela Cernăuți și al Universității dela Viena, unde urmase cursurile la facultatea de drept, dânsul a fost, pe vremea sa, unul din cei mai învățați bărbați ai Moldovei. Domnul Grigorie Ghica, apreciindu-l, i-a dat cuvenita atenție. Constantin Hurmuzachi, la anul 1850, a fost numit membru al „Comisiei învățăturilor publice” unde avea tovarăș pe Vasile Alecsandri. Odată, Constantin Hurmuzachi făcu mențiune de activitatea sa desfășurată la această comisiune „a căriea membru cel mai activ am fost eu, ca secretariu și redactor ales de ea⁴⁾. Doi ani în urmă, el fu numit „mădulariu” al „Comisiei îndeplinitoare codicilor țerii”, adecă al comisiei legislative. Acest mandat i s'a conferit în urma „învățaturii ce a dobândit în științele legilor și osăbite așezăminte precum

1) *Kogălniceanu* : Scrisori, p. 208.

2) *Sion G.* : Suvenire, p. 375.

3) *Bănescu* : Corespondență, p. 65.

4) *Bănescu* : o. c. p. 93.

ni s'au dat dovadă netăgăduită de a D-tale capațitate în lucrarea proiectului învățăturelor publice". Mai târziu, la 1856, a fost numit membru al comisiei juridice, având a colabora cu Mihail Cogălniceanu la alcătuirea codului penal. In decretul de naturalizare, eliberat în acest an, Domnul aminti de „onestitatea nobilului său caracter” și de „zeloasele sale servicii în deosebite lucruri însemnătoare, la care au fost cerut concursul”.

Activitatea dezvoltată până acuma face parte din primele sale afirmații politice. Mai târziu, propagând ideea Unirii și susținând în Divanul ad hoc al Moldovei dreptul de autodeterminare al acesteia, el dădu în vileag tot tezaurul talentului său politic.

După pacea dela Paris, în principatele românești a pornit din partea elementelor tinere o vie propagandă pentru ideea Unirii. Tinerii din Moldova întemeiară un partid politic denumindu-l „Comitetul Unirii”. Constituirea lui avu loc în ziua de 6 Iunie 1856, cu un program politic care urma să fie des lărgit și schimbat ¹⁾. La început, nu s'a cerut decât Unirea principatelor sub un principe străin și fixarea unei noi capitale. In Februarie 1857 s'au adăogat : neutralitatea teritoriului moldovenesc, respectarea drepturilor principatelor românești consacrate de veacuri, domn străin din una din familiile suverane din Europa, regim constituțional și supunerea străinilor sub legile țării ²⁾.

Constantin Hurmuzachi a fost membru marcant, dacă nu chiar cel mai influent, al partidului unionist. Ceea ce îl deosebia de majoritatea membrilor a fost faptul că el nu-și baza convingerile politice numai pe sentimentul național, ci ele erau rodul unui studiu amănunțit al operelor cronicarilor și scriitorilor români și străini. El nu acționa din instinț, ci din rațiune. El pe rând cetii pe Cantemir, Ureche, Engel, Kromer și Dogiel. Dorința lui a fost să cunoască situația de drept ce o avuseră principatele românești înainte și după

1) Acte și docum. III, p. 520—22, și p. 531.

2) Idem, p. 1107—8.

capitularea față de Turci. El de mai multe ori a vorbit despre studiile sale istorice. Fac „studii neîncetate” zise el odată ¹⁾. „M'am preparat” scrisese el unui prieten „pentru venirea comisarilor ca să-i îndop cu lămuriri și întâmpinări” ²⁾. Rezultatul studiilor sale îl depuse în broșura „*Desvoltarea drepturilor principatelor moldo-române în urma tratatului de Paris*” ³⁾. La gura Dunării, susține dânsul, se întâlneră și se întâlnesc interesele Occidentului cu cele ale Orientului. Așa dar, chestiunea principatelor românești, care dețin această gură, sunt de domeniu european. Principatele românești au fost totdeauna state independente, ele „au drepturi de stat, drepturi neprescriptibile, drepturile intră în domeniul drepturilor popoarelor” (p. 181). Inchinându-se Turcilor, ele intrară cu Poarta otomană în „legătură de stat”, încheind tratate. În legăturile politice cu Turcia nici odată nu fusese vorba de suverani și vasali. Mai târziu, Turcia desființă unilateral tratatele încheiate, erijându-se în stăpân. De atunci dăinuește epoca de ilegalitate. Epoca Fanarioților este un timp „de venalitate și corupțiune sistematică” (p. 180). După pacea dela Cuciuc-Cainargi (1774) principatele românești deveniră — iarăși în mod ilegal — o „treabă particulară” a Rusiei și a Turciei. Sistemul căimăcămiilor este ilegal, pentru că o țară independentă nu se poate guverna cu firmane. Principatele românești nu încetară nici odată a fi state independente. Plata tributului nu poate constitui pierderea independenței, de oarece și alte state, ca Germania și Veneția plătiseră Turcilor tribut, fără să fi încetat a fi state independente. Deci suveranitatea turcească este o „minciună” ⁴⁾. Țările românești, fiind independente, oricând pot hotărî Unirea. Situația față de Turcia nu se schimbă întru nimic, de oarece aceasta „în loc de a-și primi plata din două pungi, va primi de aici înainte tot acea plată, însă numai dintr'o pungă” (p. 209).

Unioniștii au fost siliți să acționeze în două direcții. În

1) *România viitoare*, p. 14—15.

2) *Convorbiri lit.* 1907, p. 830—32.

3) *Scrisă în colaborare cu Ion Măiorescu*, vezi *Acte și docum.* III, p. 179—218.

4) *Convorbiri lit.* 1907, p. 921.

sus, ca să îndepărteze sau să slăbească omnipotența caimacimilor :Toderiță Balș și Nicolai Vogoridi, iar în jos ca să câștige inimile alegătorilor, făcând propagandă. Propaganda făcută de Unioniști a prins foarte ușor la popor. Grea a fost lupta cu cei doi caimacami, cari, gândindu-se la interesele lor personale, erau contrarii Unirii. De aceea aceștia, pentru a anihila propaganda unionistă, exercitau presiuni asupra populației și comiteau grave abuzuri administrative. E evident că Unioniștii nu suportară acest sistem. Ei cerură libertatea alegerilor și protestară contra felului cum amândoi caimacamii, ajunși pe rând la stăpânire în Moldova, exercitau puterea executivă transformând țara într'un „veritabil hospodariat”. Nicolai Vogoridi mai avea dorința să devină Domn al Moldovei. Unioniștii se plânseră Puterilor protectoare. După moartea lui Toderiță Balș care ținuse să exercite puteri regale, numirea imediată a lui Nicolae Vogoride a fost o „revelație descurajantă”. Se continuă cu sistemul opresiunilor, cu protejirea elementelor reacționare și se pregăti desființarea libertății în alegeri ¹⁾. Unioniștii nu cerură decât instituirea sau asigurarea instituirii unui regim care să corespundă ideilor emise de Congresul dela Paris ²⁾.

Termenul alegerilor apropiindu-se, manifestele Unioniștilor erau scrise într'o limbă tot mai vehementă. „Să fim stăpâni în casa noastră” ³⁾. „Să ne dăm cu toții mâna, aducându-ne aminte că, Munteni și Moldoveni, suntem fii aceleași țări, că acelaș sânge curge în vinele noastre” ⁴⁾. Manifestul din 22 Matrie 1857 se termină cu fraza : „Moldovenii și Valahii nu sunt două popoare diferite, ci noi suntem fiii aceleiaș mame, acelaș sânge curge în vinele noastre, acelaș viitor ne este rezervat” ⁵⁾.

Un moment, Unioniștii erau de părere că reclamațiile lor adresate comisarilor Puterilor garante vor fi încoronate de-

1) Acte și docum. IV, p. 165—169.

2) Ibidem, p. 6.

3) Ibidem p. 41.

4) Ibidem p. 86.

5) Uricarul XIII, p. 174.

succes ¹⁾. Știrea a fost falsă. N'a sosit nici o delegație, sistemul de guvernare a rămas acelaș.

Reclamațiile rămânând nesocotite, Unioniștii hotărîră să observe pasivitatea la alegeri ²⁾. Incepând din Iunie 1857, Unioniștii ne mai având interes la rezultatul alegerilor, îndemnară pe oamenii lor de încredere să adune cazurile de ilegalitate și să le comunice centrului. „Curaj, speranță, activitate neadormită și păzirea celei mai mari liniști și a bunei orândueli să fie nestrămutabila noastră deviză” ³⁾.

La 20 Iunie 1857 Unioniștii declară în mod public că se vor abține dela alegeri. În manifestul cu această dată adresat țării ei comunică că felul cum au fost constituite listele electorale este un „scandal” și deci nu rămânea decât să se observe la alegeri pasivitatea, iar în urmă să se adreseze Puterilor garante un protest ⁴⁾.

Comisarii Puterilor garante favorabile Unirii (Franța, Rusia, Prusia și Sardinia), asaltați de proteste, îndemnară pe Unioniști să aștepte cu răbdare rezultatul intervențiilor făcute, de oarece statele lor sunt hotărîte să nu recunoască alegerea patronată de Nicolai Vogoridi ⁵⁾.

Constantin Hurmuzachi, fiind șeful biuroului de corespondență internă și externă a comitetului Unirii, a fost și făuritorul manifestelor cari s'au adresat țării și al protestelor care s'au trimis Puterilor protectoare. Având calitatea amintită mai sus, Constantin Hurmuzachi a fost silit să se angajeze în polemici. Instructivă este polemica pe care a avut-o cu un domn N. Istrati, care din unionist a devenit contrarul unirii. Acesta tipări întâiu broșura intitulată „*Despre puterea legislativă*” lansând ideia că independența Moldovei a fost păzită de Turci. Este deci de datoria fiecărui Moldovean să accentueze această independență, adecă să cultive separatismul. Prin unire se sdruncină independența Prin-

1) Acte și Doc. IV p. 470—1.

2) Ibidem IV p. 497—99.

3) Acte și Doc. VI, p. 838.

4) Ibidem p. 904—913.

5) Ibidem V, p. 50—1.

cipatelor. Domnul străin nu ne va fi de folos, căci tocmai din partea Domnilor străini — aluzie la Domnii fanarioți — am suferit cele mai mari nedreptăți. Rezumându-și expunerile, N. Istrate crede că face bine să se ferească de „a îndemna pe cineva nici la concentrarea guvernului principatelor, nici din contra”¹⁾.

Mai pe larg N. Istrati și-a dezvoltat convingerile separatiste în articolul „*Despre chestia zilei în Moldova*” publicat în anul 1856²⁾. El accentuează independența Moldovei care, după părerea sa, fusese păzită de Turci și în urmă fu admisă de tratatul de pace dela Paris. Datoria noastră este să păzim aceste „privilegii ale strămoșilor noștri”. Cum vom observa altă atitudine, principatele românești vor fi desființate. Unindu-se, desavantajele se vor ținea lanț. Vom provoca pe vecini, iar în urmă ne vom certa între noi. În amândouă cazurile, vecinii vor interveni și vor desființa independența țării. Unirea este o „cursă”, pregătită de răuvoitorii neamului românesc. Vom pierde suveranitatea turcească, care ne fusese scut, și vom deveni simple gubernii sau provincii fără rost. Prin Unire, Moldova îndeosebi va suferi mult, de oarece va deveni o „dependență a Craiovei”, iar Iașii „un fel de Hârlău”. Prințul străin va fi un pericol din punct de vedere material, confesional și național. Material, fiindcă curtea prințului va înghiți mari sume de bani, confesional, fiindcă va lovi în biserica noastră, național, de oarece vom fi guvernați de străini, și în urmă vom fi absorbiți de ei.

Istrate, exprimând astfel de idei, a fost combătut cu asprime de Unioniști. Constantin Hurmuzachi îi răspunse în articolul intitulat „Un renegat al Unirii principatelor” publicat la 15 Iulie 1856³⁾. El îi reproșează că și-a schimbat pe rând convingerile politice, până când în urmă s’a oprit propagând separatismul. Principatele au rămas tot timpul independente, așa dară sunt libere și în drept a încheia și „tratatul pentru unire”.

1) N. Istrate : Despre puterea legislativă p. 35.

2) Acte și Doc. III, p. 125—137.

3) Acte și doc. III, p. 663—667.

Unioniștii neparticipând la alegerile pentru Divanul ad hoc, candidații guvernamentali, protivnici Unirii, au reușit. Dar protestele Unioniștilor au fost ascultate și prima alegere a fost desființată. La noua alegere Unioniștii reușiră cu un număr zdrobitor de deputați. Intre cei aleși a fost și C. Hurmuzachi, ca delegat al ținutului Roman.

În Divanul ad hoc al Moldovei Constantin Hurmuzachi a jucat un rol covârșitor. A fost ales membru în diferite comisiuni: în comisiunea pentru verificarea titlurilor deputaților, pentru alcătuirea regulamentului adunării și în urmă i s'a conferit situația de secretar al Divanului.

După constituirea biroului, începură discuțiunile. Constantin Hurmuzachi deschise seria discursurilor. „Hotărâscă-se odată,” zise el în ședința de 5 Octomvrie 1857, „starea politică a României, cu un cuvânt, să fim stăpâni în casa noastră”.

Două zile mai târziu, la 7 Octombrie 1857, avu loc memorabila ședință, când Mihail Cogălniceanu formulă dorințele Moldovei. El ceru unirea, principe străin, neutralitatea teritoriului și regim constituțional ¹⁾.

După Cogălniceanu, Constantin Hurmuzachi primi cuvântul pentru a documenta îndreptățirea acestor dorinți din punct de vedere istoric și juridic. „Momentul este critic”, zise el. De el depinde „viața sau moartea neamului românesc... binecuvântarea sau blăstămul semințiilor viitoare”. Moldova în tot timpul existenței sale fusese independentă, încheiase tratate de pace și de comerț și purtase războaie. Deci și astăzi „Principatele române fiind staturi suverane, dela sine să înțelege că ele au necontestabilul drept de a-și legiui reorganizarea lor, de a-și consolida și a-și întări esistența lor națională, morală, politică și materială”. Sprijinind dorințele formulate de Mihail Cogălniceanu, C. Hurmuzachi zise: „Cerem unirea principatelor” căci ea „este înscrisă în inimile tuturor Românilor”. . . . „perit-au separatismul ca fumul mănat de vifor” „cine este în stare de a le (dorințele)

1) Buletinul ședințelor adunării ad-hoc a Moldovei, la ședințele citate.

combate, acela nu este Român, ci dușman al fraților săi, dușman al țării, unealtă a intereselor streine”.

E evident, că după o documentare atât de logică și atât de limpede, care la sfârșit conține aproape un blăstăm aruncat asupra capetelor contrarilor unirii, dorințele au fost primite, după cum fuseseră formulate.

După votarea dorințelor, Divanul ad hoc al Moldovii ar fi trebuit să-și termine activitatea. Dar fie din lipsă de experiență, fie din motivul că firea moldovenească este mai comunicativă, mai mult poetică decât practică, se ceru să se discute și chestiunile interne ale Moldovei. Având simț politic, Constantin Hurmuzachi se opuse acestei cereri, fiind de părerea că Divanul ad hoc nu a fost convocat decât pentru chestiunea Unirii. Căci el zicea „dacă frații noștri de peste Milcov n’ar primi vre una din bazele ce am propune, unde este unirea Principatelor?”¹⁾ Totuși Divanul ad hoc al Moldovii luă în desbatere „șirul de chestii generale”, iar raportor a fost ales, ce ironie, tocmai Constantin Hurmuzachi. Astfel chestiunea Unirii a fost complicată. Căci dacă Muntenia ar fi făcut la fel, Convenția de Paris ar fi pierdut firul, discutând mai mult chestiunile ce erau de natură să desbina pe Români, dar nu să-i unească.

Răspunsul Convenției de la Paris este cunoscut. El înseamnă o profundă corectură a hotărârilor Divanurilor ad-hoc. Nu s’a permis nici unirea, nici domnul străin, ci principatele românești aveau să existe ca două state deosebite, cu câte un domn ales în frunte. Unioniștii suferiră o mare decepție, căci unirea principatelor cu un principe străin în frunte — vorba lui Constantin Hurmuzachi — „a fost, este și va fi dorința cea mai vie, cea mai aprinsă, cea mai generală a nației române”²⁾.

Pentru Constantin Hurmuzachi anii 1856 — 1859 înseamnă epoca cea mai bogată în realizări politice a vieții sale. Se poate susține că el a fost unul din cei mai de seamă membri ai co-

1) Ședința din 5/X 1857 și Acte și Doc. VI₁ p. 91.

2) *Monitorul Ofic.* al Moldovei din 28/I, 1859.

mitetului unirii. El a grijit de corespondența cu membrii partidului, el a lansat manifestele către popor și, tot el, a formulat protestele trimițându-le comisarilor Puterilor garante. A face toate aceste, înseamnă a depune o muncă care adesea întrece forțele unui om. Oboseala îl cuprinse de mai multe ori. „Inversunate lupte” scrise el, la 1857, lui Iacob Mureșan, „ce avem cu vânzătorii patriei, cu partida vândută streinilor, inimizii sfintei noastre cause, o luptă care mai bine de un an absorbește toată atențiunea, toată puterea morală și, pot zice, de multe ori și cea fizică” (1).

Când veni vorba de alegerea Domnului, mult încercata solidaritate a Unioniștilor se sparse. Majoritatea acestora ceru pe colonelul Alexandru I. Cuza, iar Constantin Hurmuzachi, dorind în fruntea statului pe un om cu influență, sprijini candidatura lui Grigorie Sturza, fiul fostului domn Mihai Sturza. Pentru acest scop, Const. Hurmuzachi înființă, împreună cu câțiva prieteni ai săi, ziarul „Constituționarul”, al cărui prim număr apărură în Iași în ziua de 10 Noemvrie 1858. După părerea lui C. Hurmuzachi, Grigorie Sturza eră potrivit pentru domnie din toate punctele de vedere, Eră fiu de domn, deci influent, eră bogat și astfel putea să facă față împrejurărilor de natură materială, și în sfârșit, aveă experiență politică, ocupând mult timp servicii politice. Tot el a dat dovadă că este stăpânit de un profund sentiment național: a intervenit la delimitarea Basarabiei sudice și l-a combătut pe Nicolae Vogoridi, care avu pretenția să devină domn. Deci „nu este candidatură mai națională, mai neapărată, mai nemerită și mai populară decât candidatura lui bezede Grigorie Sturdza” 2). Cine nu sprijinește această candidatură dă dovadă că e element turbulent, element lipsit de sentiment patriotic. „Periculoasă poate fi candidatura Luminării sale numai pentru revoluționari, pentru inimizii ordinului legal și a liniștei publice, pentru comuniști

1) „România viitoare” I, 1921, p. 14—15.

2) C. Hurmuzachi: Candidatura prințului Grigorie N. Sturdza passim și Forescu N. A.: Amintiri, passim.

și socialiști, precum și pentru acii deprinși a avea un domn slab spre a-l purta de nas și spre a exploata slăbiciunea. . . . Sprijinim candidatura prințului Grigorie Sturza, deplin convinși că Luminarea sa are nu numai toate însușirile cerute de convenția din 7/19 August. . . . ci și mai multe calități neapărate, pe care nimeni altul nu le are” 1).

Când Grigore Sturza își adresează manifestul către țară, zis „profesia de credință” 2), C. Hurmuzachi îi făcu cuvenita propagandă, zicând că adevărații patrioți vor îmbrățișa cu căldură acest manifest, fiind adresat țării de un om care va ști să împlinească visul milenar al Românilor 3). Adversarii prințului Sturza sunt „demagogi și revoluționari cunoscuți”, iar argumentele „Stelei Dunării”, ziarul unioniștilor, sunt „absurde, neadevărate, perfide” 4).

Unioniștii nu puteau să lase fără răspuns articolele, uneori vehemente, ale lui C. Hurmuzachi. Intre mulți alții i-au răspuns : Bogdan Hajdău și Vasile Alexandri. Primul publică o parabolă cu un porumb însetat, care caută un izvor de apă. Văzând în depărtare un șipot zugrăvit, el nesocotește cele veritabile, pe care le întâlnește în sbor. Negăsind apă, porumbul a pierit :

„Nația-i șipotul cel firesc,
Unde setea-mi potolesc
Nu la „Constituțional”
Ce nu-i șipot natural,
Ce-i șipotul fals, boit
Unde porumbul a perit” 5).

În poezia lui V. Alexandri găsim accente mai puternice, pe alocuri chiar nepermise față de marile merite naționale ale lui Constantin Hurmuzachi. Se vorbește de „beție“, de

1) „Constituționarul” No. 5 din 19/XI, 1858.

2) Publicat în Constituționarul No. 9 din 28 XI, 1858.

3) „Contituționarul No. 10 din 1/XII, 1858.

4) Idem No. 11 din 3/XII, 1858.

5) *Marian L.* : Prima încercare, p. 136—37.

„oarbă lingușire”, de părăsirea prietenilor, de disprețul cu care se acoperă epoci mărețe. Poezia se termină cu următoarea strofă :

„Gândește c'al tău strigăt răsună din morminte
In care zac martirii frumoaselor credinți,
Gândește-te, sărmane, că bunul tău părinte
Te aude și te plânge cu lacrimi fierbinți”¹⁾).

E evident, că Constantin Hurmuzachi a greșit sprijinind candidatura prințului compromis Grigorie Sturza, dar el n'a fost nici lingușitor, nici apostat al ideii unirii. El a fost de părere, că numai prințul său întrunește calitățile necesare pentru a reuși.

După cum se știe, C. Hurmuzachi a votat în urmă pentru Alexandru I. Cuza și astfel legăturile sale cu unioniștii, întrerupte puțin timp, s'au restabilit.

Activitatea politică a lui C. Hurmuzachi, desfășurată în Moldova, are importanță îndoită. Cu ajutorul lui unioniștii au învins. Dar fiind originar din Bucovina, deci dintr'o provincie subjugată, el reprezintă o parte a neamului românesc care, din vitregia vremurilor, a fost împiedecat să colaboreze la viața politică a statului român liber. Prin C. Hurmuzachi și mica Bucovină a pus umărul la înfăptuirea unirii și la formarea noului stat român. La noua clădire a neamului românesc și Bucovina a pus o cărămidă.

4. EFECTE BINEFĂCĂTOARE

Petrecerea îndelungată a refugiaților politici moldoveni în Bucovina n'a putut rămânea fără efect. Influența, pe care ei au exercitat-o asupra intelectualilor din Bucovina, a fost foarte puternică. In discuțiile ce au avut loc între aceste două elemente, s'a atins, cum eră firesc, nu numai situația politică din Moldova, ci s'a vorbit și despre chestiunea românească în general. S'a discutat așa dară asupra chestiunii panromâ-

1) *Iorga N.* : Studii și Doc. XVIII, p. 95.

nești. Unul din fiii lui Doxachi Hurmuzachi, anume Constantin, urmând îndemnurilor primite, a părăsit Bucovina ducându-se în Moldova, unde, naturalizându-se, a contribuit, după cum am văzut, la formarea noului stat român. Plecarea sa în Moldova este o urmare imediată a legăturilor intime ce au avut loc între membrii familiei Hurmuzachi și refugiații moldoveni.

Dar influența refugiaților moldoveni a avut reflexii bine-făcătoare și asupra Bucovinei. Se știe că ziarul „Bucovina” a fost întemeiat în urma îndemnurilor primite dela acești refugiați. Se crede că Mihai Cogălniceanu a dat îndemnul pentru întemeierea acestui ziar ¹⁾ Ori cum o fi, idea întemeierii ziarului a fost lansată de ei, iar la realizarea ei au muncit intelectualii din Bucovina, în frunte cu frații Gheorghe și Alexandru Hurmuzachi.

În urma felului cum a fost întemeiat, ziarul „Bucovina” nu a putut să aibă decât caracter panromânesc. În coloanele lui aveau să se apere interesele tuturor Românilor. În programul ziarului, publicat în numărul de 16 Octombrie 1848 de Gheorghe Hurmuzachi, se comunică că ziarul „Bucovina” va fi „defensorul intereselor naționale, intelectuale și materiale a Bucovinei” care provincie până acuma a fost izolată „de celelalte sorori țeri românești..... cu niște muri chinezici”. Însă cu toată vitregia timpului, sentimentul național la Românii din Bucovina nu s’a stins „nici de cum cu totul, ci prin evenimentele mai din urmă se deștepta” ²⁾.

Aceeaș solicitare se va acorda „fraților” din Ardeal și Ungaria, cari vor fi ocrotiți cu „toată frățesca împărtășire”. Ardealul face parte din „patria română” ³⁾. În consecință, interesele Românilor din Ardeal au fost apărate la toate ocaziile, fie că s’au susținut polemice cu ziarele săsești din Ardeal, fie că s’a publicat raportul lui Avram Iancu sau că s’au dat publicității memoriile Românilor din Ardeal adreseate împăratului austriac. Când după potolirea războiului

1) *Cartoian* : Pribegia, p. 68.

2) „Bucovina”, No. 1 din 1850, Supliment, p. 6.

3) „Bucovina”, No. 24 din 17/8 1849.

din Ungaria Româniilor din Ardeal nu au fost înzestrați cu drepturi politice, articolele „Bucovinei” devin vehemente, iar apărarea primește mai mult caracterul unei lupte ofensive împotriva oficialității austriace neînțelegătoare. Situația din Ardeal a devenit „de tot apăsată” adică „cea mai tristă și dureroasă” încât face impresia că nu „Cosut cu Maghiarii săi ci Româniilor s’au sculat asupra împăratului”¹⁾. Atât de mare este interesul redactorilor ziarului „Bucovina” pentru chestiunile politice din Ardeal, încât guvernatorul militar al acestei provincii, generalul Wohlgemuth, se vede îndemnat a susține, că acest ziar „este scris mai mult pentru Româniilor din Ardeal”. Iar Româniilor din Ardeal văzând solitudinea ce li se arată îl numesc „organul tuturor Românilor din Austria”, peste tot „singura gazetă a Românilor din Austria”²⁾.

Moldova și Muntenia se bucurară de aceeași atenție. Ele sunt „sorori” cu care Bucovina este „unită prin fireștele legături a unei aceeași naționalități, a istoriei, a religiei, a năravurilor și a multor altor relații de trebi și de familii”³⁾. Se va trata istoria Moldovei, cea veche, dar mai cu seamă cea recentă care „este scrisă cu sânge și lacrimi”⁴⁾. Având această atitudine, redacția „Bucovinei” nu este decât în asentimentul întregii populații românești din Bucovina. În adresa Bucovinenilor trimisă la 28 Mai 1848 mitropolitului Moldovei Meletie, aceștia exclamă, patetic „Putea-vor Bucovinenii să privească cu nepăsare la iubiții lor frați din Moldova cari, departe de a fi părtași de scumpele noastre drituri, suspină subț jugul celui mai crud despotism”⁵⁾. Guvernul din Moldova a oprit intrarea „Bucovinei”, temându-se de sdruncinarea vazei sale. În schimb publicul moldovean; care primea ziarul în mod clandestin, îi gusta cu multă plăcere scrisul. În Martie 1849 un corespondent din Moldova comu-

1) Idem, 2/II, 1850 p. 16, și 13/II, 1850, p. 27 și *T. Bălan* : Frații Gheorghe și Alexandru Hurmuzachi și ziarul Bucovina p. 19.

2) „Bucovina”, No. 49—50, 1850, p. 166 și No. 57, 1850, p. 181.

3) „Bucovina” No. 1 din 16/X, 1848.

4) „Bucovina” No. 15 din 1849, p. 77.

5) Anul 1848, I, p. 408.

nică că „foaea o am cetit și iară o am recetit” și pe urmă a aruncat-o în foc, pentru a nu fi găsită la el în caz de percheziție ¹⁾).

Deci, în urma contactului avut cu refugiații moldoveni, redacția „Bucovinei” propagă idea panromânească. În coloanele ei s’au tipărit articole valoroase, poate unice, referitor la situația politică a Moldovei, Munteniei și a Ardealului. Meritele acestui ziar sunt mari și scrisul depus în el va fi cu atât mai folositor, cu cât distanța de timp va crește și nevoia de informații va deveni mai mare.

Pentru a-și ajunge scopul, redacția „Bucovinei” a fost silită să angajeze corespondenți în toate provinciile României. Acest lucru îl făcea mai cu seamă Alecu Hurmuzachi. „Dacă mi-ai putea găsi la Sibiu” se adresă dânsul lui Barițiu în anul 1849, „un corespondinte stabil, care să ne scrie regulat, mult m’ai îndatori” ²⁾). Altă dată, el caută corespondenți în Ardeal care să-i trimită articole de „tot felul, mari și mici, generali și speciali, politici și nepolitici, serioși și cabazlicoși, prosaici și poetici” ³⁾).

Dar a găsi corespondenți stabili, era lucru foarte greu. Negăsindu-i, Alexandru Hurmuzachi deveni neconsolat. „Sunt părăsit de toți, nimine nu scrie, nimine nu trimite corespondințe..... toți au tăcut, toți au amuțit... am scris la mai mulți, i-am rugat, i-am provocat, am cercat a-i angaja definitiv, toate înzădar, toate degeaba” ⁴⁾).

În seria de afirmații românești, politice și culturale, ivite în urma îndemnurilor venite dela refugiații moldoveni, este a se aminti și înființarea „Societății pentru cultura și literatura română din Bucovina”.

Această societate a fost întemeiată, în anul 1862, în Cernăuți. Atunci un comitet provizor de intelectuali români a înaintat Guvernului austriac statutele unei „Reuniuni române de leptură” accentuând că scopul ei este „de a se încu-

1) „Bucovina”, No. 5 din 23/III, 1849, p. 54.

2) *Băncescu* : Corespondența, p. 50.

3) *Idem*, p. 84.

4) *Idem*, p. 82—83.

noaște cu progresele de'n limba și literatura română". Directorul de poliție Dits, solicitat, își dădu avizul, zicând că din punct de vedere formal nu există motiv de a opri înființarea acestei societăți, numai că „la asemenea societăți la început nu se propagă decât scopul mărturisit, dar încet, încet membrii iau alte căi și acționează în alte direcții, adesea nepermise”. „Conversațiile științifice” sunt permise, însă la astfel de ocazii discuția se depărtează de subiect și la urmă nu se vorbește decât de chestiuni politice. Și „odată ce s'a ajuns aici nu se face decât politică și educația științifică rămâne numai un pretext binevenit”. In rezumat, acest director de poliție este de părere că se poate admite înființarea acestei societăți, dacă se va elimina din statute articolul că și elevii de liceu pot fi membri.

Comitetul provizor, desființând articolul din statute încriminat, procedă la convocarea adunării generale constitutive pentru ziua de 1 Mai 1862.

Această primă adunare generală s'a ținut în sala Primăriei din Cernăuți sub președinția lui Alexandru Hurmuzachi. Acesta rosti discursul de inaugurare zicând următoarele : „Reuniunea de leptură s'a născut dintr'o idee”, iar aceasta „când este bună și adevărată se comunică spiritelor, se înrădăci-nează în inimele oamenilor, crește și se 'ntărește”. Obligația fiecărui om este a contribui la cultura națională care „isvo-rește de'n însăși ființa” unui popor. Cultura universală „nu este decât suma den cultura fiecărei națiuni”. Pentru a încuraja cultura noastră națională este necesar „să ne des-voltăm cu ființa pe care o avem din fire, după plecările, în-sușirile și facultățile geniului propriu”. Inființarea reuniunii înseamnă pentru Românii din Bucovina începutul unei noi epoci. Incepe de acuma „o viață nouă, o viață vie”¹⁾.

La constituire Mihai Zota a fost ales președinte, iar Alex-andru Hurmuzachi vicepreședinte.

La a doua adunare generală ținută la 14/26 Mai 1863 a fost ales următorul comitet : Președinte episcopul Eugenie

1) A. Hurmuzachi : Cuvent de deschidere, rostit la 1 Mai 1862 passim.

Hacman, vicepreședinte Gheorghe Hurmuzachi. În această adunare s'a hotărât ca Reuniunea de lectură să adopte denumirea de „Soțietate bucovineană pe'ntru literatura și cultura poporului român”. Statutele schimbate arată că scopul acestei societăți va fi să „grijască de lăețirea culturei naționale, de înțaaerirea, sprijinirea și dezvoltarea ei în toate ramurile”. Se vor publica opere științifice, traduceri, se vor împărți premii și se vor acorda ajutoare bănești. Se va înființa un cabinet de lectură.

Autoritățile austriace dădură mare atenție noii denumiri a societății. Deci Cernăuții erau să devină centrul cultural pentru întreg neamul românesc. Or, autoritățile austriace nu erau dispuse să acorde Cernăuților acest rol. Chestiunea fu deferită spre rezolvire cabinetului imperial dela Viena. Aici denumirea a fost schimbată. Se impuse denumirea : „Soțietate pentru literatura și cultura română din Bucovina”, care părea mai inofensivă.

Prima adunare generală a noii societăți s'a ținut în ziua de 11/23 Ianuarie 1865 ¹⁾, sub președenția lui Gheorghe Hurmuzachi. În discursul de deschidere el accentuă că înființarea societății pentru cultură a pornit „din inimi frământate de durere despre amorțirea spiritelor conaționaliilor noștri”. S'au votat și burse pentru elevii de liceu, două premii literare, unul pentru descrierea Bucovinei, altul pentru istoricul școalei din Bucovina.

Noul comitet s'a constituit astfel: Președinte Gheorghe Hurmuzachi, vicepreș. : Ion Calinciuc profesor la seminarul teologic, secretar : Ambrosiu Dimitroviță.

Tot la această adunare generală au fost aleși mai mulți membri onorari. Între ei următorii au fost cetățeni ai statului român : Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Constantin Hurmuzachi, A. Papiu Ilarian și A. Treboniu Laurian. Administrația Bucovinei rugată să admită această alegere, se adresă consulatelor austriace din Iași și București, cerând relații „despre atitudinea lor politică în general și în special

1) Procesul verbal este publicat în „Foaia Societății”, I, 1865, p. 5—24.

față de Austria”, pentru ca astfel „să se poată face concluzii asupra tendințelor societății pentru cultură”. Consulatul austriac din Iași răspunse că Vasile Alexandri, D. Bolintineanu și Laurian nu sunt decât „poeți și scriitori”. Papiu Ilarian e dușman al Maghiarilor, „fanatic” unionist, care visează înfăptuirea „imperiumului panromânesc”. Constantin Hurmuzachi e unionist moderat. Consulatul austriac din București dădu un răspuns mai amplu. Aproape toți „Moldo-Valahii” amintiți în adresă sunt poeți și scriitori și de un caracter „ireproșabil”. Ei propagă „Romanismul care tinde la viitoarea unire a întregului neam românesc”. Amândouă consulatele admit alegerea lor. Gheorghe Hurmuzachi a mai condus Societatea pentru cultură în calitate de președinte timp de doi ani (1866 și 1867) ¹⁾. În adunarea generală din Ianuarie 1867, Alexandru Hurmuzachi propuse înființarea în Bucovina a unei catedre de istorie națională. Comitetul avea să ia în deliberare această idee și să refereze la viitoarea adunare generală. Chestiunea s’a discutat pe larg în adunarea generală din 5/17 Februarie 1868 ²⁾. S’a hotărît să se înființeze nu o catedră, ci un curs de istoria națională. „Noi cunoaștem” se zice în referat, „foarte bine istoria tuturor popoarelor streine, vechi și noi, numai pre a noastră sau n’o știm de loc, sau avem numai puține cunoștințe vage și rapsodice”. Administrația Bucovinei respinse cererea Societății, motivând că aranjarea unui curs de istoria națională e în afară de cadrul statutelor societății.

Societatea pentru cultură a publicat pe lângă broșuri și o revistă cu denumirea : „Foaia societății pe’ntru literatura și cultura română în Bucovina”. Președintele comitetului de redacție a fost Gheorghe Hurmuzachi ³⁾. Redactor a fost întâiu Ambrosiu Dimitroviță, în urmă Ion G. Sbiera. La 1 Martie 1865 apăru primul număr. Redacția adresă un cuvânt „cătră cetitorii noștri”. Aici se zice că „cătușile ab-

1) Procesele verbale ale adun. gen. sunt publicate în „Foaia Societ.” II, p. 65—74 și III, p. 57—69.

2) Procesul verbal în „Foaia Societății”, IV, p. 49—60.

3) „Foaia Societății”, I, 1865, p. 71.

solutismului... s'au zdrobit" și oricâte piedici s'ar mai găsi în calea dezvoltării culturale a Românilor din Austria, cari trec prin un „period de trezire”, nime nu trebuie să despereze. Cum limba noastră este „însemnul etern al individualității poporului nostru”, redacția dorește „a vorbi față cu nămolul amețitoriu al idiomelor streine din Austria iubiților compatrioți în dulcea noastră limbă română”. Intre colaboratorii acestei reviste găsim pe Vasile Alecsandri care publică unele din frumoasele sale poezii și pe Alecu Hurmuzachi. Interesant este articolul acestuia asupra școlii din Bucovina¹⁾. El ceru limba de instrucție română și cultivarea „propriului nostru spirit”. Românii din Bucovina sunt datori să dorească „autonomia vieții lor morale” care nu poate fi înfiripată decât cu ajutorul studiului limbii române și al istoriei naționale.

Deci refugiații moldoveni au înviorat spiritele Românilor din Bucovina. Sentimentul național al acestora a devenit mai intens. Ei însiși au devenit mai conștienți și doritori de realizări practice. Un om ca Constantin Hurmuzachi a dus în Moldova scânteia entuziasmului național și bogăția cunoștințelor sale juridice, aducând astfel un prinos de recunoștință acelei țări care dăduse Românilor din Bucovina îndemnul la o activitate națională intensă. Iar intelectualii români rămași în Bucovina procedară pe rând la întemeierea de ziare și reviste și pe urmă la înființarea unei puternice societăți de cultură națională.

1) „Foaia Societății”, II, 1866, p. 85—104.

A N E X E

I.

1796 Noemvrie, 15.

Arh. Bucov. Liber Relationum I, p. 312.

Uricul târgului Sadagura.

„*Pre înalțate Domne,*

Prin jaluba ce au dat cătră Inălțimea Ta *Theodor Musteață* au făcut cerire ca să i să dea o mărturie dela Divan pentru târgul *Sadagura* dela ținutul Cernăuților cum s'au întâmplat de sau făcut acel târgu și ce preveleghiiu sau dat târgoveților ce să vor aduna și să vor așeza la numitul târgu cu care jalubă rânduindusă de cătră Inălțimea Ta noi și poruncindunisă ca după cum vom ști și după așezământul să punem la cale odihnind cerirea jăluitoiului după a Inălțimii Tale poroncă adunândune și făcând cercetare, ca doră vom putea găsa condica aceea din vremea de când sau făcut târgul acela ca după condică să odihnim pe jăluitoriu, dar negăsându-să fiind prepădit împreună și cu alte multe cundici după știința ce avem arătăm Inălțimii Tale că la anul 1771 în vremea celuia laltu trecut războiu pre în[alt] feltmarșal *graf Romanțov* prin ordin au poruncit Divanului de atunce ca să caute un loc pentru facere banilor de aramă fiind rânduit asupra facerii acestor bani un *baron Gardinbergu*, Divanul după porunca ce au luat îndată au și scris cătră toți dregătorii ținuturilor pentru aflarea locului poroncit care cărți

a Divanului sau trimis prin înadins și oameni a lui baron Gardinbergu pe la fiișticare ținut, căci oamenii acia era poronciți ca să aleagă locul pentru facere banilor. Și fiind că la nici un ținut nu sau putut afla loc după a lor plăcere sau întorsu toți trimișii înapoi, iar dela ținutul Cernăuților au venit răspunsu dela starostii din vreme aceea Du-lor paharnic *Imbo* și *Ilie Herescul* că trimisul de cătră baron Gardinbergu au aflat loc între Prut și între Nistru la moșia *Rogozna* făcând înștiințare și însuș acel înnadinsu trimis cătră baron Gardinbergu pentru aflare locului, după care acel baron au făcut arătare cătră Divan că după înștiințare ce au luat dela trimisul său locul iaste foarte bun de a să face casă pentru facere banilor dar fiind nelăcuit poate în vreme adaosului apelor a Nistrului și a Prutului să pricinuiască mare supărare lucrătorilor și pristavilor ce vor fi la acea casă neputind treci la târgul ca să cumpere celi trebuincioase ale mănării și trebuința cei de a să face pe moșia Rogozna târgul pentru pricinile arătate. Deci Divanul socoti cerire ce au făcut acel baron Gardinbergu au găsit a fi cu cale pentru că după vreme de va și lipsi casa banilor esti folositoriu târgul acela pentru lăcuitorii ce să află între Prut și între Nistru nefiind alt târgu la partea aceia și după obiceiul pământului din voe au făcut și poronci la 1772 cătră toți dregătorii ținuturilor care poronci au fost cuprinzătoare într'acestaș chip ca fiește care dregătoriu să facă publicație în ținutul său și pre la toate zilele de târgu cumcă la moșia Rogozna din ținutul Cernăuților este să să facă târgu cu nume de Sadagura după talmăcire numelui lui baron Gardinbergu. Căci Gardinbergu talmăcindusă pe limba rosască va să zacă Sadagura și ori cine va voi ca să margă să lăcuiască pe numita de sus moșie la care sau dat voe a să aduna târgu esti volnic aș face casă, dugheană, crăcimă și orice altă va voi pentru alășverișul său învoindusă cu stăpânul moșii după cum să va putea așeza cu așezare statornică ca să fie volnic a vânde orice fel marfi și orice feliu de băutură atât partea creștinească cât și partea jidovască cât și târgului acestuia i sau dat preveleghiurile aceli obicinuite care și alte târguri din țara aceasta au și

că cu alte daci cu nimică nu vor fi supărați, ci după așezarea și statornică învoială ce vor face cu stăpânul moșii plătind venitul acel ce să va învoi vor da și obicinuitele dări la stăpânitorul țării; deci după cum știm nam lipsit a înștiința pe Înălțimea Ta.

Let 1796, Noemvrie 15.

A Înălțimii Tale pre plecați slugi

Nicolai Roset, logofăt.

Lascarachl Roset, visternic.

Constantin Balș, vornic.

Constantin Greu (?), vornic.

Iordachl Balș.

II.

Iași, 1798, Martie 24.

Arh. Bucov. Liber Obligationum, II, 156.

Theodor Musteață, cumpărând moșiile fondului religionar situate în Moldova, primește ea amanet dela boerii **Nicolae și Iordachi Ruset** moșiile **Vaseăuți și Zadubriuea** asigurând astfel statul austriac de banii ce-i mai datorește.

„Noi mai gios iscăliții adeverim prin aceasta scrisoare a noastră că viind la noi Du-lui *Kir Theodori Musteață* neguțitoriu și arătându-ne că voește să cumpere moșiile înpărătești ce să află aice în Moldova întru vecinică stăpânire pentru care au și făcut învoială cu Du-lui secretariul *Mihalachi* ce sau trimis aice de cătră Du-lui sfetnicul guvernului divanului și Craizhauptman Bucovinii *baron fon Balș* spre vânzare moșiilor făcând și ponturi de tocmală cu care va să margă la *Cernăuți* și să facă cel de săvârșit contract după care tocmești ce au făcut și are să mai facă acolo de să va pute săvârși contractul fiindu că din somma banilor ce să vor cuprinde ca să de pe toate moșiile giământate de bani au să rămăe ca săi de cu vadele și pentru ace sommă de bani ce au să rămăe săi de cu vadele i să cer ca să puc amanet sigur pără când va plăti toată soma banilor de plin; deci m'au poftitu numitul neguțătoriu ca să primim și să punem noi amanet doar moșii drepte a noastre ce le avem în K. K. Bu-

covină adecă sat întregu *Vascăuți* și sat întreg *Zadubriuca* care sânt ne îngreioate cu nici un feliu de datorii pentru care știindu noi că numitul neguțătoriu este cinstit și sigur am primit cerire ce niau făcut și iată căi dăm această scrisoare a noastră prin care încredințăm că mergând la Cernăuți și putând face ce de săvârșită tocmeală și contract atunce pentru giumătate de bani din soma prețului cumpărăturii moșiilor ce au să rămăe săi de cu vadele au să fie amanet amândoa numitele de mai sus moșii a noastre întru atăta curgere de vreme pără când numitul neguțătoriu va plăti toată soma banilor de plin după contractul ce va face. Iară când peste nădejde numitul cumpărătoriu nu va plăti bani păn la vadea ce va ave, atunce moșiile aceste a noastre rămân să fie în locul banilor fiindu volnice prea înnaltele locuri a face ce vor voi cu dănele spre aș împlini bani cu dobânda lor după contractul ce va lua delă cumpărătoriu și spre încredințare am iscălit.

1798, Mart, 24 Iași.

Nicolae Ruset, logofăt.

Iordachi Ruset, vel vist.

Pintelie Canta, sărdar, martor.

III.

Cernăuți, 1808, Mai, 30.

Arh. Buc. Liber Relationum, IV, p. 390.

Teodor Musteață vinde lui Hristodulo Ioan Petrino moșia Vascăuți pe Ceremuș și $\frac{1}{4}$ de Voloca.

Contract

de vânzare de veci, și de istov ce sau făcut între Dumnelor mai gios iscăliți, adecă :

1-tăi Dumnelui *Theodor fon Mustața* au vândut Dumisale *Hristodul Ioan* și clironomilor Dumisale de veci și de istov întreaga satul și moșia *Vascăuți* și a patra parte din satul *Voloca* după cum să stăpănește acum tot întrun hotar cu *Vascăuți* din ținutul Cernăutului pe apa Ceremușului cu toate binale și acareturi stăpănești ce sânt făcute pe dănele

și ce sar pute face de acum înainte, care moșii și Dumnalui fon Mustața le are luoate cu schimb dela Dumnealor boeri din Moldova *Nicolae i Iordachi Roset*, care moșii Dumnalui Hristodul Ioan și clironomii Dumisale din neam în neam să aibă a le stăpâni în veci, după cuprindere și putere scrisorilor vechi și noao și după stăpânire de acum cu tot venitul din tot locul, ce este acum și ce a fi de acum înainte atât asupra pământului cât și de supt pământ și după putere și dreptate pravililor împărătești nestrămutat și nesupărat de nimene în veci să stăpânească.

2-le. Toate scrisori, hrisoave și hotarnici ce sânt pe aceste moșii Vascăuți și a patra parte din Voloca Du-lui vânzătoriu fon Mustața leau dat Du-Sale cumpărătoriu Hristodul Ioan cu izvod iscălit, numai cât au poprit la Du-lui zapisul cel de schimbu ce are cu Dumnalor mai sus pomeniții boeri Nicolae i Iordachi Roset fiind că întru acel zapis de schimb să cuprindu și alte moșii a Dumisale vânzătoriu dând Dumisale cumpărătoriu copie adevărată și de cinstita judecătorie întărita carele să aibă putere ca acum ar fi însuși originalul.

3-le Fiind că moșia *Vascăuți* și a patra parte din *Voloca* sânt date în orândă de Du-lui boeriu Iordachi Ruset vis [ternic] la Du-lui Domnul ghegeneral baron fon *Cavalari* prin contractul pe zece ani, adecă dela 1800 April 23 și până la 1810 April 23 și Du-lui Domnul ghegeneral are să stăpânească în pace până la împlinire anilor contractului pomenit păzând și Du-lui toate ponturile contractului de plin și plătind prețul oranzii 1200 adecă una mie doao sute galbini în aur, și pe viitoriul, adecă cel de pe urmă an 1809 tot la Du-lui vânzătoriu fon Mustața, apoi la împlinire anului de pe urmă, adecă la 1810 April 23 fără nici un ceas de întârziere și fără a pute să încapă vre un fel de pricină, moșia *Vascăuți* cu a patra parte din *Voloca* împreună cu toate acareturi și binale stăpânești depe dănele, după cuprindere contractului celui de orândă cu boeriu Du-lui Iordachi Roset în ce mai bună stare să să dei la stăpânire cumpărătoriu Dumisale Hristodor Ioan spre aș porni fără înpedecare gospodăria și veniturile sale

ca pe a Du-sale dreaptă moșie ce cu bună credință și prin a Du-sale drepti bani de istov au cumpărato, mai vărtos încă de cu toamna anului viitor 1809 Du-lui cumpărătorul este volnic după orânduială și patenturile aș porni pe moșiile plugurile Dumisale, să are fără nici o împedecare, pentru care aceste toate Du-lui vânzătorul să chezăsluește.

4-le. Pentru această de veci cumpărătură Vascăuțului și a patra parte din Voloca după cuprindere ponturilor celor mai sus, Du-lui Hristodul Ioan sau îndatorit să plătească Dumisale vânzătorului fon Mustața preț o somă de 325.000 f. vienez corrent, adecă trii sute doăozeci și cincii mii fioreni în banco țădule, care somă de bani la facere acestui contract toți de plin sau plătit și Du-lui Mustața leau primit în mânăle sale, și acest contract și în loc de cvietanție ca de plin plătit să slujască.

5-le. Așa dară toate aceste de mai sus așezate și hotărâte ponturi după cum pre largu să vădu, pe care să îndatorescu între părțile acest contract nestrămutat fiind, cu bună credință și primire a păzi, și a urma și să dă voe ca acest contract de compărătură vecinică, care sau iscălit și de între părțile înainte a doi poftiți martori, cu pecețile sau întărit să să treacă la Tabula țării în condica de moștenire, adecă Dului vânzătorul fon Mustața să să extabuluiască depe întreg satul Vascăuți și a patra parte de Voloca după stăpănire de acum, iară Du-lui cumpărătorul Hristodul Ioan ca vecinic stăpăn să să întabuluiască pe aceste moșii și pre lângă aceasta rog înbe părțile ca pe cinstită judecătorie Dumnalui cumpărătorul Hristodul Ioan după regula și pravilile împărătești, pe aceste drepte a Du-le moșii Vascăuți și o a patra parte de Voloca să să întromituluiască spre vecinică neclătită i nestrămutată așe a Dumisale cum și a clironomilor Dumisale stăpănire.

S'au făcut în târgul *Cernăuți*, în Bucovina, la zi 30 Mai anului 1808.

Theodor fon Mustața, vânzător.

Christodulo Iohau, als Käufer.

Mihalachi Cerneavschl, poftit martor.

Als gegenwärtiger Zeuge **At. Czerniewsky**.

Iași, 1808 Iunie, 1.

Frații Hristodulo și Apostolo Petrino se înțeleg, ca la prăvălia din Iași ce o poartă în comun, Hristodulo să participe cu $\frac{2}{3}$, iar Apostolo cu $\frac{1}{3}$ din cheltueli și venit, iar moșia Vascăuți pe Ceremuș ce se va cumpăra s'o stăpânească Hristodulo, obligându-se a-l despăgubi pe fratele său cu o treime din prețul moșiei.

(Tradus din grecește),

Se face știre că după bilanțul prăvăliei încheiat la 1806-Deceembrie 31 s'au arătat toate capitalurile anume: a lui *Hristodulo* 54.000, iar a lui *Apostol* 27.000, adunate toate în suma de 81.000, cari de atunci au și fost lăsate în prăvălie ca capital pentru marfă. De aceea atât de atunci până acuma, cât și de acum înainte proporțional cu capitalul menționat mai sus, fiecare are să-și ia și venitul care cu ajutorul lui Dumnezeu va rezulta și care se va vedea din registrul prăvăliei. În aceeași proporție, bine înțeles, fiecare va participa și la pierderea, care Dumnezeu să ferească ca să se ivească.

Intenționăm să cumpărăm dela Du-lui *Teodor Mustața* proprietatea Vascăuți din Bucovina, pentru cumpărarea căreia i s'au dat până acuma Du-lui *Mustața* suma de 145.000 după cursul din Viena, după cum se poate vedea în registru. Dela cumpărarea moșiei pe numele lui *Hristodulos*, aceasta va aparține tovarășiei, adică a firmei, adică $\frac{2}{3}$ a lui *Hristodulos* și $\frac{1}{3}$ a lui *Apostolos* și ambii își vor lua în această proporție venitul moșiei cât și câștigul sau pierderea ce va rezulta din prăvălie. Dacă *Hristodulos* va putea găsi altă moșie echivalentă cu a treia parte de Vascăuți să o dea lui *Apostol* și *Apostol* să se retragă dela Vascăuți; iar dacă nu va găsi moșie echivalentă cu a treia parte de Vascăuți, atunci *Hristodulos* va fi în drept să păstreze moșia pe numele său și va fi obligat să plătească lui *Apostol* una a treia parte în aspri, evaluată după venitul principal cu 6%, iar *Apostol*

s'o ia în primire fără compensație. De atunci înainte să fie stăpân și pe a treia parte din mai sus amintită moșie.

Câți aspri se vor avansa mai mulți lui Hristodulos — ceea ce se va vedea în registru la conto-curentul lui — își va primi dobânda din tovărășie cu 12% pe an, precum și dacă cineva din noi va ridica din prăvălie bani, va plăti tot dobândă de 12% pe an.

Rugând pe Dumnezeu sfântul să se termine cumpărarea moșiei Vascăuțului și s'o luăm în stăpânire, atunci Hristodulos va lua în administrație moșia, iar Apostol va conduce mai departe prăvălia din Iași precum și personalul trebuincios.

Suntem obligați să ținem la această tovărășie, începând cu ziua de astăzi timp de șapte ani.

După doi ani socotiți de astăzi înainte să cointeresăm în prăvălie și pe omul nostru Ștefan Coistu(?) cu o parte, dacă dânsul se va purta bine și va lucra cu spor.

Toate cheltuelile casei ca și cele ale hranei (animalele) se vor plăti din banii tovărășiei, afară de haine și alte lucruri de prisos pe care fiecare singur să și le facă. Iar firma noastră în ce privește comerțul (în afară de moșie) va purta și mai departe numele: „*Hristodulos și Apostolos Ioanu*”.

Spre mai mare credință și asigurare reciprocă s'au făcut două documente asemănătoare ca fiecare să păstreze câte unul.

Iași, 1 Iunie, 1808.

Hristodulos Ioanu.
Apostolos Ioanu.

V.

Iași, 1814 Noemvrie, 24.

Frații Hristodor și Apostol Petrino desființează tovărășia. Hristodor rămâne stăpânul moșiei Vascăuți pe Ceremuș, iar Apostol stăpânul prăvăliei din Iași, pe care până acuma au purtat-o în comun.

Știut să face prin această iscălită scrisoare, că amândoi frați *Kir Hristodol și Kir Apostol Ioan* sau învoit și sau des-

făcut de a lor până acum tovărășie prin așezare mai urmată :

1. *Kir Hristodor* parte sa ce au avut în dughiană pe marfă și datorie adică doâ părți din trei părți au lăsat la fratele său *Kir Apostol* scăzând 53.000 lei și 20 bani, adică cinci zăci și trei mii lei și două zăci bani, și *Kir Apostol* au priimit în loc de bani cealaltă parte sa.

2. Insuși Du-lui *Kir Hristodol* au priimit ca să rămăe în socotiala sa numai datoriile mai gios urmate, ce au a să lua, adică dela *Kir Theodor Mustiață* precum să arată la partida sa în izvoadele tovărășii.

Dela Du-lui postelnic *Alecu Mavrocordat* asămine.

Dela *Velirlian* și *Iosip Iacobovici*.

Dela Du-lui comis *Iancu Balș* ce sau alcătuit din datorie Du-sale Ban *Ilie Canta* și *Ioan Canano*.

3. *Kir Hristodor* să prămască din datorie banii ce au a să da lui *Grigori Andoniu Avraam* și clironomilor răposatului *Anastasiu Cumbati* și ori căruea altuea va voi și de va vre să priimască spre potrivire sumii de sus ce sau primit ca să strângă, afară de banii doftorului *Șmilț*, care rămân asupra lui *Kir Apostol*.

4. Marfa cea noâ rămăne toată pe socotiala lui *Kir Apostol* și Du-lui ari să să îngrijască cu plata datoriilor acestii mărfi la Lipsca și Viena.

După aceste conturi sau alcătuit disfacire lor nestrămutași deosăbit să va face piste tot socotială a tovărășii și scrisorile după rânduială de ecsflisis. Spre adevverire dar s'au făcut această scrisoare și sau încredințat cu a lor iscălituri.

Iași 24 Noemvrie 1814.

Hristodor Ioan Petrino.

Apostol Ioan Petrino.

Teodor Mustiață, martur.

Grigori Andoniu Avraam, martur.

Se încheie o înțelegere între frații Hristodor și Apostol Petrino. Apostol primește moșia Vascăuții pe Ceremuș, iar Hristodor moșiile Vladnic și Urecheștii din Moldova și moșiile din Basarabia.

Hristodol Ioan Petrino prin această adivărată scrisoare a mea fac încredințare că moșie Vascăuții cu a patra parte din *Voloca* din K. K. Bucovina care la Tabula împărătiască de acolo este trecută întru veșnicie pe numele meu, fiind această moșie cumpărată dela Du-lui chir *Teodori Mustiață* și împărțătoare cu mai mic fratele meu *Apostol*, adecă având eu în numita moșie doâ pârți drepte a meli, iar o a treia parte fiind a fratelui meu *Apostol* și întru asămîne împărțire mai având noi cumpăratură dela Du-lui comis *Iancul Balș* aice în Moldova moșie Urecheștii de gios cu părțile unite și casăli dumisale părințăști din *Eși*, și în oblastul *Basarabiei* cinci moșii și un bătrân unit la un loc, și acum numit *Vladnic* pe Prut la ținut *Eșii*, astăzi după învoiala și împărțire ce am făcut între noi numita moșie Vascăuții cu a patra parte din *Voloca* din K. K. Bucovina au rămas să fie toată întriagă în toate hotărările ei, numai a fratelui meu *Apostol Ioan Petrino* și dar de astăzi înainte și în veci această moșie Vascăuți cu a patra parte din *Voloca* este și va fi driaptă moșie a fratelui meu *Apostol*, fără să mai aibu împărțire eu întru această moșie cât de puțin, fiind asupra sa și greutățile ce sânt până astăzi asupra acestii moșii în activ și în pasiv, drept aceea în cuprindere de mai sus eu *Hristodor Ioan Petrino* și clironomii mei în veci mă depărtez cu totul de la stăpânire acestii moșii, iar fratele meu *Apostol Ioan Petrino* după această de acum vecinică alcătuire între noi, ca un vecinic stăpân, Du-lui și clironomii du-sale va lua în stăpânire numita moșie Vascăuții, cu a patra parte din *Voloca*, din K. K. Bucovina și în toate hotărările ei după cuprindere za-

pisului de cumpărătură dela Kir Teodori Mustiață, va fi driaptă a sa ocină și moșie, stăpâninduo Du-lui și urmașii clironomi a du-sale din niam în niam fără strămutare vre odineoară în veci, pentru care întru statornică și nestrămutată alcătuire aceasta încredințez cu însuși iscălitura me, încredințândușă și de cătră cinstit Divan și de cătră cinstit K. K. Aghenția de aice, iar spre ace desăvârșită întemeere și nestrămutare vecinici stăpâniri a du-le fratelui meu Apostol ca un adevărat stăpân pe numita moșie să va trece scrisoare aceasta și în K. K. Tabulă a Bucovinei.

In *Eși la velet*, 1816, Mart, 12.

Christodulo Iohann von Petrino.
Apostolo Iohann von Petrino.
Constantin Canta, martur.
Aleco Catarglu, martur.
Petracl Cazimir, Ban, martur.

VII.

Odessa, 1821, Februarie 9.

Arh. Bucov. Dosarul 1821. No. 401

Greul Maroros Sollas cătră secretarul contelui Capo d'Istria.
Roagă să i se permită a intra în corespondență directă cu Capo d'Istria.

„Insonders hoch zu verehrender Herr 1)!

Seit dem Zeitpunkte, als Eure Herrlichkeit sich aus der Wallachey zurückverfügten, wird Deroselben (wie ich

1) Schmidt in seiner neugriechischen Sprachlehre, Leipzig 1808, sagt pag. 309 in Bezug auf den Titel *ὄπερ ἐξοχώτατε*: „Einen Arzt, besonders einen Doktor der Arzneykunde nennt man *ἐξοχώτατε*, ἢ *ἐξοχώτης* *ἄσ, ἴας, της* (hier noch mit *ὄπερ* vermehret), ein Titel, dem in Teutschen Keiner entspricht. *ἐξοχώτατε* drückt sich am besten durch das lateinische *vir excellentissime* aus. Ich glaube diese Bemerkung hier beysetzen zu müssen, weil sie einen Aufschlus über den Stand der Person, an welche der Brief gerichtet ist, zu geben scheint.

nicht zweifle) die Zerstreuung bekannt geworden seyn, welche sich mit dem unter meiner Verfügung stehenden hellenischen Korps ereignete, so wie auch die Anfälle und Verfolgungen gegen dasselbe (zuverlässig aus Neid der Hasser alles Edlen und Grossen), um sowohl die Soldaten als auch den Feldherrn auf das Äusserste zu bringen. Nun aber versichere ich Hochderoselben dennoch, dass von meinem Korps bereits eine ziemliche Anzahl Helden wieder zum Vorschein gekommen ist, von denen auch ich wieder einen grossen Theil mit eine verbunden habe, damit ich nicht unthätig bliebe.

Zudem halte ich es für nothwendig und nützlich, um unserer armen Nation willen, dass ich nach Petersburg abgehe zu einer persönlichen Zusammenkunft mit Euer Herrlichkeit, indem ich deroselben als einen ausgezeichneten Vaterlandsfreund und Begünstiger unserer Nation kennen gelernt habe, damit ich deroselben auf das deutlichste nud mit lebender Stimme auseinander setze, in wieferne es Euer Herrlichkeit allein gebührt, die Geheimnisse bekannt werden zu lassen, was, wie ich hoffe, Ihren Beyfall erhalten wird, indem alles nur auf das Beste der Menschheit und den unsterblichen Ruhm Eurer Herrlichkeit abgesehen ist.

Auch sage ich Ihnen noch ausser dem Bisherigen, dass meine Auslagen bis setzt noch nicht berichtet sind, indem mich ein solcher Zufall betroffen hat. Deshalb ersuche ich Deroselben, wenn es Ihnen beliebt, jemanden von hier beordern zu wollen, dass er eine die Auslagen übermache, um bis hier kommen zu können.

Unterdessen aber will ich zu Odessa warten, in der Hoffnung, dass Sie mich mit nächst umgehender Post mit Ihrem Antwortschreiben zu meiner Darnachachtung beehren werden; wobey ich Deroselben dringenst ersuche, inliegendes Schreiben dem Erlauchten Capo D'Istria sicher einzuhändigen und sonst verbleibe ich mein ganzes Leben hindurch

Eurer Herrlichkeit unterthänigster Diener
Maroros Sollas.

Den 9, Februar 1821, Odessa.

Greeul Maroros Sollas către contele Capo d'Istria. Roagă să i se trimită bani pentru a putea pleca la Petersburg, având a face comunicări importante.

„*Erlauchter Graf* ¹⁾)

Seit der Zeit, als ich die Ehre hatte in Bukurescht Ihre Bekanntschaft zu machen, hatte sich keine Gelegenheit ereignet, Ihnen beschwerlich zu fallen. Gegenwärtig jedoch nehme ich mir die Freyheit, Deroselben zu sagen, dass mich einige dringende Umstände bewegen, allein zu Ihnen zu kommen, um Ihnen mit lebender Stimme (zu Ihrer deutlicheren Einsicht) einige Geheimnisse zu eröffnen, die gute Hoffnungen begründen, weil sie Ihnen angenehme Dinge enthüllen werden, und zwar solche, die zum Wohle der Menschheit und zum unsterblichen Ruhme Euerer Excellenz beytragen.

Da mir jedoch die Reisekosten mangeln, so ersuche ich Dieselben, dass Sie mir in Bezug darauf meine Bitte gewähren, und mir nach Ihrem natürlichen Edelmuthe, jemanden anweisen, damit mir, wenn ich die Reise zu Ihnen antrete, die Sache erleichtert werde.

Ich werde unterdessen zu Odessa bleiben, bis ich eines Antwortschreibens von Euer Excellenz gewürdiget werde, der ich bin mein ganzes Leben hindurch

Dero unterthänigster Diener
Maroros Sollas.

Den 9. Februar 1821, Odessa.

1) Graf Capo d'Istria, wie aus dem mit diesem in Verbindung stehenden Schreiben und aus der Überschrift erhellet.

Un necunoscut către Alexandru Ipsilanti. Face comunicări asupra entuziasmului care a cuprins pe Grecii dela Odesa.

*An den Fürsten Ipsilantis
Bruder Karavia!*

Es ist nicht möglich Dir auszudrücken, welche Freude ich empfand, als mir Deine glänzenden und edlen Thaten zu Ohren kamen. Gott gebe es, dass ich ihrer noch mehrere höre und dass Du zum Gipfel des Ruhmes emporklimmst. Der göttliche Beystand sey mit Dir.

Ich unterlasse nicht, Dir noch zu berichten, dass auch die russische Macht zu unseren Gunsten aufwacht, und bereits ein starkes Heer zu unserer Unterstützung sammelt; auch die Flotte wird ausgerüstet, um mit einem Heere geraden Weges zwischen den südlichen Schlössern des Hellespont (?) durchzusegeln, damit sie dieselben in ihre Gewalt bekommen. Soviel zu Deiner Nachricht.

Der Enthusiasmus unserer Landsleute hingegen ist unbeschreiblich, und vor allem rüstet sich zu Odessa Gross und Klein, um ein hinlängliches von edlem Geiste beseeltes Korps zusammen zu bringen; mit diesem vereinigt sich auch der Rebell von der Krim mit einer ziemlichen Anzahl seines Anhanges.

Du aber, hochherziger Held, vernehme unermüdet das unter Deiner Leitung stehende Korps und flösse ihren Seelen die Begeisterung für das Vaterland ein, doch so, dass Du vor allem anderen sie zur Einigkeit unter sich anführst — das einzige Mittel, was zum besseren Fortgange unserer Sache übrig ist. Den 27-ten des verflossenen Monaths habe ich Dir 20 Patrioten zugesendet. Nimm sie unter Dein Kommando auf; ich aber will alles im Läger in Bereitschaft setzen lassen

zur Ankunft des Vorstehers der Nation. Möchte ich doch durch das Gerücht bald solche Dinge vernehmen, die meine Seele wünscht.

Ich verbleibe Deiner Liebden geliebter und treuer Landsmann.

X.

1821, primăvara.

Arh. Bucov. Dosarul 1821, No. 401

Un necunoscut cătră Alexandru Ipsilanti. Comunică ce rezultate a dat propaganda militară făcută între Grecii din Rusia.

Erlauchter Fürst!

Während meines Aufenthaltes zu Odessa erfuhr ich den Verlauf der Begebenheiten und Ihr theilweises Vorrücken und freute mich aufs Höchste. Deshalb habe ich auch unmittelbar meinen Vertrauten in der Wallachey die Eröffnung gethan, dass ich mit Ihnen so schnell als möglich zusammen kommen werde. Ich will also meinen Weg durch dieselbe nehmen, um dieser Zusammenkunft mit Ihnen willen, damit ich mich mit Ihnen mit lebender Stimme über alles besprechen kann, was für die Nation nützlich ist. Ich mache Ihnen jedoch für Treffung Ihrer Dispositionen Nachfolgendes im Voraus zu wissen, damit Sie davon eine Anwendung machen, wie Sie es nöthig finden.

1. In Odessa befinden sich beynahe 1500 griechische Krieger, deren Einige 100, 150 bis 200 (Dukaten? oder Rubel?, das Zeichen für die Geldsorte ist H) bedürfen, damit ihre Absendung befördert werden kann. Deshalb ist es nöthig, dass Sie an unsere dortigen Mitbrüder schreiben, damit sie Ihnen zu Ihren Auslagen behülflich sind, so wie auch mehrere im Quarantaine-hause sich vorfinden, die nach dem Ausmarsche dürsten und blos durch die Bedörde an der Ausführung ihres Vorsatzes gehindert werden.

2. Fängt man bereits an, die griechischen Bataillone der Krim und von Odessa zu bilden und auch den Abgang aller übrigen Griechen zu erleichtern, die sich in der Umgegend befinden, wie z. B. zu Taganrog, Nikolaiew, Cherson, Odessa und in der Krim und in den übrigen Theilen Russlands.

3. Hier und in der Umgegend von Odessa befinden sich bulgarische Kolonisten in bedeutender Anzahl und dürsten gleicher Gestalt nach dem Ausmarsche, übrigens aber waget es bis jetzt nur die ärmere Klasse derselben ihr Vorhaben auszuführen. Aus diesen nun liessen sich leicht gegen 6000 Mann zusammenbringen; es sind auch bereits Männer zu diesem Ende gewählt, die schweigen können.

4. Die in Russland sich aufhaltenden serbisch-griechischen Offiziere wünschen, dass man ihren Abgang und ihre Zahlungen befördere.

Diese Dinge sind nöthig, Ihnen vorgelegt zu werden, damit sie in die vollständige Kenntniss derselben kommen. Nebst dem werden sich von Odessa aus eine bedeutende Anzahl Krieger auf eigene Kosten und mit eigener Bewaffnung an Sie anschliessen. Ich selbst werde auch mit ihnen abgehen, zu einer persönlichen Zusammenkunft mit Eurer Excellenz.

Deshalb bitte ich sie, der Bruderschaft anordnen zu wollen, dass sie mich mit den Reisekosten bis dahin unterstütze, der ich bin Euer Excellenz niederster Diener.

XI.

Târgoviște, 1821 Aprilie, 5.

Arh. Bucov. Dosarul, 1821, No. 401.

Alexandru Ipsilanti trimite in Moldova pe Constantin Penedeka

Liebe Brüder und Freunde der Nation.

Vorzeiger dieses, Herr Konstantin Penedeka, hat einen speciellen Befehl von mir alle bewaffneten Landsleute zu sammeln, die man entweder in den Dörfern oder auf den Strassen findet, und sie in das National-Lager zu convoyren..

Wenn ihr daher Achtung habet für meine hier befindliche Unterschrift, so werdet ihr in allen Stücken demjenigen nachkommen, was euch besagter Konstantin mit lebender Stimme bekannt machen wird.

Den 5. April, 1821, Tergowischt.

Alexander Ipsilantis.

XII.

1821, Luna Aprilie.

Arh. Bucov. Dosarul 1821, No. 401.

Constantin Penedeka trimite în Moldova pe Ioan Mabeipsas pentru a organiza armata eteristă.

Der dorthin kommende Kapitän Iohann Mabeipsas hat wegen besonderer kriegerischen Unternehmungen kraft des obigen Schreibens, welches mir vom National - Regierungs-Verweser zugesandt wurde, die Erlaubnis soviel er nur immer von den Freunden der Nation und des Vaterlandes mit eigener Bewaffnung bereit und eifrig finden wird, in das National-Lager zu convoyren. Sobald ich selbst dahin komme, sollen sie auch das Original der obigen Zuschrift, so wie auch andere Schriften zur Einsicht erhalten, welche Unterfertiger mit sich führt, der sich nennt Eueren.

Mitbruder und Mitsoldaten.

K. Penedeka.

XIII.

Boian, 1821 Aprilie, 12.

Arh. Bucov. Dosarul 1821

Domeniul Boian comunică Administrației din Cernăuți lista persoanelor din Moldova refugiate în Bucovina.

(Tradus în românește).

Din partea domeniului Boian se comunică administrației de Cernăuți că moșierul de Boian Du-lui Vornic *Ioan Neculce* a intrat în Bucovina împreună cu următoarele persoane :

Soția *Smaranda*, *Costachi Ghițul* vechil, *Frosina*, nevasta acestuia, *Iordachi* fiul, *Nistor* servitor, *Apostol* servitor, *Lupu* viziteu, *Ion* viziteu, *Iordachi* viziteu, *Poturac*, *Todor*, *Roman* și *Dumitrachi* servitori, *Sevastia* servitoare, tot așa și *Frosina*, *Ioana*, *Smaranda*, *Anastasia*, *Safta* și *Axenia*.

Doamna *Ruxanda Rosolino* cu familia și servitorii : *Cristina* fiica, *Todor* servitor, *Ioan* viziteu, *Elena* servitoare, toți din Iași. S'au refugiat din Iași și doresc să rămână aici timp de 3 luni.

XIV.

Iași, 1821, Mai 19.

Arh. Bucov. Dosarul 1821, No. 331.

Gheorghe Cantacuzino comunică populației Moldovei că a reapărut cu armata sa pentru a asigura avutul.

Moldoveni,

După eșire oștilor grecești din pământul vostru eu am aflat că vi s'au pricinuit îndeștule supărări și turburare liniștirii voastre atât din partea Turcilor cum și de cătră unii din ostașii noștri care răzlețindu-să de trupul cel mare și răsăpindusă pe la feliuri de locuri sau abătut la cele rele. Asemene auziri au pricinuit sufletului meu îndeștulă mâhni-ciune și ca un patriot ce sânt mam îndămnat ca să viu earăș la locurile voastre, întâi ca să adun pe ostașii acei înprăștieți ca să nu pricinuească lăcuiitorilor mai mult nici un fel de supărare, al doile pentru apărare lor de cătră năvălirea Turcilor.

Aceasta easte, fraților, cel întru curățenie scopos al venirii mele în pământul vostru și nădăjduesc căl voi săvărși după dorință.

Nici un fel de supărare din parte omenilor miei nu să va

pricinui voa. Eu vă încredințaz întru aceasta și să nu rămâneț nici la un fel de îndoeală, eu mă voi bucura când voi veade earăș întru voi liniștire. Toată silința me spre aceasta va fi.

(1821, Mai 19, Iași).

Prinț GHEORGHI CANTACUZINO DELEANUL.

XV.

Iași, 1821 Mai, 19.

Arh. Bucov. Dos. 1821, No. 331.

Gheorghe Cantacuzino comunică guvernului din Moldova că a reapărut pentru a asigura liniștea.

Dela Cneaz Gheorghie Cantacuzino Deleanul.

Cătră ocărmuirea ce de acum a Moldavii.

După eșirea oștilor grecești din pământul acesta eu am aflat că s'au pricinuit lăcuitorilor îndestule supărări, atâta din partea Turcilor cum și de cătră unii din ostașii noștrii, carii răzlețândușă de trupul cel mare și răsăpindusă pela feliuri de locuri sau abătut la cele rele. Asemine auzire au pricinuit sufletului meu îndestulă mâhniciune și ca un patriot ce sânt mam îndemnat ca să viu earăș la locurile voastre, întâi ca să adun pe ostașii cei împrăstieți ca să nu pricinuească lăcuitorilor mai mult nici un fel de supărare, al doile și pentru apărarea lor de cătră năvălirea Turcilor. Acesta fiind scopul meu îl fac cunoscut ocărmuirii ca zapcii din partea sa toate patrioticeștile măsuri să le întrebuițază ca să să așază între lăcuitori earăș liniștirea ce dintăi. Căci din partea oamenilor miei nici un feliu de supărare nu să va face lor, decât o cerere acelor trebuincioasă pentru hrana ostașilor și a cailor rămăind această îngrijire asupra ocărmuirii, ca să facă alcătuire cu bună chibzuire să nu să pricinuească vre o însărcinare unora mai mult decât altora. Veți face cunoscută de obștie tuturor lăcuitorilor și această înștiințare a me ce să alătorează.

1821, Mai 19 în Iași.

Prinț GHEORGHI CANTACUZINO DELEANUL

XVI.

Tereblecea, 1821, Mai 29.

Arh. Bucov. Dosarul 1821.

LISTA

persoanelor refugiate din Moldova, aflătoare în Tereblecea.

(Tradus în românește)

No. cor.	NUMELE	Data sosirii	Pe câte luni	Pe câte săptămâni	OBSERVARE
1	<i>Ioan Mauromati</i>	26 Mai		2	
2	<i>Hristodulo Petrino</i>	27 Mai		2	
3	<i>Iordachi Bașotă</i>	27 Mai		2	
4	<i>Constantin Demianov</i>	26 Mai	2		
5	<i>Gheorghe Papazoglu</i>	26 Mai	2		

Cernievschi.

XVII.

Sinăuți, 1821, Iunie, 15.

Arh. Bucov. Dos. 1821, No. 472.

LISTA

persoanelor care din cauza turburărilor din Moldova s'au refugiat în Bucovina pe la plechetul Sinăuți în zilele de 1—12 Iunie 1821.

(Tradus în românește)

No. cor.	NUMELE	Numărul persoanelor	Animale lucruri	Localitatea unde dorește să rămână	OBSERVARE
1	<i>Catarina Barla</i> din Iași.	1 femeie	—	—	
2	<i>Scarlat Miclescul</i> , comis, din Botoșani cu servitorii.	10 bărbați 9 femei	gente, lingerii, lucruri de aramă și argint, 2 trăsuri, 3 care, 12 cai, 2 boi	Cernăuți	

No. cor.	NUMELE	Numărul persoanelor	Animale lucruri	Localitatea unde dorește să rămână	OBSERVARE
3	<i>Ienache Leon</i> din Ionașeni, cu servitorii.	5 bărbați 4 femei	așternut, acarete, 2 care.	Sirete	
4	<i>Constantin Miculescu</i> spătar, din Cervecești cu servitorii.	7 bărbați 5 femei	Documente, 2 trăsuri, 1 car cu zece cai	Sirete	
5	<i>Safta Bașolă</i> din Dorohoiu, cu servitorii.	6 bărbați 3 femei	lingerie, 2 care, 4 cai, 6 boi	Sirete	
6	<i>Anastase Scorțescu</i> din Iași cu familia și fiul <i>Alexandru</i> .	19 bărbați 10 femei	Documente, 2 trăsuri, 2 care, 22 cai.	Sirete	
7	<i>Iohann Kraus</i> din Iași, cu servitorii, profesor de muzică, originar din Ardeal.	3 bărbați 5 femei		Rădăuți	
8	<i>Iohann Lochmann</i> din Iași, cu servitorii, farmacist, originar din Ardeal.	6 bărbați 5 femei	2 trăsuri, 2 cai	Rădăuți	
9	<i>Simion Ioseph</i> , negustor din Botoșani, cu servitorii.	5 bărbați 6 femei	1 trăsură, 2 cai	Sirete	
10	<i>Anghelache Clement</i> din Botoșani, cu servitorii.	6 bărbați 8 femei	2 trăsuri, 4 cai	Storojineți	
11	<i>Ilie Cocolicean</i> din Iași.	5 bărbați 4 femei	3 trăsuri, 6 cai	Sirete	
12	<i>Săndulache Cațichi</i> din Șendriceni.	11 bărbați 6 femei	3 trăsuri, 12 cai	Sirete	
13	<i>Sandachi Ioan Gherghel</i> din Șendriceni.	6 bărbați 2 femei	2 trăsuri, 6 cai	Costâna	cu fratele Ianachi
14	<i>Iordachi Cațichi</i> din Șendriceni.	3 bărbați	1 trăsură, 4 cai	Sirete	
15	<i>Safta Danu</i> din Botoșani.	6 bărbați 8 femei	2 trăsuri, 1 car 16 cai	Costâna	

No. cor.	NUMELE	Numărul persoanelor	Animale lucruri	Localitatea unde dorește să rămână	OBSERVARE
16	<i>Ioan Gheleman</i> din Brăești.	3 bărbați 2 femei	2 trăsură, 6 cai	Sirete	
17	<i>Todorachi Gherghel</i> din Brăești.	2 bărbați	1 trăsură, 4 cai	Sirete	
18	<i>Andrei Bușotă</i> din Dorohoiu.	3 bărbați	1 trăsură, 4 cai	Sirete	
19	<i>Polihronie Moisie</i> din Botoșani, negustor.	1 bărbat 2 femei	1 trăsură, 1 cal	Sirete	

XVIII.

Dorna, 1821 August, 10.

Arh. Bucov. Dosarul 1821, No. 631.

LISTA

Eteriiștilor refugiați în Bucovina pe la pichetul Dornei în zilele de 31 Iulie-1 August 1821.

(Tradus în românește).

No. cor.	Numele refugiaților	Numele persoanelor din anturaj	Locul de naștere	Numărul persoanelor
1	Gheorghe Pavlovici	Gheorghe, Iotty, Simeon, Marin	Sărbia	5
	Stoico Pavlovici	Mihai, Pavel	Sărbia	3
3	Dimitro Eficibaci	Ioan, Gheorghe, Hagi, Dimitrie	Ianina	5
4	Blago Popovici		Belgrad	1
5	Ioan Nicolici	Stoico	„	2
6	Diamandi	Radu, Sterio	Tesalia	3
7	Stefan Petru		„	1
8	Dimitro Petrovici	Iancu, Nicolai, Șerban, Manoli Popa, Dimitru, Șerban, Ștefan, Constantin Radu	Sărbia	9

No. cor.	Numele refugiaților	Numele persoanelor din anturaj	Locul de naștere	Numărul persoanelor
9	Naum Siiermani		Macedonia	1
10	Pavel Zaguri	Simco	Ianlna	2
11	Ilie Szentivani	Ștefan și Ștefan	Belgrad	3
12	Radon Stoica		Țara Românească	1
13	Hristo Nicola		Sărbia	1
14	Nicolai Fiva		Sărbia	1
15	C-tin Ioan	Ioan Rabub	Tesalia	2
16	Ștefan-Nicola Demidora		Macedonia	1
17	Vasile Smail		Sărbia	1
18	Ioan Popescu		Țara Românească	1
19	Staicu Gheorghe		„	1
20	Anastasiu Nicolai		„	1
21	Ștefan Hristici		Sărbia	1
22	Naum Cosmovici	Dimitru Ioan	Gherzova	2
23	Gheorghe Surtari	Ghiță	Țara Românească	2
24	Stoico Beograd		Belgrad	1
25	Marin Zemnița		Sărbia	1
26	Ciolac Ivanciuc		Țara românească	1
27	Ianachi Vezeteu		„	1
28	Dionița Sărvu	Dimitru, Gheorghie	Sărbia	3
29	Iancu Petrovici	Sava	„	2
30	Anastasiu Petivanoglu	Ianachi Siro	Galați	2
31	Zlati Filipupulit		Sărbia	1
32	Anastasiu Pavlovici	Dimitrie Vladou	Galați	2
33	Dimitrie Gheorghievici		București	1
34	Stoian Ciomac	Vasile	Bulgaria	2
35	Reghin Nenen		„	1
36	Hristof Tolici		Sărbia	1
37	Doonța Costa		„	1
38	Dimitrie Georghevici		Grecia	1
39	Ioan Ianaco		„	1
40	Petco Petrovici		„	1
41	Ioan Rascovici	Radu Cazan	Sărbia	2
42	Stoian Tona		Grecia	1
43	Anastasiu Gheorghie	Stăncu	Bulgaria	2

No. cor.	Numele refugiaților	Numele persoanelor din anturaj	Locul de naștere	Numărul persoanelor
44	Hristo Fliopoli	Ioniță	Morea	2
45	Petru Radulovici		Sărbia	1
46	Gheorghe Lazovici	Ștefan	„	2
47	Matei Cesman		Țara Românească	1
48	Nicolai Potoșod		Sărbia	1
49	Constantin Albul		„	1
50	Panaite Dimitro	Tanasi	Ianina	2
51	Gheorghe Econom		Grecia	1
52	Stoian Delis		Sărbia	1
53	Hristo Ciolac		Belgrad	1
54	Raicu Filive		Sărbia	1
55	Teodosie Fil	Pavel	Ianina	2
56	Atanasie Stoian		Sărbia	1
57	Leopdon Demetro		Ianina	1
58	Gheorghe Devneli		Basarabia	1
59	Raicu Oderne		Sărbia	1
60	Dimitrie Simo		Ianina	1
61	Simeon Pan		București	1
62	Gheroghie Latin		Sărbia	1
63	Gheorghie Negotin		„	1
64	Manci Ficevici	Ioan	„	2
65	Mihail Gheorghie		„	1
66	Iohanțov		„	1
67	Alexandru Tabac		București	1
68	Nicolai Tovciu		Țara Românească	1
69	Istodor Vasile	Ioan	Ianina	2
70	Nicolai Gheorghie		Rusia	1
71	Ștefan Danu		„	1
72	Vasile Otozbir		Turcia	1
73	Panaiot Hristodor		Ianina	1
74	Grigori Ionachi		Constan- tinopole	1
75	Ioan Simeon		Sărbia	1
76	Ianaco Zdraco	Ilie	„	2
77	Dimitrie Vucov	Constantin	„	2
78	Svetco Vulce		Țara Românească	1

No. oor.	Numele refugiaților	Numele persoanelor din anturaj	Locul de naștere	Numărul persoanelor
79	Constantin		Sărbia	1
80	Alexi Nicola		„	1
81	Stanciu Stoianovici		„	1
82	Velco Mateci	Ignaț	„	2
83	Ioan Petrovici		„	1
84	Petru Ciamovici		Morea	1
85	Petru Manoli		Galați	1
86	Teodor Gabinari		Mohilev	1
87	Stamenco Spasovici	Dinca Ilie	Belgrad	2
88	Maringo Petrovici		Belgrad	1
89	Nicolai Servi		„	1
90	Manoli Sofiali		Sofia	1
91	Trandafil Constantin		Tesalia	1
92	Ștefan Perbeniuc		Rusia	1
93	Mihail Fedor		„	1
94	Iacob Vasilo		„	1
95	Ivan Vasilciuc		„	1
96	Gheorghie Nicolai		Grecia	1
97	Dimitrie Bosniac		Bosnia	1
98	Dimitrie Hazod		Albania	1
99	Nați Atanasie	Buroul	Corcia	2
100	Simeon Bosniac		Bosnia	1
101	Preda		Mehadia	1
102	Ivan Podgorișan		Bosnia	1
103	Panaiot Gheorghii		Salonic	1
104	Panaiot Dimitrie		Șapte Insule	1
105	Ioan Rusu		Iași	1
106	Dimitrie Stranceli		Macedonia	1
107	Păun Crăciun		București	1
108	Gheorghii Salomon		Tesalia	1
109	Mihai Nebunu		Anatolia	1
110	Dimitrie Atanasie		Castoria	1
111	Marco Dimitriu		Adrianopole	1
112	Ionița Teodor		Țara Arnăuților	1
113	Manoli Vursali		Macedonia	1
114	Iani Dimitrie		„	1
115	Constantin Tata	Ioan	Grecia	2
116	Ioan Tata		„	1

No. cor.	Numele refugiaților	Numele persoanelor din anturaj	Locul de naștere	Numărul persoanelor
117	Sterio Cioban		„	1
118	Chirița Steni Cioban	Paraschiva	Grecia	2
119	Sterio Tiircu		Salonic	1
120	Vanghiel Timio	Marin	Grecia	2
121	Petre Vasile		Țara Românească	1
122	Radu Logofătu		„	1
123	Constantin Dorda		Sărbia	1
124	Ivan Marcu		Bulgaria	1
125	Sterio Margaret	Ionița	Albania	2
126	Dimitrie Constantin		Grecia	1
127	Stafi Constantin		Sărbia	1
128	Matei Ausmiadinci	Dela un transport din Ardeal și ata- șat eteriștilor	Țara Românească	1
			Suma	179

XIX.

Suceava, 1821, Septembrie 18.

Arh. Bucov. Dosarul 1821, No. 712..

Un număr de boieri moldoveni se plâng prefectului de Suceava că la hotarul Bucovinei se vând pe un preț de nimic lucrurile lor furate de răufăcători.

*Către cinstit K. K. Craizcomisariiatul Sucevii.
Dela boerii Moldaviei din partea Moldaviei.*

Nenorocita soartă a Moldaviei, patriei noastre, și cea de istov struncinare și stângire a tuturor de obștie din vremea această de acum iaste văzută și privită în ochii tuturor megieșilor acestii țări.

Prăzăle și jacurile care ni sau făcut la toată ob--

știa acestii țări de cătră feliu de persoane sânt iarăș auzite și știute megieșilor țării, noi și lăcuitarii satelor noastre dintru această țară nici un feliu de învinovățire, nici un feliu de apostasăe întru cât de puțin nu am avut.

Apoi averile noastre și a bisăricilor noastre și a lăcuitarilor satelor care ni s'au prădat de feliu de persoane le socotim ca niște averi drepte ale noastre și furate de cătră aceea, iar nu căștigate întru vre un războiu. Dacă noi pământeni nici apostaji am fostu, nici vre o învinovățire nu am avut și dar după împărăteștile pravile din toată lumea punem înaintea a zăce că noi toți păgubașii unde vom găsa drepte lucrurile noastre acele răpitate, furate și prădate, avem datorie a le cere și dreptățile tuturor pravililor a ni le da în stăpănire și pe cumpărătorul acelor lucruri de furat ai îndrepta săș caute cu vânzătorul, mai alesu având deplină știință că sânt lucruri prădate și furate. Și fiind că prădătorii au găsat chip lesnitor a vinde toate lucrurile de furat la granița aceasta a Bucovinei arătândușă mulți cumpărători de prădăciuni din K. K. Bucovina că îndată ce pradă, răpăsc, aduc la graniță și vând cu un preț foarte mic, sămțit și cunoscut ca de furat: zăce lei boul, cincii lei vaca, un leu oaca și toate aste asămine acestora căci sânt prădate.

Săngură micșorarea prețului vedește că iaste de furat, săngură ființa pricinei mărturisăște în cugetul cumpărătorului deplina știință a jacurilor și a prădăciunilor noastre.

Apoi nu știm cu care cuvânt de dreptate năvălesc a cumpăra averi furate, dând cu aciasta înlesnire și îndemnare jăcuitarilor a alerga mai cu săte la prădăciuni.

Noi ca niște buni megieși ce am fostu și sântem K. K. Bucovinei tot deauna am păzăt buna armonie și dreptățile Bucovinei fără vre o vătămăre.

Pentru aciasta facem poftitoare cerire și rugăminte cătră cinstitul Craizcomisariatul ca să bine voiască ca arătarea aciasta a noastră să să facă cunoscută la toate locurile cu-

viincioase, ca să să poronciască cătră toți de obștie a nu mai îndrăzni să cumpere nimine la graniță lucruri prădate și furate în ciasurile de acum : căci vor fi mari pretenții pentru aceste.

1821, Săpt[emvrie] 6/18 c. v. în *Suceavă*.

Iordaeht Cantacuzlno, logofăt.
Nicolae Canta, spătar.
Costaeht Cantacuzlno, visternic,
Iordaeht Baș, spătar.

Alecu Maurocordat, postelnic,
Răducan Ruset, hatman,
Costaeht Maurocordat, vornic.
Buhuș aga.

XX.

Cernăuți, 1821 Septemvrie, 20.

Arh. Bucov. Dosarul 1821, No. 682.

Administrația Bucovinei eliberează boerului din Basarabia Gheorghii Negruț permisul de petrecere în Bucovina pe timp de două luni.

Aufenthaltsschein.

Mittelst welchem dem aus Bessarabien herübergetretenen russischen Gutsbesitzer Herrn Sardar Georgi Negruz gestattet wird, sich sammt seiner Ehegattin Prohiritza und Dienerschaft Dumitraki, Wasyli, Constantin, Dumitraki, Nicolai, Fedora und Maria zu Krasna durch zwey Monathe aufhalten zu dürfen, hat sich daher mit dieser Bewilligung bei dem Dominium Krasna und bei seinen etwaigen Abgehen wieder hieramts zu melden. Dieser Aufenthaltsschein ist vom Dominium Krasna gehörig zu vidieren.

Vom Buccowiner K. K. Kreisamt

S-r K. K. apostolischen Majestät wirklicher Hofrath nud Kreishauptmann des Bucoviner Kreises, dann des österr. Kais. Leopold Ordensritter.

Stutterhelm.

Câțiva boeri moldoveni roagă ca eteriștii aflători în Bucovina să fie interogați pentru a se ști cine i-a îndemnat a ocupa mănăstirea Secu ¹⁾.

Löbliches K. K. Kreisamts Präsidium !

Als in der Moldau die Ruhe gestört wurde und wir genöthigt waren unsere Wohnörter zu verlassen, haben wir unser ganzes Vermögen in dem mit fester Mauer versehenen Kloster Secu deponirt unter der Anhoffung, dass selbe darin nicht beunruhiget werde.

Allein wir haben zu unserem Unglücke erfahren, dass die in diesem Kloster sich eingesperrt gehalten bosshaften Menschen von den Türken aus demselben vertrieben und von den Letzteren alle unsere daselbst deponirt gewesenen Sachen weggeschleppt wurden.

Von diesem in diesem Kloster eingesperrt gewesenen Gesindel sind mehrere am gestrigen Tage hereingekommen und haben uns einstimmig ausgesagt, dass dieselben von einer ihnen bekannten Person aufgefordert worden, in das Kloster Secu einzuziehen und dass selbe nur auf diese Aufforderung das Kloster betreten haben, daher der ganze uns durch die Wegnahme der Sachen aus diesem Kloster zugefügte Schaden nur dieser Person zuzuschreiben ist, so bitten wir Ein löbliches K. K. Kreisamts-Präsidium gnädigst geruhen zu wollen, diese sich gegenwärtig in Czernowitz befindlichen

1) Au fost interogați următorii eteriști : Barahter Sterie, Paul N. Volciu, Ghica sin Ghișu, Iuon Panaiotti, Coste Iene, Gheorghe Coste, Gheorghî Tanasi, Nicolai Crienă, Constantin Radu, Manu Syncienu, Tymio Toma, Anton Gheorghî, Todor sin Dyka, Peter Dmyter, Stancu Nicula, Iuon Nițu, Nicolai Iani, Constantin Gheorghî, Dmytro Protz, Tanasi Chiriț, Ion Tanasi, Gheorghî Thodor, Marym, Nicolai Tanasi. Toți au comunicat că i-a chemat un călugăr necunoscut.

aus dem Kloster Secu geflüchteten Personen vernehmen zu lassen, wer selbe zum Einzug in das gedachte Kloster Secu aufgefordert hat, damit wir seiner Zeit gegen denselben unseren Schaden ansprechen können.

Czernovitz, den 7. Oktober 1821.

Dracachi Roset, vornic.

Dimitrachi Feștil med(ełnicer)

Ioan Darmachi, ban.

Dimitrachi Ghlea, agă.

Iordachi Stan, polc(ovnic).

XXII.

Cernăuți, 1821, Octomvrie 23.

Arh. Bucov. Dosarul 1821, No. 792..

Vornicul Dracachi Roset eătră **Agenția austriacă din Iași**.
Roagă ea egumenul mănăstirii Secu Venediet să fie oprit la Cernăuți pentru a da socoteală asupra juvaerelor predate lui.

Cătră cinstita K. K. Aghenție din Moldavia,

Despre pretențăea ce am asupra cuvioșiei sale părintelui *Venedict* ce au fost igumen *măn(ăstirii) Secului* din Moldavia întru a căruia mână la stremutare noastră din Moldavia am încredințat avere mea în somă ca la 200.000 lei ca să o sigurepsască în tainicile acei măn(ăstiri) și acum după stricare acei măn(ăstiri) numitul părinte ce să află aice în Cernăuți nici o dovadă numi dă pentru acea avere a mea, unde o au pus și ce sau făcut. După jalba ce am dat cătră cinstitul Forum ¹⁾ la 22 a următoarei luni cu cerere ca să i să oprească mergerea de aice pentru câteva zile păn când va eși și maică mea ce să află acum în cotromanțu ²⁾ ca una ci și însuși au fost acolo în aceiaș măn(ăstire) să vie aice să

1) Forum nobilium din Cernăuți, adecă Tribunalul.

2) Contumaț.

se înfățișezi cu numitul igumen ; mi s'au dat răspuns de cătră cinstitul Forum că cere trebuința a pune cauție și a da dovezi în pricină și apoi să i să facă oprire.

Deci fiindcă eu sânt (în) raia otomanicească și numitul asămine iarăși raia otomanicească, pentru aceea în putere prieteșugului ce să păzăște între aceste două puteri protestăluesc în numele împăratului și cu căzuta cinste fac rugătoare cerere cinstitei Aghenției ca fără cât de puțină prelungire săi facă arătare la locul cuviincios ca supt nici un cuvânt să nu să sloboadă pasul numitului părinte Venedict de a merge nicăiurea păn când va eși maica mea din cotromanțu ca săi înfățișăm amândoă obrazile și putândumă împăca și odihni în pricina arătată după arătare ce voiu face atuncea cinstitei Aghenții i să va sloboză voe a merge unde va voi, iar neputândumă odihni nici atuncea, iar și după arătare ce vom face cinstitei Aghenții să va îndatori pe numitul ca împreună cu mine să meargă la Moldavia unde încă sânt și dovezile în pricină ca să ne giudecăm la legiuita noastră stăpănire.

In *Cernăuți*, Oct(omvrie) 23, 1821.

Dracachi Roset vornic.

XXIII.

Bunești, 1821, Octomvrie, 30.

Arh. Bucov. Dosarul 1821, No. 818.

Căminarul Tudorachi Ciure informează pe comisarul austriac dela Suceava Burian asupra situației militare din Moldova.

*Cătră cinstit K. K. Craiscomisar Burian,
dila căminar Theodor Ciure.*

Am priimit cu cinste scrisoare Domniei Tale din 27/15 Oct(omvrie), am înțales toate cele scrisă și aceli carile să află întru a me știință pentru ticăloasa patria noastră Moldova sânt aceste.

Eteriștii cu omorâri, cu fugă sau curățare di istov din toată Moldova și nu să mai află acum în ciasurile aceste eteriști prin Moldova.

Turcii pe unde au umblat au prădat, au jăcuit tot ceau gășăt. Ci nau trebuit a lua au stricat, cari aceasta au urmat di opștie fără alegire di persoane ; asămine și toate bisăricile au prădat și au stricat celi din lăuntru.

Oștiri turcești sau înmulțit și să înmulțasc în Moldova, mai ales în Iași și în părțile de gios. Să închipuesc că ar fi aproape la 30.000 oșteni în Moldova. Dar să mai aștiaptă să vie și în Eși pără astăzi să află 36 tunuri cu cherhaniaua trebuincioasă.

Oștiri turcești să vedi că vor să erneză în Moldova. După gătire de celi trebuincioase ale ernatului. Cum spre mai bună pliroforie înfățișăm aice mai jos rânduiala ci sau făcut la patru țanuturi mai mari a părții de gios, adică :

2.500.000 ocă făină grău

500 merță grău ne măcinat

18.000 merță de orz și ovăs

11.500 oi și berbeci

12.500 cară de lemne

} cari acesti lucruri bez făinuri să strâng toate la doă magazăi, una în Bărlad și una în Fălciu.

Acesti arătati mai sus să cer di la patru țanuturi : Fălciul, Covurluiul, Tutova și Tecuciul. Iar țanut Putnii are să de osăbit rânduiala sa la Ibrăila. Precum și țanuturile aceli din parte di sus, iarăși sănt rânduite toate a da zahareli, fân și lemne la magazăli din orașul Eșii unde să află Măria Sa Salih pașa cu vro 10 mii și mai bine di oșteni.

Iată și grăbire mari în țară pentru de a să aduna pri la magazali celi rânduite și trebuincioasă ale ernaticului. Dar pentru cine și asupra cui să face aciastă strângire de oameni în Moldova, lămurit nu să poate ști.

1821, 30/18 Oct[omvrie] în Bunești.

Plecată slugă,

Tudorache Clure, caminar.

Eteristul Hriste Anastasi comunică în ce fel a fost asediată de Turei mănăstirea Secu.

...După lupta dela Drăgășani... Andere versammelten sich bei dem in der Wallachei liegenden Kloster Kose (Cozia) und zohen mit den Anführern Iordaki und Fermaki über die Gebirge bis in die Gegend von Dorna, wo wir wegen Erkrankung des Capitains Iordaki längere Zeit verweilten und unsere Vedetten ausschickten, um uns von den Überfällen der Türken zu sichern, bis besagter Iordaki sich erhohlte; hierauf zoh sich eine Abtheilung nach Folticeni, wo wir mit den Türken ein Gefecht bestunden, wo von unseren Leuten 3 Mann todt blieben und 3 Mann verwundet wurden, von den Türken sind gleichfalls 3 (Mann) geblieben. Von da begaben wir uns in das Kloster Slatina, verweilten 2 Tage, bis sich mit uns die andere Abtheilung von Dorna vereinigte, worauf wir auf Aufforderung des Iğumens des Klosters Sek, mir unbekanntens Namens, indem er behauptete, dass 300 herumstreifende Türken Plünderungen verüben, zum Schutze des Klosters dahin ziehen sollten, in das Kloster Sek uns begaben. 200 Mann von uns schlossen sich im Kloster ein, 180 Mann stellten sich ausser dem Kloster im Thale in Schlachtordnung; der übrige Haufe, da unsere Truppe, die sich bei Dorna versammelte aus 500 Köpfen beiläufig bestund, zerstreute sich noch vor dem Gefechte und suchte sich herüber in das österr. Kais. Gebieth zu salviren. Nach einem Gefechte zwischen unsern Leuten, die ausser dem Kloster sich aufgestellt hatten, wobei von uns 7 Mann todt blieben, von den Türken aber 70 Wagen nach Angabe der Bauern und selbst der Türken mit Todten und Verwundeten fortgeschleppt wurden, ergriff unser Haufe, als er sich vor der Übermacht der Türken nicht sicher fühlte, die Flucht und zoh (!) sich an die österr. Kais. Gränze, wo sie sich Einlas zu verschaffen suchten, indem sie ihre Waffen wegwarfen, ihre Pferde verliessen, zerstreuten

und einzeln an der Gränze um Aufnahme bathen. Wir 200 Mann, die wir im Kloster uns versammelt hatten, hielten uns 11 Tage und 11 Nächte in dem Kloster gegen die Anfälle der Türken. Sie liefen zweymal Sturm gegen die Klostermauern und beschossen anfangs mit 3, nach der Ankunft des Pascha mit 6 Kanonen das Kloster, steckten selbes auf 4 Seiten ins Feuer, dass alles Holzwerk verbrannte. Während des Brandes verkrochen wir uns theils in die Kirche, theils in andere feuersichere Orte, solange der Brand fort dauerte; einige von uns verbrannten sich die Ohren, andere, andere Theile des Körpers. Capitain Iordaki mit 10 Mann erstieg einen Thurm, wo sie durch den Brand ihren Todt fanden, da das Feuer die Stiegen von Holz ergrief. Dies trug sich gleich am ersten Tage der Belagerung des Klosters durch die Türken zu. Nachdem das Feuer erloschen war, stellten wir uns wieder zur Vertheidigung aus den Klostermauern und hielten nach dem Tode unseres Anführers Iordaki noch 10 Tage das Beschüssen und Berennen durch die Türken aus.

Am 7-ten Tage unserer Vertheidigung kam der Agenzie-Starost von Târgu-Niamz, ein kleiner Mann, etwas grauen Haaren ohne Schnurbard, in einer deutschen Uniform gekleidet, mit einem Säbel und Kuppel angethan, woran der kais. österr. Adler von Gold und eine Kappe, worauf auch ein kais. Adler angebracht war, mit 3 anderen als Hussaren angekleidet, zu den Mauern. Unser Anführer Capitain Fermaki, der nach dem Tode des Iordaki das Comando übernahm, forderte den besagten dem Namen nach mir zwar unbekanntem, als Agenzie Starost von Niamz allgemein bekannten Starosten zu einer Unterredung mit uns auf. Fermaki both 2000 Piaster für den freyen Abzug und die Niederlegung der Waffen, wann 15 Mann österreichischer Soldaten uns bis an die Gränze begleiten würden. Der Agenzie Starost lehnte die Begleitung ab und forderte uns auf, wir sollen uns ergeben, er bürge mit seinem Halse, wann uns etwas Leides widerfahren sollte. Er kam noch 4 mahl und versicherte uns nach der Ankunft des Pascha auf das feyerlichste, dass der Pascha uns volle Verzeihung zugestanden hätte, wir sollen blos die Waffen niederlegen.

Hierauf entschloss sich am 11. Tage vom Tage des Einschliessens in das Kloster Capitain Farmaki und 15 unsere Leuthe, worunter auch ich mich befand, in das Lager des Pascha zu gehen, wo wir gleich alle denen Türken einzeln übergeben wurden. Dem Capitain Farmaki und einem Capitain adiutant des Farmaki lies der Pascha Ketten an den Hals anlegen, eigentlich zusammenkoppeln, dem Belibascha Goga wurde das Sprengisen an den Füssen angelegt. Die Türken nahmen inzwischen unseren Kameraden an dem Klosterthore die Waffen ab, die sie auf Wägen aufluden und fortführten. Nach ihrer Entwaffnung fingen sie das Gemetzel mit denselben an und hieben alle, nachdem sie selbe zerstückelt hatten, nieder. Mit unseren Kameraden fanden auch 5 Mönche, ein Kaufmann, sicherer Vasilica, Schwiegersohn des Tirgu Niamczer Protopopen, und 2 Nonnen ihren Tod, die die Türken niedermetzelten.

Wir erlitten in dem Kloster vieles Ungemach, indem aller Mundvorrath und Fourage aufgezehrt war, die Hälfte unserer Pferde, 200 Stück, krepirten aus Hunger, 250 Stück nahmen, so schwach selbe waren, die Türken mit sich. Ausser Käse, Wein, und Brandwein hatten wir durch 11 Tage keine andere Nahrung; wir erstachen 2 Pferde und verzehrten das fleisch, hätten uns aber dennoch nicht ergeben, da wir alle eher zu sterben, als uns den Türken zu unterwerfen beschlossen hatten, wann wir nicht so feyerliche Versprechungen von dem Agenzie Starosten, dass uns nichts geschehen und wir freyen Abzug erhalten würden, gemacht worden wären.

Fünfzehn Türken gingen in ein Skit so am Wege nach Piatra liegt, um dort zu plündern, nahmen mich als Wegweiser mit. Noch vor Anbruch des Tages durch Vermittlung eines Mönchen entkam ich, während die Türken schliefen. Vier Tage irrte ich ohne Nahrung durch Wälder und unwirthbare Gegenden, bis ich ober dem Kloster Slatina an die österr. Gränze kam, wo ich mich durch 8 Tage aufhielt, bis mehrere Flüchtlinge sich versammelten, wo wir auf einmahl in die Kontumaz nach Kornuluncze transportiert wurden.

LISTA

serisorilor, adresate refugiaților moldoveni, confiscate la cetățeanul moldovean Nicolae Sica ¹⁾.

(Tradus în românește).

No. corent	Numele adresatului	Localitatea
1	D-l Nicolae de Popovici	Suceava
2	„ Farmacist Lochmann	Cernăuți
3	D-na Zoe Ghica	„
4	„ Reiman	„
5	D-l Costachi Sturdza	„
6	„ Vornic Iordachi Ghica	„
7	D-na Zoe Balș	„
8	D-l Lochmann	„
9	D-na Ruxanda Balș	„
10	D-l Iacob Symonowicz	„
11	D-na Zoe Balș	„
12	„ Pulcheria Ghica	„
13	D-l Christodol Gallano	„
14	„ Ioan Mavromati	„
15	„ Dumitrachi Sturdza	„
16	„ Alexandru Sturdza	„
17	„ Dumitrachi Sturdza	„
18	D-na Samfira Manu	„
19	D-l Iordachi Ghica	„
20	„ Petrachi Roset	„
21	„ Dumitrachi Sturdza	„
22	„ Petrachi Rosset	„
23	D-na Zoe Balș	„
24	D-l Iordachi Ghica	„
25	„ Ban Mihalachi	„
26	„ Ioan Christodolo	„

1) Nicolai Sica a fost Grec și a locuit în Cernăuți în casa Zoitei Balș (Arh. Bucov. Dosarul 1824—27, No. 312).

No. corent	Numele refugiaților	Localitatea
27	D-1 Alecu Ghica	Cernăuți
28	„ Ștefan Catargiu	„
29	„ Ștefan Catargiu	„
30	„ Ban Mihalachi	„
31	„ Lupu Balș	„
32	D-na Zoița Balș	„
33	„ Zoe Ghica	„
34	Nume necunoscut	„
35	Ibidem	„

XXVI.

Cernăuți, 1822, Septemvrie, 17.

Arh. Bucov. Dos. 1822—24, No. 454.

Consistoriul ortodox din Bucovina către Administrația Bucovinei. Roagă să i se permită a găzdui în casele episcopale dela Cernăuți pe mitropolitul Moldovei Venianim.

Der Iassyer griechisch nicht unirte Herr Metropolit Benjamin hat den gefertigten Archimandriten in die Kenntniss gesetzt, dass er nach einigen 6 Tagen nach Czernowitz zu kommen gesonnen ist und den Gefertigten befragt, ob er in dem hiesigen bischöflichen Residenzgebäude, welches dermal hinlänglich leere Wohnzimmer hat, einige Tage nicht wohnen dürfte?

Da nun dieses Konsistorium mittelst des Konsistorialberichts vom 10 ten I. M. wovon in der Anlage eine Abschrift zur gefälligen Einsicht mitfolget, eine hohe Landesstelle um die hohe Bewilligung gebeten, damit die in dem K. K. Wiener Konvikte ausgebildeten geistlichen Kandidaten ¹⁾ durch den gedachten Herrn Metropolit zu Pries-

1) Ioan Grigorovici, Vasile Gribovschi, Euthemius Hacman și Ștefan Tarnaviețchi.

tern geweiht werden, und da hierdurch, dass diese hohe Bewilligung, welche hoffentlich nach einigen 6 Tagen hier anlangen dürfte, und den Herrn Metropolit hier antreffen könnte, dem bukowiner Religionsfonde eine bedeutende Ersparung an Reisekosten zukommen dürfte, und da endlich auch die politischen Verhältnisse dieses Konsistoriums mit dem Herrn Metropolit als einem benachbarten Hierarchen und Oberhirten über zwey an die Bucovina gränzenden Diöcesen, dann Magnaten des Fürstenthumes Moldau es erheischen. damit man Seiner Eminenz die Ehre erweist und ihn einige Tage in dem hiesigen dermal ohnehin leeren bischöflichen Residenzgebäude wohnen lässt, so wäre dieses Konsistorium der unvorgreiflichen Meinung, damit dem gedachten Herrn Metropolit 3 leere vorhin von dem pensionierten Kreiskommissär Boehm bewohnten Zimmer in dem bischöflichen Residenzgebäude auf einige Tage zur Bewohnung überlassen werden; und hat die Ehre in der gegenwärtigen Intercularzeit auch Ein wohllob. Kais. Königl. Bucovinaer Kreisamts-Präsidium um die gefällige Beystimmung in dieser Hinsicht dienstfreundschaftlich zu ersuchen.

Cernowitz, den 17 September, 1822.

Isalas Baloscheskul
Archimandrit.

XXVII.

Cernăuți, 1822, Noemvrie 25.

Arh. Bucov. Dos. 1822—24, No. 558.

Arhimandritul Isaia Baloșeseul către Administrația Bucovinei, comunicând eă mitropolitul Moldovei Veniamin a vizitat mănăstirile din Bucovina.

Note,

Der sich allhier in der Buccowina zu Bosancze auf eine zeitlang aufhaltende Iassyer Herr Metropolit Beniamin war von dem Edlen von Ilsky nach Krasna zu Gast eingeladen,

zu welchem Gastmahle auch die allhiesigen Kloster-Vorsteher gebethen waren, und bey dieser Gelegenheit besuchte selber bey seiner Rückreise die allhiesigen drey Klöster in Begleitung dieser ihrer Vorsteher, ohne jedoch selbe weder zu visitieren, noch weniger eine Andacht abzuhalten, als ein blosser Gast mit Vermeidung alles Aufsehens.

Dass ihm aber die Kloster-Vorsteher als einem vornehmen Geistlichen die gebührende Ehre erwiesen haben, ist auf die nehmliche Art geschehen, wie es in den Klöstern einem jeden vornehmen Gaste zu Ehren gewöhnlich ist.

Dieses ist, was ich auf die verehrliche Note vom 24. d. M. Zahl 556 nach erhaltener Nachricht zu eröffnen die Gnade habe.

Czernowitz, den 25-ten November 1822.

Isalas Baloscheskul,
Archimandrit.

XXVIII.

Bosance, 1822, Decemvrie 17.

Arh. Bucov. Dosarul 1823, No. 45.

Mitropolitul Veniamin către administrația Bucovinei. Roagă să i se permită a mai rămâne o lună în Bucovina.

Fiindcă iscălitul mitropolit al Moldaviei încă în niște neapărate pricini are încă oareș care zăbavă aice în Bucovina la moșie unde se află, roagă pe cinstitul K. K. Craizamt ca săi prelungiască încă șidere aice de o lună.

Bosance, la 5 (v) 17 (n.) Dec[emvrie] 1822..

Veniamin Mitropolitul Moldaviei.

LISTA
boierilor moldoveni refugiați în Bucovina cu indicarea localităților
unde s'au așezat.
(Tradus în românește).

No. cor.	NUMELE	Situația socială	Localitatea	OBSERVARE
1	<i>Sandulache Sturza</i> , cu nevasta, născ. princip. Moruzi, și cu servitorii.	Mare Visternic în Moldova și boier.	Cernăuți	
2	<i>Catinca Maurocordato</i> cu familia și servitorii.	Soția Domnului moldovean și boier Alex. Maurocordato.	„	Alexandru Maurocordato s'a întors în Moldova acum câteva luni.
3	<i>Dimitrie Cantacuzino</i> , cu familia și servitorii.	Boier mold. și spătar.	„	
4	<i>Dumitrachi Ghica</i> , cu familia și servitorii.	Boier mold. și Aga	„	
5	<i>Răducanu Rosetti</i> , cu familia și servitorii.	Boier mold. și hatman.	„	Lăsând familia la Cernăuți a plecat în Moldova.
6	<i>Alecu Ghica</i> , cu familia și servitorii.	Boier mold. și hatman.	„	
7	<i>Gheorghe Ghica</i> , cu familia și servitorii.	Boier mold. și vornic.	„	
8	<i>Alexandru Balș</i> , cu familia și servitorii.	Boier mold. și vornic.	„	
9	<i>Costachi Sturza</i> , cu servitorii.	Boier și vornic.	„	
10	<i>Alexandru Cantacuzino-Pășcani</i> cu familia și servitorii.	Domn moldovean, boier și vornic.	„	Este proprietarul moșiilor Ocna etc. situate în Bucovina.

No. cor.	NUMELE	Situația socială	Localitatea	OBSERVARE
11	<i>Grigoraș Sturza</i> , cu servitorii.	Boier mold. și mare Visternic.	Cernăuți	
12	<i>Zoița Rosset</i> .	Soția boier. mold. și vornic Dracachi Rosset, care s'a întors în Mold.	,,	Dracachi Rosset se află de prezent în Moldova.
13	Familia lui <i>Ilie Burghiiv</i> (<i>Burghele</i> ?)	Boier mold. și căminar.	,,	Căminarul <i>Ilie Burghiiv</i> (<i>Burghele</i> ?) s'a întors în Mold.
14	<i>Gheorghe Nedoba</i> ? cu familia și servitorii.	Boier mold. și Ban.	,,	
15	<i>Constantin Niculce</i> cu familia și servitorii.	Boier mold. și spătar.	,,	
16	<i>Catinca Rosnovan</i> , născ. Ghica cu servitorii.	Mare Proprietară din Moldova.	,,	Bărbatulei, cu care nu trăiește, se află în Basarabia.
17	<i>Zoița Balș</i> .	Soția colonelului rus și mare proprietară din Moldova.	,,	
18	<i>Mihai Sturza</i> , cu servitorii.	Boier mold. și vornic.	,,	
19	<i>Zamfiria Manu</i> , cu familia.	Mare proprietară din Moldova.	,,	S'a întors în Moldova.
20	<i>Iordachi Bucșănescu</i> , cu familia și servitorii.	Boier mold. și spătar.	,,	Lăsând familia în Cernăuți s'a întors în Moldova.
21	<i>Petracht Rosset</i> .	Boier mold. și spătar.	,,	
22	<i>Cara Gios</i> , cu familia și servitori.	Mareproprietar din Moldova.	,,	
23	<i>Carusso Iosif</i> , cu familia și servitorii.	D-r în medicină din Iași.	,,	
24	<i>Samarcaș Aleco</i> , cu familia și servitorii.	D-r în medicină din Iași.	,,	A plecat în Moldova pe două luni.

No. cor.	NUMELE	Situția politică	Localitatea	OBSERVAREA
25	<i>Carusso Dimitrie</i> , cu familia și servitorii.	Negustor din Iași,	Cernăuți	
26	<i>Christodulo Petrino</i> .	Boier mold. și spătar.	„	
27	<i>C-tin Balș</i> , cu servitorii.	Boier mold. și vornic.	„	
28	<i>Aleco Gramatic Prusse</i> .	Secretarul fostului Domn mold. Suțu.	„	A plecat la Lemberg spre a ajunge la Viena.
29	<i>Ioan Mauromati</i> , cu familia și servitorii.	Mare propr. din Moldova.	„	A plecat în Moldova pe o lună.
30	<i>Iordachi Balș</i> , cu familia și servitorii.	Boier mold. și vornic.	Suceava	Este proprietarul moșiei Rus-Mănăstioara, situată în Bucovina.
31	<i>Constantin Cantacuzino-Pășcani</i> cu familia și servitorii.	Boier mold. și mare visternic.	„	Este proprietarul moșiei Verenceanca, situată în Bucovina.
32	<i>Mihai: Cantacuzino-Pășcani</i> , cu familia și servitorii.	Boier mold. și spătar.	„	
33	<i>Smarandița Balș</i> .	Proprietară din Moldova.	Cernăuți	
34	<i>Epraxia</i> , monahia.	Călugăriță din Moldova.	Sirete	
35	<i>Apostolo Dumitropolos</i> , cu familia.	Arendaș de moșii din Moldova.	„	
36	<i>Vasilca</i> a lui Matei.	Cetățean din Moldova.	„	
37	<i>Grigori Bănișel</i> , cu familia.	Proprietar de moșie.	„	
38	<i>Alecu Hurmuzachi</i> , cu familia.	Căminar și proprietar de moșie.	Cernauca	S'a întors în Moldova.
39	<i>Ștefan de Manoli</i> .	Proprietar de moșie.	Sadagura	S'a întors în Moldova.

No. cor.	NUMELE	Situația politică	Localitatea	OBSERVARE
40	<i>Dimitrie Lazo.</i>	Negustor din Iași.	Vascăuți pe Ceremuș	
41	<i>Nicolai Dimitrie Demianovici, cu familia.</i>	Negustor din Iași.	Sadagura	
42	<i>Alecu Kallet, cu familia și servitorii.</i>	Boier mold. și spătar.	,,	Este ginerele baronului Musteață. S'a întors în Moldova. (Teodor Musteață din Sad.).
43	<i>Veniamin.</i>	Mitropolit de Iași.	Bosance	Moșia Bosance este a mitropoliei de Iași. S'a întors în Moldova.
44	<i>Anastasi Mihalach Malulla.</i>	Maior rus pensionar și proprietar mold.	Toporăuți	
45	<i>Maria Luis.</i>	Văduvă și proprietară de moșie.	Costâna	Proprietara moșiei Luca din Bucovina. S'a întors în Moldova.
46	<i>Margarit Ioan, cu familia și servitorii.</i>	Negustor din Iași.	Cernăuți	S'a întors în Moldova.
47	<i>Lissi Nicolai Leporișo.</i>	Grec, negustor.	Sadagura	
48	<i>Sterio Nicolai Leporișo.</i>	,, ,,	,,	
49	<i>Gheorghe Leporides.</i>	,, ,,	,,	
50	<i>Scarlat Ghica.</i>	Principe mold. și proprietar.	Cernăuți	
51	<i>Gheorghe Done.</i>	Proprietar mold. și Căminar.	Valeva	Proprietarul unei părți a moșiei Valeva.
52	<i>Vasile Racovița.</i>	Profesor particular de limba franceză.	Cernăuți	
53	<i>Ioan Niculce.</i>	Boier mold. și proprietar.	Boian	Proprietar de Boian.

No. cor.	NUMELE	Situția socială	Localitatea	OBSERVARE
54	<i>Iohann Kraus</i> , cu familia.	Profesor de muzică.	Cernăuți	
55	<i>Ioan Apostolo Petrino</i> , cu familia și servitorii.	Proprietar.	Vascăuți pe Ceremuș	Propr. de Vascăuți.
56	<i>Gheorghe Cantacuzino</i> , cu servitorii.	Boier mold. și mare Logofăt.	Suceava	
57	<i>Bernhard Schmelz</i> , cu familia.	Speculant din Iași.	Cernăuți	S a întors în Moldova.
58	<i>Dimitrie Gobdelas</i> , cu familia.	Doctor în filosofie, din Iași.	„	
59	<i>Ștefan Caso Christodol</i> .	Negustor.	Vascăuți pe Ceremuș	
60	<i>Christodor Papacosl(ea)</i> .	Preot grec din Iannina.	Vascăuți pe Ceremuș	Este Grec și nu cuatează a se întoarce în patria sa din cauza neliniștei în care se află provinciile turcești.
61	<i>Dumitrachi Gheorghio</i> cu familia.	Prop. mold. și serdar.	Vascăuți pe Ceremuș	A declarat că se va întoarce în Moldova la primăvara, 1823.
62	<i>Mihalachi Ban</i> , cu familia și servitorii.	Proprietar mold.	Țurin	
63	<i>Ion Bogdan</i> , cu servitorii.	Sărb.	Rădăuți	Fiind Sărb nu cuatează a se întoarce în Moldova.
64	<i>Tecla Șadbei</i> .	Soție de negustor din Iași.	Mamornița	Fiind văduvă intenționează să petreacă la părinții ei în Mamornița.
65	<i>Ștefan Christodor</i> .	Negustor.	Boian	Păzește în Boian mărfurile depozitate ale mai multor negustori.
66	Lipsește			

No. oor.	NUMELE	Situția socială	Localitatea	OBSERVARE
67	<i>Hatman Costachi Ban</i> , cu un servitor.	Boier mold. și proprietar.	Suceava	Din cauza iernii intenționează să rămână în Suceava până la primăvară 1823.
68	<i>Sultana Pișoni</i> , cu familia și un servitor.	Propriet. din Moldova.	„	Ibidem
69	<i>Vasile Lăcățăș</i> , cu familia.	Lăcătuș din Moldova.	Cajvana (domeniul Solcii)	Ibidem
70	<i>Nicolai Apostol</i> , cu familia.	Negustor din Moldova.	Suceava	Ibidem
71	<i>Vasile Crupinski</i> , cu familia și servitorii.	Boier mold. și spătar.	„	Fiind bolnav intenționează să rămână la Suceava până la primăvara 1823. S'a întors în Moldova.
72	<i>Iancu Donici</i> , cu un servitor.	Proprietar mold. și stolnic.	„	Având procese este împiedicat a se întoarce în Moldova.
73	<i>Grigori Găina</i> , cu familia și un servitor.	Negustor.	„	Din cauza iernii, a declarat că se va întoarce la primăvara 1823.
74	<i>Ursu Andrușco</i> , cu familia.	Negustor.	„	Din cauza iernii, a declarat că se va întoarce la primăvara 1823.
75	<i>Dumitru Popa</i> , cu familia și un servitor.	Negustor.	„	Idem.
76	<i>Panaite Nicolau</i> , cu un copil.	Invățător grec.	„	Idem.
77	<i>Maria Iuon</i> , cu familia și servitorii.	Văduvă de negustor.	„	Idem.

No. cor.	NUMELE	Situația socială	Localitatea	OBSERVARE
78	<i>Constantin Tupilat</i> cu familia și un servitor.	Negustor de mărunțișuri.	Suceava	Din cauza iernii, a declarat că se va întoarce la primăvara 1823.
79	<i>Iuon Ianovici.</i>	Negustor.	„	Idem.
80	<i>Gheorghe Gramatic,</i> cu familia.	Zugrav.	„	Fiind originar din Suceava, dorește să rămână.
81	<i>Ignatz Zielinski</i> cu familia și cu un servitor.	Ciobotar.	„	Idem.
82	<i>Anița Marcovici</i> cu familia și cu un servitor.	Soție de negustor.	„	Fiind earna, a declarat că se va întoarce la primăvara 1823.
83	<i>Dumitru Hagi Adam</i> cu familia	Mic negustor.	„	Idem.
84	<i>Anastasi Vameș,</i> cu familia și cu un servitor	Negustor.	„	Idem.
85	<i>Gheorghî Stati</i> cu familia	Invățător grec.	„	Idem.
86	<i>Alexandru Dcs</i> cu familia	Profesor de limba franceză.	„	Idem.
87	<i>Constantin Nicolai</i> cu familia	Negustor.	„	Idem.
88	<i>Anastasi Zugraf</i>	Zugraf.	„	Idem.
89	<i>Casandra Lampi</i> cu familia și servitorii.	Soție de negustor.	„	Idem.
90	<i>Arseni,</i> monah.	Călugăr.	„	Idem.
91	<i>Chiverc Alexu.</i>	Armean.	„	Idem.
92	<i>Iordachi Azentî</i> cu familia.	Ciobotar.	„	Idem.
93	<i>George Olar.</i>	Olar.	„	Idem.
94	<i>Dochița Pascal</i> cu un copil.	Văduvă de negustor.	„	Idem.
95	<i>Stavri Grecul</i> cu nevasta și un copil.	Negustor grec.	„	Idem.

No. cor.	NUMELE	Situația socială	Localitatea	OBSERVARE
96	<i>Nasim Aga</i> cu nevasta.	Turc botezat.	Suceava	Fiind iarnă, a declarat că se va întoarce la primăvara, 1823.
97	<i>Mihalache Dinastru.</i>	Calfă de dubălar.	„	Idem.
98	<i>Iuon Croitor.</i>	Servitor de boier.	„	Idem.
99	<i>Vasile Bucătar.</i>	Bucătar.	„	Idem.
100	<i>Petru, ficior.</i>	Servitor.	„	Idem.
101	<i>Gheorghe Pălcovnic</i> cu familia.	Negustor.	„	Idem.
102	<i>Nicolai Poponi.</i>	Cântăreț de biserică.	„	Idem.
103	<i>Iordachi Lazonschi</i> cu familia și servitorii.	Boier și paharnic.	„	Idem.
104	<i>Vențel Pavlovschi</i> cu familia.	Croitor.	„	Idem.
105	<i>Ioniță Popa.</i>	Servitor.	„	Idem.
106	<i>Alecu Balș</i> cu familia și servitorii	Boier și spătar.	„	Idem.
107	<i>Ileana Manoli.</i>	Mare proprietară.	„	Idem.
108	<i>Iuon al lui Onofrei.</i>	Negustor.	„	Idem.
109	<i>Iuon al lui Vasile.</i>	„	„	Idem.
110	<i>Ilie Manoli.</i>	„	„	Idem.
111	<i>Andrei Grămadă.</i>	„	„	Idem.
112	<i>Sava Vlășia.</i>	Croitor grec.	„	Idem.
113	<i>Mustafa Osman.</i>	Turc.	„	Idem.
114	<i>Constantin Dumitriu</i> cu familia și servitorii.	Colorator (zugraf).	„	Idem.
115	<i>Marioara Roset</i> , cu familia și servitorii.	Soție de boier.	„	Idem.
116	<i>Iuon Buta</i> , cu familia.	Supus moldovean	Brăiești	Idem.
117	<i>Gheorghe Hoșținar</i> cu familia.	„ „	„	Idem.

No. cor.	NUMELE	Situația socială	Localitatea	OBSERVARE
118	<i>Nistor Vornic</i> , cu familia.	Supus moldovean	Brăiești	Fiind iarnă, a declarat că se va întoarce la primăvara 1823.
119	<i>Vasile Gviadzovski</i> cu familia.	„ „	„	Idem.
120	<i>Ignaf Gviadzovski</i> cu familia.	„ „	„	Idem.
121	<i>Ariton al lui Ilie Aritonovici</i> , cu familia și servitorii.	Mare proprietar.	Scheia	E proprietarul moșiei Scheia.
122	<i>Isail</i> , monah.	Călugăr.	Vama	A declarat că se va întoarce în Moldova.
123	<i>Dionisie Teodorovici</i> .	„	„	Neavând mijloace bănești rămâne aici până la primăvară.
124	<i>Dumitru Lungu</i> , cu familia.	Supus Moldovean	Baiășești	Fiind iarna, a declarat că se va întoarce la primăvara 1823.
125	<i>Iuon Dari</i> , cu nevasta.	„ „	„	Idem.
126	<i>Vasile Orsa</i> .	„ „	„	Idem.
127	<i>Andrei Nicolai</i> cu familia.	„ „	Capu câmpului	Idem.
128	<i>Petru Ungureanu</i> .	„ „	„	S'a așezat aici.
129	<i>Lupul Iuonișă</i> .	Negustor	„	Se va întoarce primăvara 1823.
130	<i>Anastasi Belos</i> .	Grec.	„	Dorește să rămână pentru totdeauna
131	<i>Angheli Mironovici</i>	Boier și căminar.	Costâna	Se va întoarce în primăvara 1823.
132	<i>Dumitrachi Iuon</i> cu familia.	Negustor.	„	Idem.
133	<i>Toma Croitor</i> , cu familia	Croitor grec.	„	Idem.
134	<i>Dumitrachi Logofăt</i>	Croitor mold.	„	Idem.

No. cor.	NUMELE	Situția socială	Localitatea	OBSERVARE
135	<i>Teofilact</i> , călugăr	Călugăr.	Suceavița	Rămâne aici până la primăvara 1823.
136	<i>Francisc Mikose</i> cu nevasta.	Dubălar.	Cacica	Dorește să rămână pentru totdeauna.
137	<i>Dumitru Gheorghiu</i> cu nevasta.	Negustor..	St. Ilie	Se va întoarce după însănătoșare.
138	<i>Constantin Gheorghiu</i> , cu familia și servitorii.	Boier și paharnic.	Stroești	Fiind Grec, nu cutează să se întoarcă în Moldova.
139	<i>Dumitrachi Anagnosti</i> , cu familia.	Negustor grec.	Stroiești	Idem.
140	<i>Ienachi Bateliuc</i> , cu familia.	Supus mold.	Stupca	Dorește să se așeze pentru totdeauna în Stupca.
141	<i>Stefanachi Criste</i> .	Boier mold.	Storojineți	Rămâne până în primăvara 1823.
142	<i>Ecaterina Sorocean</i> cu servitorii.	Soție de boier.	„	Idem.
143	<i>Gheorghii Croitor</i> , cu familia.	Croitor mold.	Valesaca	Fiind Grec nu cutează să se întoarcă în Moldova.
144	<i>Mihai Stoica</i> , cu nevasta.	Supus mold.	„	Idem.
145	<i>Ion Croitor</i> cu familia.	Servitor mold.	„	Idem.
146	<i>Catrina Istrati</i> cu familia și servitorii.	Soția pah. Gavril Istrati, rămas în Moldova.	Crasna	Dorește să rămână șase luni.
147	<i>Alexandru Calimah</i> .	Boier și vornic.	Sadagura	A declarat că va pleca la Viena pentru a urma studiile.
148	<i>Dumitru Crimezi</i> .	Negustor grec.	„	Așteaptă bani dela Viena.
149	<i>Vasile Ion Iliadi</i> .	„ „	„	E bolnav.
150	<i>Constantin Cârștian</i> , cu 2 servitori.	Răzeș mold.	Lucavița	Se află aici în chestiuni de procese.
151	<i>Dumitru Cazaleu</i> , cu familia	Negustor.	Stroieștil de sus	Fiind Sârb nu cutează să se întoarcă în patrie.

No. cor.	NUMELE	Situația socială	Localitatea	OBSERVARE
152	<i>Iordachi Doroș.</i>	Negustor.	Stroieștii de sus	Zace bolnav.
153	<i>Daniil, cu servitor.</i>	Arhimandrit din Moldova.	Cernauca	Averea sa din Moldova fiind distrusă, se va întoarce probabil în primăvara 1823.
154	<i>Nichita Calina, cu familia.</i>	Menajer.	„	Se întoarce primăvara 1823.
155	<i>Alecu de Hurmuzachi, cu familia.</i>	Boier și căminar.	„	Nevasta fiind bolnavă, a fost împiedicat să se întoarcă. A plecat în Moldova.

Cernăuți, 2 Februarie, 1823.

XXX.

Cernăuți, 1823, Februarie 9.

Arh. Bucov.. Dosarul 1823, No. 69

Guvernorul Bucovinei Stutterheim invită pe mitropolitul Venianim să se înapoieze în Moldova sau să plece în interiorul Austriei.

*„Cătră preosvinția sa Mitropolitul a Iașului
Veniamin la Bosance,*

Fiindcă acum prințipatele Moldavia și Valahia să află în stare deplinii odihne și orânduile, pentru aceea înalta K. K. căntălărie de taină a curții și a sfatului au aflat a fi vreme și de trebuință ca pe boarii cum și pe ceea lalți supuși turcești care din pricina revoluționelilor întâmplări ce au urmat acolo au trecut în megieșitele K. K. provincii și mai

ales în Bucovina, cu cuviincioasă cruțală însă și cu tot adinsul într-o vade hotărâtă să se depărteze ori la patrie lor înapoi, ori în țările nemțești în lăuntru împărăției.

După un decret înaltei cântălăriei politicești de curte dela 23 Ghenarie a(cest) a(n) No. 2627 înalta tainică cântălărie de curte au hotărât prin o mai pre largă poroncă ca cel mai mult într-o vade de patru săptămâni toți aciea, care din prințipurile Moldaviea și Valahiea din pricina tulburărilor au fugit în parte aceasta, fără deosăbire stării ori să se întoarcă în patria lor ori săși aleagă locul șederii într-o provincie nemțască a împărăției austricești.

Aceasta înaltă hotărâre eu în urmare unii poronci dela 2 Februarie a(cest) a(n) No. 794 ce am priimit dela înaltul Prezidium o dau de cunoscut preosvinții sale spre știre și cu de amăruntul urmare.

Cernăuți, la 9 Februarie 1823.

K. K. Hofrat und buk. Kreishauptmann.
Stutterhelm.

XXXI.

Cernăuți, 1823, Mai 6.

Arh. Bucov. Dosarul 1822—24. No. 471

**Directorul școlii centrale dela Iași Dimitrie Gobeldeas cătră
Guberniul din Lemberg. Cere urmărirea și pedepsirea
soției sale Rosalia, care l-a părăsit.**

A l' Illustre Gouvernement impérial et royal de Gallitzie.

Ayant épousé en 1816 à Vienne en Autriche la demoiselle *Rosalie d'Eberl*, et étant obligé, après mon mariage de partir avec elle pour me rendre à Iassi en Moldavie, je voulus lui assurer une espèce de protection de la part du Gouvernement autrichien, dans notre contrat de mariage en y faisant insérer une clause relative à ce sujet.

Etant arrivé en Moldavie, ma femme avait voulu avoir la bénédiction nuptiale selon les lois de l'Eglise grecque pour ôter, comme elle disait, tout soupçon d'un mariage clandestin. Cependant comme le Sacrement du mariage ne peut être conféré en Moldavie qu'à ceux qui professent le même rit, elle a consenti d'embrasser ma religion et de faire voir à tout le monde qu'elle est une Moldave.

Peu de temps après, sa soeur cadette *Antonia d'Eberl* étant morte à Vienne, le Gouvernement d'Autriche, sans avoir égard à la clause de notre contrat de mariage, qui y était mise à l'insu et sans son consentement, avait déclaré ma femme exclue de la protection du Gouvernement, et par conséquent incapable d'hériter dans les Etats autrichiens comme soumise par son mari à une puissance étrangère, en s'appuyant pour cela sur une loi de la feuë Impératrice Marie Thérèse de 1775. Son tuteur monsieur *Heindl*, avocat renommé, avait beau faire montrer en 1818 de sa science du barreau en faveur de sa pupille ; mais la loi de 1775 a fait taire toute son éloquence.

Ma femme apprenant que son tuteur n'a pu rien effectuer, a demandé ma permission de faire le voyage à Vienne et d'aller se jeter aux pieds de Sa Majesté pour implorer Sa clémence ; mais, après un voyage somptueux, elle n'a pu rien obtenir.

Voyant que cette affaire, fort couteuse pour moi, traînait en longueur et que le Gouvernement d'Autriche, en n'accordant aucune protection à ma femme, avait annulé notre contract de mariage, je voulu faire valoir mes droits et mes prérogatives comme Bojar de Moldavie et comme jouissant dans cette Province, ainsi que ma femme, du droit de noblesse et de cité. Par conséquent j'ai envoyé à ma femme des documents du Gouvernement de Moldavie, par lesquels ayant été reconnue à Vienne comme une noble Moldave, elle a obtenue le droit d'hériter dans les Etats autrichiens, comme vice-versa, par des droits réciproques reconnus et observés depuis 1782 entre les états autrichiens et la Principauté de

Moldavie, les sujets de Sa Majesté héritent dans cette province ci-jointe copie vérifiée de ces documents sub No. d par les quels ma femme a été reconnue en Autriche citoyenne Moldave.

Me trouvant à Czernowicz avec plusieurs Moldaves réfugiés, et étant obligé de faire un voyage à Varsovie, j'ai confié aux soins de ma femme ma maison, mon argent et tous mes effets. Mais à peine étais-je parti, que cette femme indigne de mon nom, a commencé a m'outrager de mille façons cruelles. Elle a contracté un commerce criminel avec un mauvais sujet, nommé Adam Iasinski, habitant de Czernowicz, pour lequel elle avait dépensé plus de 130 ducats et aliéné tous mes effets précieux qui se trouvaient entre ses mains, et tous ses habits. Elle faisait nourrir et vetir ce mauvais sujet Iasinski à mes dépens tandis que chez moi mon enfant et mes gens mouraient de faim et de froid. Et en poussant à bout le deshonneur, elle le faisait venir dans ma maison toutes les nuits régulièrement coucher avec elle. Enfin, à mon retour de Varsovie, cette infâme, après avoir volé de ma maison tout ce qu'elle a pu, elle s'enfuit avec ce mauvais sujet Iasinski, au 6 d'avril à 7 heures du soir, pour aller contracter de nouveaux liens avec lui dans le Royaume de Pologne. Les parents du jeune homme qui connaissaient depuis cinq mois toutes ses démarches criminelles, au lieu de le réprimander et de le punir, ils étaient très-enchantés que leur fils ait trouvé le moyen de faire fortune.

Les mesures prévoyantes et louables d'une sage et juste Police qui s'exerce à Léopol et qui fait honneur au Souverain qui l'a établie, ont mis un frein au crime, en arrêtant les coupables au milieu de leurs forfaits. Ainsi usant de mon droit sacre d'époux, et m'appuyant sur les lois de Moldavie et sur les droits et rapports judiciaires qui s'observent réciproquement depuis 1782 entre cette Province et les Etats autrichiens, je supplie très-humblement l'Illustre Gouvernement Impérial et Royal de Gallitzie de donner ordre d'arrêter cette indigne épouse, de la faire enfermer

dans la maison de correction de Léopol et de l'y garder jusqu'à ce que le gouvernement de Moldavie la réclame par l'Agence Impériale et Royale résidante à Iassi, pour y être envoyée et jugée selon les lois du pays, aux quelles elle est soumise comme citoyenne — quant à son ravisseur Iasinskj, — sujet de Sa Majesté et pris en flagrant délit, je supplie très-humblement l'Illustre Gouvernement Impérial et Royal de Gallitzie d'ordonner qu'il soit jugé, selon toute la rigueur des lois, qu'on rembourse de la fortune de ses parens, ses complices et coopérateurs de mes malheurs, tous mes dommages et tous les frais de procedure; et qu'il soit envoyé copie du jugement rendu contre lui à l'Agence Impérial et Royale à Iassi pour être présentée au Gouvernement de Moldavie; afin que tout le monde sache que sous le Règne paternel et juste de Sa Majesté l'Empereur et Roi on ne peut pas impunément deshonorer une maison noble et respectée, la quelle, en cherchant un asyle dans Ses Etats a vu avec étonnement violer en elle les droits les plus sacrés de l'hospitalité que les sauvages mêmes respectent.

En soumettant avec confiance à l'extreme Justice d'un Gouvernement aussi sage qu'éclairé la réparation de mon honneur outragé, il est inutile d'insister davantage sur la punition exemplaire. que mérite ce mauvais sujet Iasinski. Tout homme, guidé par des principes justes, ne sait que trop, combien une telle punition est nécessaire pour l'intérêt commun. Elle relevera la morale publique, arrêtera le relâchement de ces liens sacrés des familles dont la dissolution entraînerait celle de la nation et préservera la population de toutes les calamités qu'entraîne l'irréligion et la corruption des moeurs.

Je suis avec le plus profond respect le très-humble et très-obéissant serviteur.

Demetrius de Gobelas,

Docteur en Philosophie,

Directeur de l'Ecole centrale de Iassi
et Professeur de Mathématique.

Czernowicz, le 6 May 1823.

Sadagura, 1825, Septemvrie 19.

Testamentul lui Teodor Musteață.

Scrisoare de danie.

Prin care am hotărât pentru ca să păzăsc și de acum buna armonie, care din norocire easte între copii mei și pentru ca să depărtez și aceali pricini care sar pute naște asupra înțelegerii a testamentului ce să vor face cunoscut tocma după moarte me, ca să fac înpărțeală următoare statornică a averii meli de acum mișcătoare și nemișcătoare, prin aceasta danie în viață primită de dânșii. Dacă din întâmplare sar găsi poate vre o hotărâre de mai înnainte a voinței meli cei de pre urmă să înțelege de sine cumcă easte cu totul răsuflată prin această scrisoare de danie și înpărțială și o hotărâre de pre urmă are să să socotească numai întru atâta puternică, încât întru aceae că var hotără ceva asupra următorii averii mele sau asupra aceea și care prin această danie nu sau hotărât, fiindcă toată avere me am câștigato cu mila preputernicului Dumnezeu prin ostinelele mele și am apărato înpotriva nepreinții, voesc dar acuma a o înpărți la trii copii ai miei, după chipul următori, adecă :

1-mo. Pentru fiica me ce mai mare *Mariea*, care easte măritată după Dumnealui spatar *Alecsandru Ralet* din Moldova, hotărăscu afară de moșie de zestre *Nicșânii*, o casă cu patru dugheni de piatră de de subt, și cu alte dugheni și pivniță de piatră și căremă de lemn în *Boloșeni*, cum și odoară, argintării și strai și doozăci și cinci mii lei turcești ce prin izvod de zestre eam dat încă și moșiea *Bucece* în Moldova cu toate acarăturile ce am făcut pe dânsa, care măcar că face mai mult, dar o țâne pără acum cu anul pentru dobânda a cinci zăci mii lei turcești ce mau împrumutat, îi o dau acum tot cu ace emfitefticească așezare după cum o am dela prefericitul *Patriarh al Ierusalimului* prin așezare formalnică întărită decătră Domnii stăpânitori a Moldaviei, și întabu-

luită la K. K. Tabulă Bucovinei, așa dar e ari a plăti embaticul la 23 April c(alendar) v(echiu) 500 zic cinci sute lei turcești la numitul vânzător, sau la a sa ordinie, și săș ee cvitanție după cum eu aceasta și pără acum am urmat nesmintit și am pus în depozit la K. K. austriecească Aghenție din Iaș, embaticul pentru anul 1824 și 1825 în care vremi să afla Patriearhul Ierusalimului în nesiguri politicești înpregiurări.

II-do. Pentru fiica me *Anica* hotărăsc ca o moșie de zestre moșiea emfitefticească peitoară în Moldova cu tot hotarul ei, afară de locul care este între părăul *Brăeasă* și *Teișoară*, și acum easte unit cu moșiea *Bucece*, aceasta parte rămâe întru a me stăpănire cât voiu trăi, ear după moarte mea să să unească earăș cu moșiea *Teișoară*, și să o ei fiică me *Anica* sau clironomii ei. Afară de moșiea aceasta îi dăruesc doao locuri în târgul *Botoșenii* din care unul am cumpărat dela *mănăstire sfântului Nicolai*, ear cela lalt dela *Ioan Cușu* și amândoao au hotarnice și îtereturi; asemenea dăruesc fiicei meli *Anichii* moșiea emfitefticească. *Volcinețu* giuământate de sat *Bahrinești* și giuământate *Vascăuții pe Siret* tot un trup în Bucovina, carile stăpânesc asemenea ca și moșiea numită *Teișoara* din Moldova emfitefticească dela sfântul mormânt a mântuitoriului nostru, măcar că daniea aceasta de astăzi înnainte întră în puterea ei, dară stăpănire și tragere venitului a moșiei *Teișoara* va primi fiica me *Anica* tocma la April 1826 zic opt sute doao zăci și șasă, ear a *Volcinețului* cu *Bahrinești* și *Vascăuți* va primi la April 1830 zic opt sute triizăci, fiind că moșiile aceste pără atunce sânt vândute cu anu prin contract. Să înțalege însuș de sine cumcă fiica me nu are să plătească embaticul de 1000 zic una mie lei turcești pentru moșiea *Teișoara* pe fiește care an la ordinie prefericitului Patriearh al Ierusalimului, dară fiind că eu miam oprit pentru cât voi trăi parte dintre *Brăeasa* și *Teișoara*, apoi făgăduesc ei la embaticul numit să dau doao sute lei bani turcești, spre ușorinta, care bani earăș i va plăti după ce sa primi și parte această, adecă după moarte me. Dacă fiica me *Anica* după trecere de 30 zic triizăci de ani nar voi să mai țae moșiea

Teișoara, apoi easte fiul meu *Ioan* îndatorit să plătească pentru moșia Teișoara 4000 zic patru mii galbini în aur bine cumpeniți, după ce mai înainte să va hotări o vade spre această și să ee moșia în stăpânire de veci, ear după împlinire acestii de mai sus hotărâte vadeli fiul meu *Ioan* sau clironomii lui nu va mai fi supus îndatoririi de a da ei sau clironomilor ei vre un echivalent pentru moșia Teișoara, în sfârșit am să dau fiicei meli odoară, strae, argintării și giuvaeruri de zestre la căsătoria ei, pentru care am dat izvod anume la mâna ei, și a fiului meu *Ioan*.

III-tio. Fiiului meu *Ioan* dau moșiile de veci *Sadagura* cu părțile din *Rohozna* și cu migieșita moșie *Zadubriuca* cu tot hotarul lor, ear din moșiile emfitefticești a meli îi dau moșia *Draceniș* cu a patra parte din *Costești*, moșia *Toporăuți* și *Trestieana*, toate în K. K. Bucovina, asemine și casă a mea de veci cu locul din *târgul Cernăuțului* supt No. 558, ori ce roduri, vitj, acareturi sau ori ce altă mișcătoare avere sar afla asupra moșiilor numite și locului de târg easte darul și averea de astăzi înainte nestrămutată a fiiului meu *Ioan*, pentru care îi dau și voe ca această scrisoare de danic să o prenotuească și întabuluească la rubrica de stăpânire a sus numitelor moșii și a acareturilor din târg la K. K. Tabulă cum și la Grundbuch a târgului *Cernăuți* pe numele său și a surorii sale *Anica*, pentru moșia *Volcinețu* cu pol sat *Vascăuți* și pol sat *Bahrinești* și așa să tragă asupra sa toate dreptățile ce am eu în aceste numite cărți obștești pentru arătatele moșii și asupra surorii sale *Anica*, pentru moșia *Volcinețu* cu pol *Vascăuți* și pol *Bahrinești*, după care fiiul meu are să plătească pentru sine și pentru soara sa *Anica* după așezare emfitefticească ce să află între mine și între prefericitul Patriearh al Ierusalimului, embaticurile pentru moșia *Toporăuți*, *Trestieana*, *Volcinețu* cu giumătate *Bahrinești* și giumătate *Vascăuți* pe *Seret* 1410 zic una mie patru sute zece lei turcești, pentru moșia *Dracinețu* 500 zic cinci sute lei turcești, și pentru Patriearh de osăbit 200 zic doao sute lei turcești. Și banii aceștia fiind că galbinii tot să sue să nu să socotescă mai mult decât câte doaozăci lei pe galbăn. Iară

coborândusă mai gios de doaozăci lei atunce după curs să să socotească și să plătească nesmintit pe fiește care an după cum și pără acum am urmat ca să nu să întâmple vre o înpotrivire în stăpănire lui sau surori sale Anica, pentru care îi dau și matcele de așezare emfitefticești și easte îndatorit a lăsa și pe surorile sale să le vadă și șăș ee copie. Dau fiiului meu Ioan și toate scrisorile a tărghului Sadagura a părțelor din Rohozna și moșiei Zadubriucăi la mâna sa, așa dară fiindcă toată avere me de acum am împărțito la trii copii ai mei ce sânt în viață, prin care ori ce altă înpărțială de clironomie de acum easte de presos, apoi pot nădăjdui cu drept cumcă decătră toți copiii mei ca cu asemenea dragoste și cinste voi fi priimit și grijit cu toate trebuincioasăle. Cu toate aceste nu pot săm aleg șădere mea lăngă fiicele mele, care trebuie să urmeze împrejurărilor bărbațelor lor la care nu mă pot apropie pentru vrâsta mea. Dară mă arunc în brațele fiiului meu pe care îl mai îndatoresc după cum urmează adecă :

A. Ca să priimască asupra sa toate datoriile mele după doao asemenea izvoade anume iscălit de mine și de dânsul și să le plătească în soamă de 18.000 zic opt sprezece mii galbini în aur, însă după chipul arătat în izvoade nesmintit spre odihna cugetului meu.

B. Ca să mă grijască cu toate comoditeturile mele și să mă țae pără la ceasul de pe urmă a vieții mele în cinste ce să cuvine unui părinte și săm dee în curgire vremii acesteia, însă începând dela 23 April 1826 c(alendar) v(echiu), spre slobodă despoziție me pe fiește care an câte 600 zic șasă sute galbini aur în doao vadeli și șăș ei cvit dela mine, eară pentru pretențiile ce încă să află în giudecată în Basarabia și Moldova are săm dei înainte câț bani mior trebui din acii 600 ce are am da pe anul 1826 și ori ce voi căștiga prin agiutoriu Domnului din pretențiile arătate ce am în Moldova și în Basarabia rămăe avere a me, cu care pot prin deosăbit testament să fac ori ce voi voi. Inșă de nu voi voi eu să șăd aice în Bucovina ci aiure undeva spre odihna sufletului meu, atunce îndatorit să fie fiiul meu Ioan am trimite pe fiește care an acei orânduți 600 în doao vadeii

unde eaș cere prin vexel. Iară după moarte me rămâe acel 600 daru earăș fiiului meu Ioan.

C. In târgul Sadagura să zădească o școală pentru copii săraci mai mult pentru învățătură duhovnicească spre folos obștesc, însă după ce va plăti toate datoriile și când înpregiurările sale îl vor înlesni.

D. Să plătească cheltuelile îngropăciunii meli și să înpărțască milostenie pela săraci pentru sufletul meu și a morților noștri; dacă fiiul meu (pe care Dumnezeu cel preputernic să apere) var muri înaintea me, apoi rămân îndatoriți clironomii a lui a împlini întocma aceli 3 arătate îndatoriri supt A. B. C. și atunce să să întabuluească îndatorire supt B. pentru acei 600 și îndatorire subt C pentru școală ca o greotate asupra moșiei și târgul Sadagura. Dacă vre unul din numiții copii ai miei var muri fără clironomi sau fără să lasă testament, apoi această danie așa să să urmeze, ca parte a mortului să pice la cii în vieată, care să fie îndatoriți a înpărți și milostenie pela săraci.

Aceasta easte slobodă voința mea și iscălesc înainte martorilor.

După aceste hotărări primăsc iscăliții danie pentru dânșii și clironomii lor ca o luare a părții de clironomia lor a averii de acum și cu aceasta rămâe mulțumiți în veci.

Și eu las blăstăm copiilor mei dacă nu vor urma și nu vor păzi după cum hotărăsc în danie această, pentru care ca să fie odihnă între dânșii și clironomii lor au iscălit și ei mai gios cu însuș mânilor lor.

Depe această scrisoare de danie sau făcut doao exemplari, care fiind asemine, unul va rămâne în mânilor mele, eară celalalt va fi în mânilor fiului meu și spre știința șurorilor sale.

Sadagura, la 7/19 Septemvrie 1825.

Baron Teodor Ion Mustața, făcători de danie.

Baron Ioan Mustața, primitor de danie.

Marloara Ralet, priimăsc aceasta danie.

(Iscălitură grecească) **Anna Baron Mustața** priimitoare de danie.

(Iscălitura grecească) **Alexander Cantaeuzeno**, martur.

Doxaehl de Hormuzaehl, martor.

(Iscălitura grecească), **Lambro Rezu**, martor.

XXXIII

Sadagura, 1825 Noemvrie 19. Arh. Bucov. Dosarul 1824—27 No. 550.

LISTA

persoanelor care au sosit în Sadagura venind din Moldova împreună cu doamna Maria Ralet.

(Tradus în românește).

No. cor.	NUMELE	Cetățenia	Ocupația	OBSERVARE
1	D-na Maria de Ralet	Moldova	Născută Musteața, soție de boier.	
2	Alexandru de Ralet	Veneția	Spătar	
3	Catarina Ralet	Moldova	Fiica amândurora	
4	Dimitrie Ralet	„	Fiul „	
5	Elena Ralet	„	Fiica „	
6	Alexa Vatav	„	Om de casă	
7	Ioan Țaran	„	Servitor	
8	Vasile Chelar	„	„	
9	Todor Crasi	„	Viziteu.	
10	Ioanna Xantip	„	Servitoare	

XXXIV.

Cernăuți, 1825, Noemvrie 26.

Arh. Bucov. Dosarul 1824—27 No. 759.

Marele Vornic Stefan Rosetti către împăratul austriac. Solicită cetățenia austriacă.

„*Euer Majestät!*“

Die vor einigen Jahren in dem Fürstenthume Moldau eingetretenen politischen Verhältnisse bewogen den ehrfurchtsvoll Gefertigten das Vaterland zu verlassen und seinen Wohnort in der Buccowina zu nehmen.

Die hier geschöpfte Überzeugung von dem glücklichen Zu-

stande der unter einer milden und gerechten Regierung lebenden Unterthanen erfüllte mein Innerstes mit dem Wunsche mein Vaterland mit diesem neuen zu vertauschen und mir die allerhöchste Gnade auszubitten, unter dem glorreichsten Zepter Euer Majestät als getreuer Unterthan leben zu dürfen.

Ich habe bereits die Verfügungen getroffen, damit meine Güter in der Moldau verkauft und ich in den Stand gesetzt werde, nach erlangter allerhöchsten Bewilligung, mich unter die getreuen Unterthanen Euerer Majestät zählen zu dürfen, mir andere Güter in der Buccowina anzukaufen.

Da aber ein Mann von Ehrgefühl auf seine Familien- und Personalrechte nicht Verzicht leisten darf, so glaubt der ehrfurchtsvoll Gefertigte (der) ebenfalls von diesem Gefühle beseelt ist, die höchste Zusicherung seiner Familien- und Personalrechte sich ehrfurchtsvoll bei dieser Gelegenheit erbitten zu müssen.

Zeuge Chronik des Fürstenthums Moldau und der Cantimirischen Sammlungen war der Vorfahre des allerunterthänigst Gefertigten Anton Rosetti vor ohngefähr 170 Jahren regierender Fürst von der Moldau. Ebenso war vor ongefähr 50 Jahren der Onkel des allerunterthänigst Gefertigten Manolachi Rosetti Gross-Hospodar der Moldau. Der allerunterthänigst Gefertigte stammt demnach von einer fürstlichen Familie ab. Selbst begleitete (!) derselbe unter dem vorletzten Fürsten bei dem Divan in dem Fürstenthume Moldau das Amt eines Grossworniks oder Oberrichters. Diese Familien- und Personalrechte, welche der ehrfurchtsvoll Gefertigte nöthigen Falls auch durch nähere unumstössliche Beweise zu erproben bereit ist, wünscht derselbe bei der Veränderung seines Wohnortes und Vaterlandes beizubehalten.

Der ehrfurchtsvoll Gefertigte wagt es demnach Euer Majestät in tiefster Ehrfurcht zu bitten, ihm die allerhöchste Zusicherung zu ertheilen zu geruhen, dass er bei dieser Veränderung seines Vaterlandes :

1. Das Indiginats-Recht, nebst der Bewilligung sich Güter anzukaufen und in der Buccowina ansässig zu machen erhalten.

2. Dass die Familienrechte in Bezug auf den Adel, als Fürst demselben in den K. K. österreichischen Staaten zugestanden und endlich

3. Dass ein seiner als Grosswornik oder Oberrichter begleiteten (!) Charge in den K. K. Staaten Eurer Majestät entsprechender Titel ihm allergnädigst verliehen werden würde.

Sobald die allerhöchste Zusicherung der huldreichsten Gewährung dieser Gnade von Eurer Majestät herabgelangt seyn wird, so wird der ehrfurchtsvoll Gefertigte sogleich so viele Güter in der Buccowina sich auzukaufen trachten, als es erforderlich seyn dürfte, um seinem Stande gemäss leben zu können.

In Gewärtigung der allergnädigsten Entschliessung zeichnet sich der ehrfurchtsvoll Gefertigte.

Euere K. K. apostolischen Majestät allerunterthänigst gehorsamer Diener.

Stephan Rossety, Grosswornik.

Czernowitz, am 26. November 1825.

XXXV.

1826, Ianuarie 27.

Arh. Bucov. Dosarul 1823. No. 45.

Mitropolitul Moldovei Veniamin roagă să i se îngăduie a mai rămâne în Bucovina.

Cătră cinstit K. K. Craiscomisarieat a ținut(ului) Sucevii.

Iscălitul face poftitoare cerere ca să i se prelungiască și-dere aice în Bucovina prin pas, căci asprime ernii și a răcililor despre care pătimește iscălitul nui iartă a face o așa prelungită călătorie până la Iași și pe lângă aciasta apoi și trebuința ce urmiază cu învoiala pentru moșie Bosancii încă nu au luat sfârșit și urmiază trebuința a mai zăbovi păn la luna lui Mart.

1826, Ianuar 15/27.

VENIAMIN, mitropolit Moldaviei.

Cernăuți, 1826, Aprilie 28.

Arhivele Statului, Iași.

Sandulache Sturza, fiind fugar la Cernăuți, comunică logofătului că va trimite vechil cu scrisorile trebuitoare la cercetarea ce se va face pentru moșia Zbereni (Cărjoaia).

Cu frățască dragoste mă închin Du-Tale arh(on) logof(ete).

Luminata carte Măriei Sale lui Vodă însămnată din 8 a lunii aceștia am priimit și am văzut toate cele poroncite în pretențiile ci face stăpănul moșiei *Cărjoaei*, că sar fi înpresurând di cătră *Băloșăștii* miei, întru aceasta cu toate că am răspuns Măriei sale și la altă poruncă dinnainte aceștiea, dar nu lipsăsc și acum a însămna Du-Tale că eu stăpănesc moșia me după hotarăle ce au stăpănit și tatăl și bunul meu după cuprindere hotarnicii după anafora și după învoeala făcută între mine și între (s)chit tot pe înțălegire hotarnicii a anaforalii și a stăpânirii de atâți ani, apoi dacă și hotarnicile și anaforalile și învoelile cele sfinte de trecire anilor și de stăpănire ce liniștită cuprind loc puțin care leguire pământiască mai poate fi întru întregimea sa. Cu toate aceste scoțândumi documenturile di la vama înpărățiască (unde au și rămas la tragire noastră din *Eși* și pentru a lor slobozănie prin jalubă trebuie de a să face cerire la Guberniea Liovului) mă voi îngrijă sau însumi ori vechil al triimite după poroncă; iar secvestrul pus îl gășăsc și de păgubire me și de nepriința jăluitoriului.

Intru așteptare frățăscului Du-Tale răspuns vestitori de aflarea și petrecire Du-Tale mă însămnez pentru totdeauna

Al Dumitale ca un frate

Cernăuți, 1826, April 28.

Sandulache Sturza.

1827, Noemvrie 2.

Domnul Ioan Sandu Sturdza, considerând marile merite naționale ce și le-a câștigat Doxachi Hurmuzachi, conferă acestuia rangul de vel Agă.

Noi, *Ioan Sandu Sturdza* cu mila lui Dumnezeu
Domn țării Moldaviei.

Facirile de bine fiind un îndemn obștesc cătră încuviințatili purtări nu mai puțin și mărguitoare celora ci le câștigă cu driturile și sirguintăle sale precum toate pildele mărturisăsc, niam aflat totdeauna întru aceeași părintească luoare aminte, ca să răsplătim adecă fiește căruie după sferă, după a niamului stare și după dreptățile ci înșuși sau agonisăt.

Drept aceea unul din fiii patriei aceștiea fiind și D-lui caminariul *Doxachi Hurmuzachi* a căruie niam din în vechime urmiază a fi de boeri și cu osăbire cinstit în acest pământ, cum niam încredințat și din însuși documenturile ce niau înfățoșat dela acel mai de înaintea noastră proiatoh anume Scarlat Alecsandru Calimah VV. însoțate și a Divanului nămistem de aice adeverință. Iar pelângă acestea având și însuși Domnie noastră desăvârșită știință, atât pentru stare niamului său cum și pentru cinstitele purtări aduse neprihănite și între tot asămănate cu evghenia a sa, întrebuintăm mai vartos în vremea tulburărilor ciau urmat aice, feluri deosăbite și înbrătoșări compatrioțelor noștri, simțătoare și de mulțămire.

Iată după toată dreptatea și cuviința provevasim pe Du-lui caminar *Doxachi Hurmuzachi* cu cinul de vel Agă. Și făcându-l la toți și în tot locul cunoscut, hotărăm săși aibă și tot procomiuri și privileghiuri acestui cinstit legiuit în pământul acesta. Pentru care i sau dat acest pitac întărit cu a noastră

domniască iscălitură și pecete și protocalit de al nostru marele postelnic, prin care poruncim și Du-sale vel visternic să i să triacă numile în condica domneștii noastre visterii după rânduiala căzută.

1827, Noemvrie 2.

Pecete.

IOAN SANDU STURZA.

XXXVIII.

Cernauca, 1828, Mai 14.

Arh. Bucov. Dosarul 1828. No. 492

Arhimandritul Daniil mulțumește Administrației Bucovinei pentru tratamentul uman, care i s'a acordat în timpul petrecerii sale în Bucovina.

Hochlöbl. Präsidium Eines wohllöbl. K. K. Bucoviner Kreisamtes.

Der endesgefertigte Ausländer, der dem Ruffe folgend, dass die allerhöchste K. K. österreichische Regierung jene, welche zur Zeit der in dem Fürstenthum Moldau ausgebrochenen Unruhen sich in die K. K. österreichischen Staaten in der Verzweiflung um ihr Leben zu retten, geflüchtet hatten, mit ausgezeichnete Grossmuth aufgenommen und geschützt worden sind, hat sich gleichfalls aus diesem nemlichen Anlass in die Bucovina begeben und sich durch einen Zeitraum von 8 Jahren ununterbrochen aufgehalten; und da der endesgefertigte Ausländer sich überzeugte, dass die allerhöchste K. K. österreichische Regierung auf ihr durch die ganze Zeit seiner Anwesenheit den möglichst höchsten Schutz, wie jedem K. K. wirklichen Unterthan auf eine so grossmüthige und ausgezeichnete Art angedeihen liess, so glaubt und hält sich sogar für verpflichtet, in dem Augenblick als derselbe bei den in dem Fürstenthume Moldau eingetretenen Veränderungen die Bucovina zu verlassen gedenkt, Einem hohen Praesidio seine innigsten Dankgefühle für diesen

allerhöchsten Schutz für die Zeit seiner Anwesenheit in der Bucovina mit der unterthänigen Erklärung darbringen zu müssen, dass ihm diese allerhöchst gütige und grossmüthige Aufnahme in der Bucovina ewig unvergesslich seyn werde und dass derselbe unausgesetzt durch sein inbrünstiges Gebeth bey Gott als den Geber alles Guten die fortdauernde Erhaltung des mächtigsten und gerechtesten Monarchen in Europa Sr. Majestaet Franz dem Ersten, Kaisers von Österreich, zu erflehen sich zur höchsten Pflicht rechnen wird.

Indem der Unterzeichnete durch diese unterthänige Erklärung die seinem Herzen so angenehme Pflicht erfüllt, bittet derselbe, womit Ein hohes Praesidium diese unterthänige Erklärung zur amtlichen Wissenschaft nehmen und davon nach der hohen Einsicht eines hochlöblichen Praesidiums den allenfalls möglichen Gebrauch machen wollen.

Czernauka, den 14. May 1828.

Danill, arhimandrit.

XXXIX.

Cernăuți, 1848, Martie 30.

Arh. Bucov. Dosarul 1848, No. 457.

Autoritățile militare către administrația Bucovinei, comunicând că au permis refugiaților moldoveni intrarea în Bucovina.

Bukowiner Militär und Grenzdann Truppen Divisions-Commando an das K. K. Bukowiner Kreisamt-Präsidium vom 30. März 1848 No. 79/p.

Für den Fall des Eintrittes der nach der von der K. K. Agentie zu Iassy anher gelangten dem K. K. Herrn Kreisamts Vorsteher brevi manu mitgetheilten Zuschrift vom 27. dieses No. 1904 in der Moldau zu erwarten stehenden Unruhen und nemlich wenn, in Folge solcher dortige rechtliche Einwohner wegen Gefährdung ihrer Person und ihres Eigentums, an die diesseitige Grenze flüchten und um Verfolgungen oder Miss-handlungen zu entgehen, den Einlass auf das diesseitige Gebiet auch ohne der Beihabung von legalen Personal Ausweisungen

und rücksichtlich Reise Pässen ansuchen sollten, hat das Militär und Grenz Commando in Folge des mit dem löblichen Kreisamts Präsidium gepflogenen mündlichen Einvernehmens, dass unter derartigen Verhältnissen den betreffenden an der Grenze ankommenden Flüchtlingen, nemlich Standespersonen und sonst Leuten von besserem Ansehen, dann den in der Moldau wohnhaften österreichischen Unterthanen überhaupt, wenn sie wirklich daselbst mit Gefahr bedroht erscheinen, auf ihr Ansuchen, auch selbst ohne der Beihabung von Pässen, der Übertritt nach diesseits gestattet zu werden hätte, hiernach unter Einem an sämtliche Grenzeinbruchstazions-Commanden des Militär Cordons, die entsprechenden Weisungen erlassen.....

XL.

Suceava, 1848 Septemvrie, 13.

Arh. Bucov. Dosarul 1848.

Episcopul Iustin de Edesa roagă Administrația Bucovinei să-i permită a petrece în Bucovina.

Löbliches K. K. Suczawaer Kreiscommissariat !

Der allgemein bekanten Verfolgung des in der Moldau herrschenden Hospodars Sr. Durchlaucht des regierenden Fürsten der Moldau Michael Sturza gegen viele der moldauischen Boiaren und mehreren Mitgliedern des moldauischen Clerus, war auch der Gefertigte Weihbischof in der Moldau unter dem Namen *Iustin, Bischof von Edessa*, und mit dem Familiennamen *Krivetz* genant, ausgesetzt und zwar aus dem Grunde und mit der Beschuldigung, dass der Gefertigte als adlatus Sr. Eminenz des verstorbenen Metropolitens Herrn *Melety* beigegeben gewesener und fungirende Auxiliarybischof sich bei desse[n] Todte einiger Schriften bemächtigt haben soll; welche Schriften gegen die Persohn des genannten Fürsten sprechen und Beschwerden enthalten sollen.

Der Gefertigte wäre ganz gewiss in der Moldau sehr hart

behandelt worden, und war daher genöthiget, nachdem er zuletzt eingesehen hat, dass dem (!) Diöcesan Bischoff von Roman gewaltsam von seinem Bischofsstuhle ausgehoben und ins Exil auf eine unerhörte Weise, als ein Verbrecher transportirt wurde, sich aus seinem Vaterlande zu flüchten und bis zur Beilegung dieser Verfolgungen, und um nicht das Leben zu verlieren, da der Gefertigte stetts kränklich ist, und von einer schwachen Körper Constitution gar keine tyranische Behandlung auszuhalten im Stande seye, hat derselbe Schutz in den K. K. österreichischen Staaten gesucht.

Nachdem derselbe nunmehr laut beyliegenden Sanitätsfede die Gränze ordnungsmässig in die Buccovina überschritten hat, bittet derselbe Ein Löbliches K. K. Kreis Commissariat, damit ihm für seine Persohn hierlandes Schutz gewährt und der Aufenthalt hier in Suczawa, oder sonst in einen anderen Orte der Buccovina, auf eine unbestimmte Zeit gestattet werde.

Suczawa, am 1/13 September 1848.

Iustin, Edesi episcop.

XLI.

Lemberg, 1848, Noemvrie, 24.

Arh. Bucov. Dosarul prezidial 1848.

**Refugiații moldoveni George Balș, Teodor și George Sion
primese pașapoartele vizate pentru Franța.**

Guberniul din Lemberg către șeful politic al Bucovinei.

Wohlgeborener Herr.

Über die mit Bericht vom 13-ten November 1848 Zahl 1721/a. V. unterstützten Gesuche der in Czernowitz mit hierortiger Bewilligung sich aufhaltenden moldauischen Gutsbesitzer *Georg Balsch*, *Theodor* und *Georg Sion* um Ausfolgung von Reisepässen nach Frankreich, finde ich über den

Antrag des Herrn Kreisvorstehers denen selben die angesuchten Pässe zur Hinreise nach Frankreich durch Österreich und Deutschland ertheilen zu lassen.

Euer Wohlgeboren erhalten daher in der Anlage die ausgefertigten Pässe zur weiteren Veranlassung.

Ich verharre mit vollkommener Hochachtung.

Euer Wohlgeboren ergebener Diener

Zaleski.

XLII.

Cernăuți, 1849, Iunie 21.

Ostdeutsche Post, Wien, 1849, No. 137.

Un corespondent din Cernăuți comunică în ce fel a fost tratat de autoritățile rusești Gheorghe Bariț.

Zu den so zahlreichen als harten Schicksalschlägen, von denen der romanische Stamm in und ausser Österreich seit dem Frühling des verfloßenen Jahres ununterbrochen heimgesucht wurde, hat sich in letzter Zeit ein neuer gesellt, der aber umso empfindlicher trifft, weil er von Freundes Hand geführt wurde. Alle nach Siebenbürgens Fall gleichzeitig mit den unter dem Schutze der österreichisch-russischen Truppen in die Walachei flüchtig gewordenen Mitglieder des romanischen bekanntlich vom K. K. siebenbürgischen Generallkommando anerkannten und unter seiner Oberleitung gestandenen romanischen Pacifikations-Komitées, sodann mehrere Dutzende der hervorragendsten literarischen Talente und anderer Notabilitäten dieser Nation wurden in der Walachei auf Befehl des russischen Heerführers wegen ihrer „gefährlichen“ politischen Gesinnung verhaftet und schmachten seit mehreren Wochen in gemeinen Kerkern. Einer dieser Unglücklichen, Herr *Georg Bariz*, dem geistlichen Stande angehörig, Professor, Redakteur [der] weitverbreiteten und einflussreichen romanischen „*Gazeta di Transilvania*“, Mitglied des Pacifikationsausschusses unter *Puchner*

sowohl seiner literarischen Verdienste und sonstigen persönlichen Vorzüge halber wie auch als einer der eifrigsten Vorkämpfer gegen den Kossuth'schen Ultramagyarismus, bei seinen Stammgenossen hoch angesehen, kam vorgestern hier unter russischer Eskorte mit der Signalisirung als ein „sehr gefährliches“ Individuum an, und erhielt demzufolge vom hiesigen K. K. Platzkommando die nicht sehr tröstliche Mission ins Stockhaus, wo er, anfänglich sogar in Ketten, bis auf weitere Anordnung in Gesellschaft mit Verbrechern, Deserteuren und Vagabunden, in seiner physischen und moralischen Herabwürdigung Anlass genug zum Nachdenken darüber findet, warum er überhaupt, vorzüglich aber, warum er auf österreichischen Boden gefangen sitze. Wir begreifen es ganz gut, dass der sehr relative und dehbare Begriff des Wortes „gefährlich“ es einem Staate von seinem Standpunkte aus erlaubt eine Handlungsweise so zu benennen, die im angrenzenden Nachbarstaate für verdienstlich, patriotisch und ehrenvoll gilt; Dass aber in demselben Staate das patriotische Verdienst zugleich „gefährlich“ und als solches strafbar, daher mit Stockhausnöthen abzubiessen sey, das begreifen wir, aufrichtig gesagt, durchaus nicht, da wir in keinem österreichischen Gesetzbuch auf solche Gefährlichkeit eine solche Strafe verhängt finden. Ebenso wenig begreifen wir, warum wir wohlorganisirte, gutdotirte und mit diplomatischen Charakter ausgestattete K. K. Agenzien in den Donaufürstenthümern haben, wenn sie nicht einmal die persönliche Freiheit und Ehre von solchen Staatsangehörigen zu schützen oder mindestens zu befürworten im Stande sind, deren ganze Schuld darin besteht, einer andern als der eigenen Regierung „gefährlich“ geschienen zu haben. Wir appelliren deshalb an das hohe Ministerium, in welchem wir glücklicher Weise eine Vermählung der Justiz mit dem Innern erblicken und hegen zu ihm die feste Zuversicht, es werde solchen niederschlagenden Unzukömmlichkeiten fürderhin den Eintritt in die Wirklichkeit zu wehren wissen.

(Buk).

XLIII.

Viena, 1849, Iulie 20.

**Episcopul Șaguna roagă pe comisarul Bach să ocrotească
poporul român din Ardeal.**

Euer Hochgeboren !

Der officiell kundgemachte allerhöchste Beschluss über die Ernennung Euerer Hochgeboren zum bevollmächtigten kaiserlichen Commissär für die Civil-Verwaltung in Siebenbürgen veranlasste mich zum Ausdrucke meiner Hochachtung und innigster Freude gegen Euer Hochgeboren.

Indem ich demnach Euer Hochgeboren von Herzen wünsche, dass Gott der Allmächtige Eueren Hochgeboren eine stette Gesundheit verleihen und Hochdieselben in allen das Interesse unseres tiefverehrten ritterlichen Monarchen befördernden Unternehmungen segnen möge, habe ich die Ehre meine vielgeprüfte romanische Nation Euren Hochgeboren anzuempfehlen, die hier beiliegende Anrede zur gefälligen Kenntniss zu übersenden und hochachtungsvoll zu verbleiben
Euerer Hochgeboren, erghenster Diener.

Andreas Schaguna,

Romanischer Diöcesan Bischof
der morgenländischen Kirche in Siebenbürgen.

Diesmahl in Wien „Am Hof“ No. 419, 2 St.[ock.]

XLIV.

Viena, 1850 Martie 10.

Arh. Buc. Dosarul 1850.

**Cancelarul austriac Schmerling către guvernorul Bucovinei.
Roagă să caute pe Eudoxiu Hurmuzaeli care a fost numit
membru al Comisiei însărcinate cu traducerea în românește
a legilor austriace.**

Indem ich Euer Wohlgeboren ersuche, das beiliegende Schreiben dem dermal in Czernowitz oder irgend anderswo in der Bukowina verweilenden Herrn *Eudoxius von Hormu-*

zaki gefälligst zustellen zu lassen, gebe ich mir zugleich die Ehre Euer Hochwohlgeboren im weiteren Anschlusse eine Copie dieses Schreibens mit dem Ersuchen zuzumitteln, für den Fall, wenn Herr Hormuzaki nicht geneigt sein sollte, dieser ihm von mir übertragenen Mission zu folgen, so gütig sein zu wollen, irgend einen anderen mit der romanischen Sprache vollkommen vertrauten und zugleich rechtwissenschaftlich gebildeten eingebornen Bukowiner in meinem Namen zur Übernahme dieses Auftrages zu gewinnen und ihn, wie sich von selbst versteht, gegen Vergütung der Reise-Auslagen zur allso gleichen Hieherreise zu bestimmen.

Wien, den 10. März 1850.

Schmerling.

An Seine des Herrn provisorischen Landeschefs für Bukowina, *Freiherrn von Höniger* Hochwohlgeboren.

XLV.

1850, Aprilie, 3.

Arhiva fam. Hurmuzachi.

Constantin Hurmuzachi este numit membru al Comisiei învățăturilor publice.

Noi,

*Grigori Alecsandru Ghica Voevod, cu mila lui Dumnezeu
Domn țerei Moldovei,*

Cinstit Du-le Doctor de filozofie *Constantin de Hurmuzachi.*

Învățătura publică este unul din cele dintâi obiecte care trebuie să tragă îngrijire ori căria ocârmuirii. De aceea și reorganizația învățeturilor publice în Moldova, au fost una din cele întâi îndeletniciri ale noastre; ia neau îndemnat a descoperi lipsurile ce învățeturile publice au avut până astăzi, și a căuta mijloacele prin care aceste lipsuri sar pute îndeplini. Mai înainte de a supune proiectul nostru asupra învățăturilor publice Divanului spre ce depe urmă hotărâre, am găsit de

cuviință a convoca o comisie compusă din bărbați înzestrați cu însușirile cerute spre a lumina acest obiect de mare folos pentru statul nostru ; această comisie pe lângă șeful și directorul Departamentului averelor bisericești și al învățaturilor publice compusă de D. D. logof. N. *Suțu*, Aga *Lasca-rachi Rosetti*, postelnicul *Cuțuresco* și spatariu V. *Alecsandri* sub a noastră însuși prezidenție se va întruni chiar îndată și-și va începe lucrarea. Domniea noastră având de mulțumire a Te socoti și pe D-Ta între acei bărbați carii prin a lor conlucrare vor contrebui spre statornicirea unui sistemu folositoriu de învățatură publică pentru Moldova, Te numește mădulariu acestei comisii în deplină încredire că cunoscutul D-Tale zel pentru binele public precum și cunoștințele D-Tale le vei întrebuița în folosul acestui obiect de multă însemnătate.

NOI GHICA VOEVOD.

Proci N. **Tunu(șii)** (?).

D. D. P. Cazimir.

Secția I-a din depart(amentul) averilor bisericești și al învățăturilor publice.

No. 1391.

1850 April, 3 zile.

Șef secției : **D. Tretej** (?).

(Ilegibil).

XLVI.

Sibiu, 1850 Septemvrie 26

Guvernorul Ardealului, generalul Wohlgemuth, roagă Administrația Bucovinei să controleze serisul ziarului „Bucovina”.

Das in Czernowitz in romanischer Sprache erscheinende Blatt „Bucovina” ist hauptsächlich für die in Siebenbürgen wohnhaften Romanen berechnet, es nimmt daher die politische Haltung dieses einflussreichen Blattes die gespannteste Aufmerksamkeit der Regierung in Anspruch.

Da die demnächst stattfindende Wahl eines griechisch-unirten Bischofs in Blasendorf jedenfalls in diesem Blatte besprochen werden wird, so stelle ich an Euer Hochwohlgeboren das Ersuchen, die diessfällige Tendenz des Blattes mit Aufmerksamkeit zu überwachen.

Es soll in selbem die Bischofswahl nur ganz einfach referiert, sich in keine wie immer geartete Dissertation über die bei der Wahl beobachtete Form und etwaige missliebige Folgen ihres Resultates eingelassen, noch weniger aber irgend etwas berührt werden, was auf eine beabsichtigte Lostrennung der griechisch-unirten von der katholischen Kirche hinzielen würde.

Sollten Aufsätze in entgegengesetzter Richtung in diesem Blatte erscheinen, so wollen Euer Hochwohlgeboren die Versendung der betreffenden Blätter auf Grund des jenseitigen Ausnahmzustandes, und meines gegenwärtigen Ersuchschreibens, mit allem Nachdrucke zu verhindern sich veranlasst finden.

Hermanstadt, den 26-ten September 1850.

Wohlgemuth

F(eld) m(arschall) l(eutnant).

XLVII.

1852, Februarie 9.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Constantin Hurmuzaehi este numit membru al Comisiei legislative.

Noi,

*Grigori Alecsandru Ghica, voevod, cu mila lui Dumnezeu
Domn țarei Moldovei.*

*Cinstit și credincios boer Domniei mele Du-le Dr. Constandin
Hurmuzachi.*

Incredințându-ne despre învățătura ce ați dobândit în științele legilor și osâbite așezăminte precum Ni sau dat dovadă netăgăduită de a D-Tale capățitate în lucrare proectului

învățăturelor publice la cari ați fostu mădulariu, ați tras și acum a noastră luare aminte de a Te rânduî mădulariu la lucrările comisii îndeplinitoare codicilor țerii ce sântu destul de gingașă. Facem dar cunoscut Du-Tale ca după priimire acestui decret să bine voiți a păși în lucrare însercinării pusă pomenitei comisii prin adresul cu No. 181 de la trecutul an 1850 din preună cu osâbitele mădulări anume arătate prin adresul țitat. Pentru care rămănem în așteptare că prin îndelitnicire ce veți întrebuița cu sârguință va răspunde cu deplinătate la chemare Du-Tale.

NOI GHICA VOEVOD.

Secție I din depar(tamentul) dreptății No. 16.

1852 Februar, 9 zile, No. 85.

Vel logofăt, ilegibil.

XLVIII.

Iași, 1853, Iunie 6.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Diploma de avocat a lui Constantin Hurmuzachi eliberată de guvernul Moldovei.

Atestat.

Dumnealui Aga *Costachi Hurmuzachi* prin suplica adresată acestui Departament al dreptăței, arătând dorință a să îndeletnici cu profesie de avocatul în pricini de giudecăți civile, au cerut a i se slobozi atestatul cuvinitu potrivit așezământului în aseminea, pe temeiul însușirilor cu care este înzăstrat despre mai multe ramuri de știință, pentru care au și înfătoșat nomăr de 18 atestate și diplome doveditoare, că D-lui Aga Hurmuzachi au urmat și au finitu cu celu mai bun succesu în scoalele publice din Austria :

A. Toate cursurile elementare (cursu de 4 ani).

B. Toate cursurile gimnaziale (cursu de 6 ani).

C. Toate (cursurile) filosofice (cursu de 2 ani).

D. Toate cursurile de legi și de științi politice (cursu de 4 ani).

Din care atestate s'au văzut că i s'au dat D-sale agăi Hur muzachi de cătră facultatea iuridico-politică a universității din Viena și dovidescu că D-lui au făcut ecsamene cu eminență.

- a) Din dreptulu naturalu privatu.
- b) Din dritul natural public.
- c) Din dritul criminal și codica criminală a Austriei și procedura criminală.
- d) Din statistica generală a Europei.
- e) Din statistica spețială a Europei.
- f) Din dritul roman (legile împărătești).
- g) Din dritul bisericesc.
- h) Din codica civilă a Austriei.
- i) Din dritul feodal.
- k) Din dritul comercial și cambial.
- l) Din științele politice (științele poliției, economia politică, știință finanțială ș. c.).
- m) Din știința legilor politice și din condica despre delict.
- n) Din procedura giudecătorească în pricini de giudecări.
- o) Din procedura giudecătorească în cazuri nesupuse giudecării.
- p) Din stelistica atingătoare de pricini.

După cercetarea căroră atestate Departamentul încredințându-se că D-lui aga Costachi Hurmuzachi poate răspunde la o așa întreprindere de avocat, în privire mai ales și a cunoștinței ce are despre așezământurile acestui Principatu, i-au încuviințat cererea și prin urmare îndeplinindu-se formalitaoa cerșută de art. al 6-le din țitatu așezământ pentru giurământu, un asămenea s'au prescris mai gios în cuprinderea următoare : „Eu aga *Costachi Hurmuzachi* giuru în numele lui D-zeu, a precuratei fecioare Maria și a tuturor sfințelor, precum că tuturor împricinaților, care m'ar cere, m'ar pofti și m'ar împuternici de a stărui și a înainti pricinile

lor în giudecăți, ori în ce pricină, după ce odată voi primi asupra me, voi sluji și voi stărui pe la giudecăți cu dreptate, credință și siguranță, fără deosebire a persoanelor bogate, adecă sau sărace, fără de a cerca vr'o uneltire de vicleșug cu partea protivnică, ne luînd în băgare de samă a acestuea rugăminte, daruri, favor, frică, ură, iubire sau hatîr, voi urma toate după dreptatea și după legi, luînd de la încredințatoriul meu în pricina luată asupra me plata cuvenită ostanelilor mele, nici voi părăsi pe încredințatoriul meu în pricina luată asupra me, afară de vre'o legiuită și bine cuvîntată pricină.”

Drept aceea pe temeiul formalității mai sus prescrise Depart. sloboade D-sale Agăi Costachi Hurmuzachi atestatul de față cu iscăliturile cuvinite și pecetea acestui Ministeriu; pentru care spre obștească știință de o asemenea autorizație dobândită de D-lui aga de a fi avocat, tot odată s'au ordonat și redacției foilor oficiale a publica aceasta.

Logofăt dreptăței, logofătul și cavaler **Costachi D. Sturdza**.
Director Depart. **Raleti**, vornic.
Șef. secției **D. Stefano**, spătar.

Secția 1-a No. 2827, anul 1853. Iuni 6 zilei Iași.

IL.

Iași, 1855 April 28.

Arh. Fam. Hurmuzachi.

Domnul Moldovei conferă lui Constantin Hurmuzachi rangul de Vornic.

Monsieur,

Par le decret ci-joint, vous verrez que S. A. S. le Prince Regnant vient de vous élever au rang de vornik.

Je m'estime heureux de vous le transmettre moi-même, tout en vous félicitant sur une distinction, par laquelle S. A. S. s'est plu à reconnaître les services que déjà précédemment

vous avez rendus au pays, ainsi que votre utile coopération dans les travaux de la commission de lois, qui sont appelés à marquer une ère nouvelle dans le destinées de la Moldavie.

Veillez, Monsieur le Vornik, agréer à cette occasion les assurances de ma sincère estime et de ma considération très distinguée.

C. GHYKA.

Monsieur le vornik Constantin Hourmuzaki.

L.

Iași, 1856, Martie 26.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Domnul Grigore Alexandru Ghica conferă lui Doxachi Hurmuzachi rangul de Vornic.

Noi,

*Grigorie Alexandru Ghica VV. cu mila lui Dumnezeu Domn
Țării Moldovei.*

Cunoscutu și știutu facemu la toți căroră se cuvine a ști, că luându în considerație serviciile ce Du-lui Aga *Docsachi Hurmuzachi* au plinitu, nu mai puțin și ale sale merite personale și credința cătră Noi și Patrie, duple prerogativa ce avemu și hărăzimu rangul de vornic în care însușire orânduimu D. secretariu de Stat al înregistra în cartea rangurilor spre a fi obștește cunoscutu și onoratu duple cuviința.

Datu sau în residența noastră a *Iașilor*, anul mântuirei una mie optu sute cincî zeci și șase, luna Martie în 26 zile, a Domniei noastre anul al șeptelea.

NOI GHICA VODA.

Secretar de stat : Ghlea.

Directorul : Aga A. Fotino

Șeful secției.

Secția I din secretariatul de stat, No. 1974.

Constantin Hurmuzaehi este numit membru al Comisiei juridice.

Noi,

Grigorie A. Ghica, voevod, cu mila lui Dumnezeu, Domn țerei Moldovei.

Cinstit și credincios boer Domniei mele Du-sale arh. vornic
Costachi Hurmuzachi.

Prin partea I. a Condicei civile care s'au elaborat de comisia legilor și care înfățișându-se Divanului obștească au și primit întărirea Noastră, s'au adoptat principiul înființării Ministerului public, adică a Procurorilor statului. Înființarea Ministeriului public cerând ca ne aparat corolar și înființarea juriului în pricinile criminale și în delictele de presă, și așa precum proiectul de lege pentru presă, care are a să supune în curând Divanului general și apoi a să și aplica, privedi așazarea juriului care este o veche instituție a țării ce trebuie rechemată la viață, potrivit anaforalci consiliului Nostru administrativ sub No. . . . prin care ni au supus aceste îngrijiri. Domniea Noastră însărcinăm pe Dumneata ca membru comisiei legilor a te întruni de îndată cu Dumnelor Vornicul *Dimitrie Ralet* și colonelul *Mihail Coșălniceanu* pentru ca în cel mai scurt timp să elaborați un proiect pentru înființarea Tribunalului de jurați însărcinat de a să rosti asupra crimelor și delictelor în de obște și a delictelor în spețial, comisia va ave în privire ca proiectul acesta să fie în potrivire cu codicile penale și de instrucții criminală cu a căroră prelucrare este de mai înainte însărcinată comisia legilor și tot odată să se precizeză și atributele instanțelor judecătorești, într'un chip nimerit și conform cu instituția juraților.

Așteptăm de la răvna și patriotismul D-Tale grabnicul

rezultat al lucrărilor zise, pentru ca în curând să ne putem bucura de a vedea patria noastră înzăstrată cu o instituție folositoare, pe care părinții noștri au avuți, și care este chemată de a încungiura dreptatea cu o mare și puternică garanție.

NOI GHICA VOEVOD.

Secretar de stat : Nleo (?).

Directorul A. Fotino.

Secția I din secretariatul de Stat, No. 15

1856, April, 1.

LII.

Iași, 1856 Aprilie.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Constantin Hurmuzachi primește calitatea de cetățean al principatului Moldovei.

Noi,

*Grigorie Alecsandru Gika Voevod, cu mila lui Dumnezeu
Domn țerei Moldovei.*

D-lui Vornicul *Costaki Hurmuzaki* prin suplica sa din 21 Martie Ne-au făcutu cerire de a se recunoaște de pământeanu, pe temeiul documentelor înfățișate de D-lui în original și anume : a) o carte domniască de la Scarlat A. Calimah Voevod din 20 Iulie 1813. b) o adeverință a Divanului Moldovei din 15 Aprilie 1819, întărită de acelaș Domn. c) O carte domnească de la Ioan Sturza voevod din 2 Noemvrie 1827. d) o învoială din 13 Noemvrie 1831, și e) O cesie din 12 Mai 1846, care dovidescu : 1) Că Hurmuzecheștii au fost pururea din începutu boeri credincioși ai Moldaviei și boeri aleși ai sfatului și ai Divanului domnescu. 2) Că această familie au avutu în Moldova mai multe moșii, dintre care. una câștigată pentru vrednicie prin danie de la prea-fericitul întru pomenire Domnu Grigorie Gika Voevod cel bătrân. 3) Că bunul său medelniceriu Constantin Hurmuzaki care la luarea Bucu-

vinei de cătră împărăția Austriei avea moșii atât în Moldova cât și în Bucovina, a ramasu așezatu în Moldova unde au și trecutu din viață. 4) Că părintele său D-lui vornicul Docsaki Hurmuzaki s'au născut în Moldova la părinteasca sa moșie Horodiștea din ținutul Hărlăului, după luarea Bucovinei, au moștenitu și au stăpănit ca și mulți alți boeri moldoveni atât în Moldova cât și în Bucovina moșii și s'au onoratu la anul 1819 cu rangul de caminar, iar la anul 1827 cu rangul de Agă. 5) Că din moșiile ce părintele său au avutu în Moldova una (giumătate din moșia Teioasa sau Petreștii din ținutul Dorohoiului) au eșitu din stăpânirea sa tocmai la 1831, iar alta (giumătate din moșia Ipoteștii din ținutul Botoșanilor) tocmai la 1846 au trecutu prin cesia cătră una din surorile D-le vornic Costaki Hurmuzaki. 6) Că la 1819 Divanul Moldovei împreună cu Domnul de atunci, iar la 1827 Domnul Ioan Sturza au recunoscutu pe părintele său de proprietaru împărțășitu de toate privilegiile pământești ce au și alți nobili de starea sa ; și 7) Că prin urmare părintele D-sale nici odată n'au încetatu a fi pămînteanu și boeriu moldovanu, nici au putut perde driturile naționalității și ale indigenatului, precumu nu le-au perdutu nici cialalți boeri ai Moldovei, carii avându moșii atât în Moldova cât și în Bucovina, nu petrecu în Moldova, ci în țeri streine, adăogându D-lui vornicul că aceste încungiurări nu lasă nici o umbră de îndoială : 1) că Du-lui este pămîntean moldovan și 2) Că dispozițiile din Capitul al IX. al Regulamentului organicu, Anecsa X, nici se potu aplica în privința D-sale pentru că ele presupunu unu streinu, streinu nou venitu, așa dar necunoscutu și despre care nici se poate încă ști de merită sau nu a fi admisu la bine-facerile indigenatului politicu, presupune unu streinu de nație ba chiar și de religie, iar D-lui au doveditu prin actele de mai susu că este Moldovan și fiu de pămînteanu moldovan, de religie ortodocsă și cunoscutu în Moldova, unde, după finirea studiilor universitare, s'au așezatu și unde petrece de mai bine de doi spre zece ani, în cursulu căroro ori cine au pututu să se încredințeze despre principiile, cugetările și purtările sale și de este și din inimă Moldovanu sau nu.

Pe lângă aceste că este știutu cum că prin ofisele Noastre au fostu numitu ; la anul 1850 membru al comisiei pentru reorganizarea învățăturilor publice, iar la anul 1852 membru al Comisiei Legilor : ca pentru activitatea ce au disvălitu ca redactoru al Regulamentului scolaru, ce astăzi este în lucrare, au fostu onoratu cu rangul de Agă, iar pentru sirguinta sa la comisia Legilor, căria încă la anul 1853 au înfătoșatu partea 1-ia din codica penală, cu rangulu de vornic, și că Logofeția Dreptății pe temeiul diplomelor înfătoșate de Du-lui și care atestază că au urmat și au făcutu cu succesu eminentu cursul învățăturilor gimnaziale, cursul facultăței filosofice, cursul facultăței de Legi și cursul facultăței științelor politice, iau recunoscutu competența și dritul de advocationu în cauze civile, dritu recunoscutu și de Divanul domnescu. Pe aceste dar cuvinte legale și dovezi autentice răzământusă driturile Du-sale Vornicului C. Hurmuzaki de moldovanu și pământeanu, au cerutu prin citata suplică ca să i se recunoască obștește prin slobozirea actului cuvenitu.

Această suplică recomandându cu rezoluția Noastră Divanului Generalu „spre a lua în privire legiuita cerire a D-sale Vornicului C. Hurmuzaki”, Divanul dupre deliberația urmată, prin raportul subu No. 81, Ne încredințați, că din domneștile acturi mai susu enumerate, au recunoscutu în unanimitatea voturilor drepturile de pământeanu ce D-lui Vornic Costaki Hurmuzaki cu toată familia sa are în Moldova precumu și deosebitele servicii săvârșite țerii a D-lui Vornicul, și care îl recomandază de adevăratu fiu al Patriei, nu mai puțin și a le sale merite personale, care aceste titluri puternice l’au îndemnatu a constata cu mulțumire driturile de indigenu ale D-sale Vornicului C. Hurmuzaki și ale întregi sale familii cu toate prerogativele unite cu ele.

Pe acestu temeiu dar și după cunoștința de aproape ce și Inșine avemu despre driturile mai sus arătate, sentimentele de adevăratu patriotu ale D-sale Vornicului Hurmuzachi și despre zeloasele sale servicii în deosebite lucruri însemnătoare la care au fostu cerutu concursul D-sale, spre folosul și luminarea țerii nu mai puțin și despre onestitatea nobilului seu

caracteru în toate relațiile private și publice, Noi în puterea Domneștei Noastre prerogative, prin această Diplomă ce'i slobozimu subu a Noastră iscălitură și pecete, contra-signată de Secretariatul de Statu, facemu cunoscutu tuturoru căroru se cuvine a ști, că recunoaștem și întărimu D-sale Vornicului Costachi Hurmuzachi și întregei sale familii, dritul deplinului indigenatu în Moldova, urmându a se folosi atātu D-lui Vornicul și întreaga D-lorsale familie de toate drepturile însușite boerilor pământeni a acestui principatu, cătu și pogorătorii D-lorsale din neamu în neamu, pentru care amu și poroncitu de a se publica spre obșteasca știință cuprinderea Diplomei de față.

Datus'a aceasta în rezidența noastră, în orașului Iașii la Apriliu, anul mântuirii Una mie optu sute cinci-zeci și șese, iar al Domniei noastre al șeptelea.

(Semnăturile lipsesc).

LIII.

Iași, 1859, Martie 8.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Constantin Hurmuzachi este numit Ministru de Justiție al Moldovei.

Principatele-Unite Moldova și Valahia.

Noi, *Alecsandru Ioan I.* cu mila lui Dumnezeu și voința națională Domn Moldovii și a Țerii românești.

La toți de față și viitori sanatate.

Am dekretat și dekretăm :

Art. 1. — După demisionarea Domnului *Manolaki Kostaki Epureanu* am numit și numim pe Domnul *Konstantin Hurmuzaki* Ministrul nostru Sekretariu de Stat la Departamentul Justiției.

Art. 2, Art. 3,

Art. 4. — Și de pe urmă Ministrul nostru Secretariu de Stat ad interim la Departamentul trebilor streine este însărcinat cu eczecutarea ordonanței de față.

Datu sau în Domniaska noastră capitală Iașii anul una mie optsute cinci zeci și noă luna Martie în opt zile, în anul întâi a Domniei noastre.

ALEXANDRU IOAN I.

Ministrul Sekretariu de Stat ad interim
la Departamentul trebilor streine.

L. Steege.

No. 19.

LIV.

Iași, 1861 Ianuarie 18.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Constantin Hurmuzachi este numit Ministru de Justiție al Moldovei.

Alessandru Ioan I. cu mila lui Dumnezeu și voinția națională Domnu principatelor-unite Moldova și Țeara Româniască.

La toți de facia și viitori sănătate.

In urma demisionărei Ministeriului Nostru de la 30 Aprilie anul contenit, și dupre propoziția președintelui consiliului Nostru de Miniștri din Moldova, numit prin ordonanța noastră de eri sub No. 2 spre completaria noului cabinet.

Am decretat și decretăm ce urmează :

Art. 1. — Domnul *Constantin Hurmuzachi* este numit Ministru Secretar de Stat la Depart. Justiției.

Art. VI. — Și depre urmă Ministrul nostru președinte

al consiliului de Miniștri este însărcinat cu escutarea ordonanței de față.

Datu sau în *Iași*, la 18 Ianuarie anul una mie opt sute șase zeci și unul.

ALEXANDRU IOAN I.

Președintele consiliului Miniștrilor din Moldova

Anastase Pano.

LV.

Iași, 1861, Aprilie 23.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Constantin Hurmuzachi este numit Ministru de finanțe ad interim al Moldovei.

Principatele Unite, Presidentulu consiliului Miniștrilor a Moldovei. No. 167.

Domnule Ministru,

Innălțimea Sa Domnul Principatelor-unite, încuviințând asupra raportului meu telegraficu, insercinarea Domniei Vóstre cu indeplinirea ad interim a funcțiilor de Ministru alu finanelor, până la întórcerea Du-lui *Mavrojeni* de la Bucuresci; am onoarea a vă încunosciința despre aceasta, și a vă ruga, Domnule Ministru, se binevoiți a intra în esersițiul acestor funcții, rămăind a vi se comunica copia de pe Domniasca ordonanță pentru asta însercinare, îndată ce se va subscrie de Innălțimea Sa.

Primiți, Vă rogu, la astă ocazie, asigurarea prea osebitei mele considerații.

Panu.

Domniei Sale Domnului *Constantin Hurmuzachi*, Ministru al Justiției și ad interim Ministru al finanelor.

București, 1861, Mai 4.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Domnul Cuza mulțumește lui Constantin Hurmuzachi pentru serviciile aduse.

Depeșă telegrafică.

D-lui *C. Hurmuzachi* Ministre de la Justice,

Iassy.

Primind felicitările ce-mi adresați pentru reușirea noastră în questiunea națională nu pociu a nu vă aminti serviciile și devotamentul ce însuși Dv. ați arătat pentru aceasta cauză, cât pentru judecătorii insercinați cu o revizie administrativă am invitat pe d. Ministru din Lăuntru a înlătura greutatea ce ați întimpinat prin aceasta în ramul judeciaru.

Domnul Stăpânitoru.

Cernăuți, 1862 Ianuarie 1.

Arh. Buc. Dosarul 1862

Un număr de intelectuali români comunică Administrației Bucovinei că s'a format un comitet provizor pentru înființarea unei Reuniuni de lectură.

Nalte c. r. presiediu !

Curaespundind unei recerintie prea simțite „de a se încunoasce cu progresele de'n limba și literatura romînae”, s'a constituit un comitet provizoriu, care a compus staetutele unei reuniuni romîne de lepturae, a caeriia tendintia este ajungaeciunea sus atinsului scop.

Aceste staetute alaeturate aice în doouae esîmplarce se supun înaltului c. r. presiediu cu rugaemintea cea mai plecatae, ca sac binevoeascae a li da prea graetios înaltae aprobaeciune.

Cernăuți, în 1 a lui Gerariu 1862.

Maedularii comitetului provisoriu :

}	Nikolai Baron Wassilko,
	Leo Csupereovles.
	Leo Popescu.
	Ion al lui G. Sblera.
	Orestes Renney de Herszenyl.

LVIII.

Iași, 1862 Ianuarie, 13.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Domnul Cuza cătră Constantin Hurmuzachi. Ii dorește în-sănătoșare grabnică.

Telegramm

Monsieur *Constantin Hourmuzaki*,

Vienne.

Freiung, Empereur romain No. 7. Je suis heureux d'avoir le droit de vous remercier, je fais des voeux pour votre re-tablissement et votre retour un moment plutôt.

COUSA

LIX.

București, 1862, Martie 27.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Sturdza cătră Constantin Hurmuzachi. Regretă absența lui dela constituirea corpurilor legiuitoare.

Telegramm

Monsieur *Constantin Hourmuzaki*,

Wien.

Répétition demandé.

La cour ouverte aujourd'hui, regrettons votre concours éclairé si nécessaire à sa constitution.

B. Stourdza

LX.

Cernăuți, 1862, Mai 2.

Arh. Buc. Dosarul 1862.

**Alexandru Hurmuzachi comunică Administrației Bucovinei
că comitetul Reuniunii de lectură s'a constituit.**

Inalt c. r. guvern al tierii !

În urma naltului emis d'en 26 Ianuarie a. c. nr. 227 pr. i-și
é comitetul reuniunii romane de leptura libertatea a face
cunoscut, comcae adunantia generala constituitoarie, tienuta
în 19 Aprilie a. c. au ales de presiedinte pe domnul Michael
cavaleriu de Zotta d'en Ocna, și de vice-presiedinte pe domnul
Alexandru cavaleriu de Hurmuzaki.

Dela comitetul reuniunii romanesci de leptura.

Cerneuții, în $\frac{20 \text{ Aprilie,}}{2 \text{ Maiu,}}$ 1862.

Alesandru Hurmusaki.

LXI.

Cernăuți, 1862, Iunie 3.

Arh. Buc. Dosar. 1862.

**Alexandru Hurmuzachi trimite Administrației Bucovinei
statutele Reuniunii de lectură.**

Innalte c. r. presiediu al tiaerii !

În urma înnaltului emis cu datul de'n 19 Maiu 1862 c. n.
No. 1159 pr. se onoreadiae comitetul reuniunii romîne de
lepturae de a curaespunde cu iutialae daetorintiei sale, în-
faetisind înnaltului guvern în întiaelesul emisului de'n 26
Ianuarie 1862 No. 227 pr. un esîmplariu de'n staetutele ei
așia duple cum sînt ele încuviințiate.

Cernaeuții, în $\frac{22 \text{ Maiu,}}{3 \text{ Iunie,}}$ 1862.

Comitetul reuniunii romîne de lepturae.

A. Hurmuzachi.

Cernăuți, 1863, Iunie 1.

Arh. Buc. Dos. 1863.

Gheorghe Hurmuzachi comunică Administrației Bucovinei că comitetul Reuniunii de lectură s'a constituit pentru anul 1864.

Innalte c. r. guvern al țării!

Comitetul Reuniunii române de lectură se onorează, înștiințând pre înaltul guvern, cum cae adunătia generală ținută într'a 14/26 Maiu 1863, și-a ales de presedinte pre Escelintia sa Domnul episcop Eugeniu Hacman și de vice-presedinte pre domnia sa Georgiu Hurmuzachi.

Cernaueuți, într'a $\frac{20 \text{ Maiu,}}{1 \text{ Iunie,}}$ 1863.

Ion al Iul G. Sblera
secretariu.

Georgi Hurmuzachi.
vice-presedinte.

LXIII.

Cernăuți, 1863, Iunie 3.

Arh. Buc. Dos. 1863.

Gheorghe Hurmuzachi roagă înștiințarea pentru schimbarea denumirii Reuniunii de lectură în „Soțietate bucovineană pentru literatura și cultura poporului român”.

Innalte c. r. guvern al țării!

Adunarea generală a Reuniunii române de lectură în Cernaueuti a decis în ședintia sa de'ntr'a 14/26 Maiu 1863 sae prifacae aceastae Reuniune într'uae „Soțietate bucovineană pe'ntru literatura și cultura poporului român“

Aceastae soțietate ar ave de scop, sae grijascac de laețirea culturei naeciunale, de înțierirea, sprijinirea și desvoltarea ei în toate ramurile sciintiale prin studiu, prin elaeborarea

și edarea de opuri, de traetaturi sciintiale, prin premii și stipendii pe 'ntru diferitele specialitaeti de sciintiae, artae și și alte asemenea, și sae fie și un mijloc de înlesnirea studiilor și un centru de adunare spre pertraetarea maeteriilor sciintiale, având de mijloace caerți, foi periodece și tacsele anuale și fondul sotietaetii.

Staetutele acestei sotietaeti, propuse de comitet, s'au desbaetut și votat de adunîntia generalae; deci acum, spre a realisa aceastae dorintiae precît de urgente pre atîta și de fierbinte a adunaerii generale, se onoreadiae comitetul Reuniunii române a substerne înaltului c. r. guvern al taerii aceste staetute noaue, rugîndu-l, a li se încuviinția binevoitoaria aprobare.

Cernaueți, într'a $\frac{22 \text{ Maiu}}{3 \text{ Iuniu}}$, 1863.

Ion al lul G. Sblera,
secretariu.

Georgl Hurmuzachi,
vice-președinte.

LXIV.

București, 1864 Decemvrie, 10.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Domnul Cuza cătră Constantin Hurmuzachi.
Il numește senator.

Telegramma

Monsieur *Constantin Hurmuzache,*

Station *Roman.*

Pour Dulcești

Je viens de vous nommer au Sénat. Je sais que vous avez de-la répugnance a vous transporter, mais en même temps que je vous devais cette distinction je le devais au pays et à moi meme; mes amitiés.

PRINCE REI GNANT

București, 1864, Decembrie 10.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Ministrul președinte M. Cogălniceanu către Constantin Hurmuzachi.

Ii comunică, că a fost numit senator și îl roagă să se prezinte la București în ziua deschiderii Senatului.

Telegramma.

D-ului *Constantin Hurmuzache,*

Roman.

Innălțimea Sa a bine voit a vă numi Senator. Senatul împreună cu adunarea electivă sunt convocate pentru ziua de 6 Decembre. Bine voiți dar a veni în acea zi în București, spre a depune în mâinele Innălțimei Sale jurământul Dv. de senatoru. Prefectura are ordin de a pune la dispoziția Dv. caii de poste trebuitori.

Presid. consiliului de Miniștri.

Cogălniceanu.

No. 1578.

București, 1864, Decembrie, 22

Arh. fam. Hurmuzachi.

Ministrul președinte M. Cogălniceanu către Constantin Hurmuzachi.

Ii comunică, că Senatul l-a ales în absență vice-președinte al său.

Telegramma.

Constantin Hurmuzachi, senator.

Roman.

Senatul României respunzind la dorința Măriei Salle, Domnitoriului și a guvernului seu, va ales astezi în unanimitate vice președinte al seu.

Președintele consiliului de miniștri,

Cogălniceanu.

LXVII.

București, 1864, Decembrie, 23.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Domnul Cuza către Constantin Hurmuzachi.

Ii comunică și-l felicită că a fost ales vicepreședinte al Senatului.

Telegramma.

Monsieur *Constantin Hormuzaki*,

Roman.

Le Senat vient de vous elire a l'unanimité vicèpresident, je vous en felicite et j'assure bien du senat, mes amities.

PRINCE COUZA.

LXVIII.

Cernăuți, 1865, Februarie, 1.

Arh. Buc. Dos. 1865.

Gheorghe Hurmuzachi comunică Administrației Bucovinei că au fost aleși membri onorari ai „Societății pentru cultură” mai mulți cetățeni ai României.

Innalt presidiu c. r. al taerii!

Potriviit cu § 11 al statutelor Societății pe'ntru literatura și cultura romînae în Bucovina, care dispune cumcae : „Mae-dulari onorari se denumesc de adunarea generalae pe temeiu dovedit de capacitate, de înaltae pusaeciune și de alte merite personale” și luînd în privire meritele cele mari, ce și-au caeștigat pe'ntru literatura romînae Domnii *Vasile Alecsandri*, *Dimitri Bolintineanu*, *Constantin Hurmuzaki*, *A. Treboniu*, *Laureanu* și *A. Papiu Ilarianu*. Adunarea generalae a Soșietaeții pe'ntru literatura și cultura romînae de'n Bucovina ținutae în 11/23 Ianuaru 1865 au denumit pe acești renumiți baerbați romîni de membri onorari ai Soșietății acesteia.

Și fiind că § 6 al Statutelor soțietății cere pe'ntru primirea cetațenilor neaustriaci ca maedulari încuviințarea înaltului c. r. guvern, ear' pomeniții baerbați sînt supuși ai principatelor unite-romîne, Comitetul Societației așa darae are onoarea a pofți pre înaltul c. r. Presidiu al țariei, ce sae binevoeascae a învoi legiuita primire a acestor baerbați straeluciți ca membri onorari ai Soțietăetii pentru literatura și cultura romînae de'n Bucovina.

Comitetul soțietăței.

Cernaeuți, într'a $\frac{20 \text{ Ianuariu,}}{1 \text{ Fauru,}}$ 1865.

Georgi Hurmuzachi.

Ambroslu Dimitrovitșae.
Secretariul Soțietăței.

LXIX.

București, 1865, Mai 17.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Ministrul N. Crețuleseu cătră Constantin Hurmuzaehi. Ii comunică, că a fost numit membru al comisiei de examen al avocaților din Iași.

Depeșa telegrafică.

D-lui *C. Hurmuzaki,*

Iași.

Prin decretu domnesc sunteți numitu membru al consiliului esaminator de avocați din Iassy, împreună cu D-nii *Damaschin Bojinca, Nicolae Docan, Al. Șendrea și Octavu Theodori.*

Vă învitu să întrați grabnicu în lucrarea cu care sunteți însercinatu.

Ministru, N. Krețuleseu.

No. 268.

Pitești, 1865 Decembrie, 12.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Un număr de alegători din colegiul marilor proprietari comunică lui Constanțin Hurmuzachi că l-au ales reprezentant al lor în Corpurile legiuitoare.

Telegramma.

D-lui *Costache Urmuzachi* recomandată du-lui prefectu.

Roman.

Devotamentul ce ai manifestat pentru unirea și Tronul Ți-a creat un titlu la recunoștința noastră pe care Ți-o exprimăm astăzi alegându-te în colegiul proprietarilor mari din ce acest district (?) ca mandatar al Națiunii.

Teodor Bratianu, Ștefan Golesecu, Nicolae Golesecu, Malor Mihalu Brătianu, Nicolae Rossetti, Dragoescu, George Enescu, A. Borănescu, Mihail Negulescu-C. Tartășescu, George Pelticaru, Costache Pertțaru, Ion Nicolopulo, Ion Miclescu, Pandele Popescu, Nicolae Coculescu, Malor Mărculescu, Grigorescu, Nicolae Balata, George Leresu, Constantin Mortitu (?), Constantin Trepteanu, Mihail Predescu, Constantin Carabela, Nicolae Goronel (?), Bogdan Mihail, George Papadopolo.

Cernăuți, 1866, Octombrie 25.

Arh. Bucov. Dos. 1866. No. 2785.

Ion G. Sbiera comunică Administrației Bucovinei că a luat în seamă redacția „Foi societății”.

Innalte c. r. Presidiu al țării!

Incetând eșirea „Foi Societății pe'ntru literatură și cultura româna în Bucovina” de 'n cauza rapaosaerii redactorului și editorului ei, D-rului A. Dimitrovița, subscrisul face cunoscut înalțului c. r. Presidiu al țării amesurat

§ 10 de 'n legea presei de 'n 1862, cumcae numita foae de 'n luna lui Noemvre încolo va eși earae-și tot sub acela-și nume, cite uae datae pe lunae, în tipograefia domnului Rudolf Eckhardt în Cernaeuți, însae sub redigerea și editura subscrisului. Ce se atinge de programae foaea va raemîne ca și pînae acuma un organ al Soșietaeții literarie pe 'ntru darea de samae asupra lucaerilor comitetului, va caeutà prin articule sae înnaeinteze scopul Soșietaeții, carele este laețirea, desvoltarea, întaerirea și sprijinirea culturai și a literaeturei romîne în Bucovina; asemene va cuprinde în sine și produ-suri literarie de 'n toate ramurile literaeturei și poate și uae revistae lunariae asupra întîmplaerilor mai însaemnate po-litice.

Cernaeuți, într'a 25 Octomvre, 1866.

Ion al Iul G. Sblera,
profesoriu suplinte de limba și literatura română
la gimnasiul plinariu în Cernaeuți.

LXXII.

București, 1868, Noemvrie, 5.

Arh. fam. Hurmuzachi.

Generalul Nicolae Golesecu cătră Constantin Hurmuzachi. II
comunică, că a fost numit prim președinte al Curții de
Casație din București.

Telegramm.

Domnului *Hurmuzachi,*

Wien.

Leopold Strasset, goldenes Lamm.

Domnitorul vă mulțumește pentru felicitările ce-i faceți și Vă este recunoscător, am plăcere a vă anunța că Măria Sa v'a numit prim președinte la Curtea de Cassațiune.

General Nicolae Golesecu.

București, 1868, Noemvrie 10.

Arh. fam. Hurmuzachi.

**Ministrul Arion către Constantin Hurmuzachi. Il roagă să
vie în țară pentru a lua în primire postul de prim președinte al Curții de Casație.**

Telegramm.

D-lui *Constantin Hurmuzachi.*

Wien,
goldenes Lamm.

Prin decretul Măriei Sale sunteți numit înaltul post de prim președinte curtei de casațiuni și justiție în locul d-lui Sturzea demisionat, comunicându-vă aceasta vă rog să bine voiți a veni la post.

Ministru Arion.

No. 16354.

INDICE

I. NUME DE PERSOANE.

A.

Alexandri Ianeu, 15.
Alexandri Vasile, 15, 17, 26, 32—
34, 109, 128.
Anagnosti Dimitrache negustor, 85.
Andrușeo Ursu negustor, 81.
Antimos patriarh de Ierusalim, 4.
Apostol Nicolai, 81.
Arion, ministru, 132.
Aritonoviei Arlton, 84.
Arseni, monah, 82.
Avraam Grigorie, 45.
Axenti Iordache, 82.

B.

Baloșeseul Isaia arhim., 74, 75.
Balș Alexandru, 12.
Balș Alecu spătar, 83.
Balș Alexandru vornic, 76.
Balș baron, 39.
Balș Constantin, 12.
Balș Const. vornic, 38, 78.
Balș Gheorghe, 104.
Balș Ianeu, 45, 46.
Balș Iordache, 5, 12, 38, 64, 78.
Balș Smarandlța, 78.
Balș Toderiță, 20.

Balș Joița, 77.
Ban Costachi hatman, 81.
Ban Mihalachi, 80.
Bănișel Grigori, 78.
Barițiu Gheorghie, 30, 105—106.
Baria Catarina, 56.
Bașotă Andrei, 58.
Bașotă Iordache, 12, 56.
Bașotă Safta, 12, 57.
Bem general, 16.
Bogdan Ioan, 80.
Bojincă Damascin, 19.
Bolintineanu Dimitrie, 32—33, 128.
Brânzan familie, 6.
Brânzan Dumitraș, 8.
Brânzan Gheorghie, 7.
Brânzan Grigoraș, 7, 8.
Brânzan Ioniță, 8.
Brânzu Paraschiva, 8.
Brânzan Sandu, 7.
Brânzan Toader, 8.
Brânzan Vasile, 8.
Brânzenestii, 8.
Bucovina, ziar 1848, 28, 29, 169.
Bucșănescu Iordachi spătar, 77.
Buhuș agă, 64.
Burghel familie, 77.
Burlan prefectul de Suceava, 67.
Buta Iuon, 83.

C.

Calimachi Alexandru vornic, 85.
Calineluc Ion profesor, 32.
Canano Ioan, 45.
Canta Ilie, 45.
Canta Pintelle sãrdar, 40.
Canta Nicolae spãtar, 64.
Cantacuzino Alexandru, 12, 95.
Cantacuzino Constantin, 12.
Cantacuzino Costachi vist., 64.
Cantacuzino Dimitrie, 12.
Cantacuzino Dimitrie spãtar, 76.
Cantacuzino Gheorghe, 80.
Cantacuzino Gheorghe cneaz, 11,
 54—55.
Cantacuzino Iordachi, 6, 64.
Cantacuzino-Pãșcani Alexandru, 76.
Cantacuzino-Pãșcani Constantin, 78.
Cantacuzino-Pãșcani Mihai, 78.
Cantemir Dimitrie, 97.
Capo d'Istria, 47—49.
Carp Constantin, 5.
Cãrstlan Constantin, 85.
Carusso Dimitrie negustor, 78.
Carusso Iosif medic, 77.
Casimir Panaiotti, 5.
Casimir Petru, 15.
Casimir Vasile, 15.
Cașlehi familie, 12.
Cașlehi Iordachi, 57.
Cașlehi Sandulache, 57.
Cavallar baron, 41.
Cazaleu Dumitru negustor, 85.
Cãzãcescu familie, 6.
Cãzãcescu Gavril, 8.
Cãzãcescu Gheorghe, 8.
Cerneavsehi Mihalachi, 42.
Ciupercovici Leo, 123.
Ciure Theodor cãminar, 67—68.
Chivere Alexandru, 82.
Clement Anghelache, 57.
Clerul, bucovinean, 5.
Cocolicean Ilie, 57.

Cogãlniceau Mihai, 15, 17, 18, 23
 28, 115, 127.
Conta Dimitrie, 15.
Costin Mutencu familie, 6.
Cracalla, familia, 6.
Cracalla Zolța, 8.
Cracalleștii, 8.
Criste Stefanachi, 85.
Crupinsehi, 12.
Crupinsehi Vasile spãtar, 81.
Crivăț Iustin episcop, 15.
Cumbati Anastasie, 45.
Cuțuresco postelnic, 109.
Cuza Alexandru, 15, 25, 120, 123
 126.

D.

Daniil arhim., 12, 14, 86, 102.
Danu Safta 57.
Dãrmachi Ioan ban, 66.
Demianov Constantin, 12, 56.
Demianovici Nicolae negustor, 79.
Diamandi eterist, 58.
Dimitroviță Ambrosiu, 32, 33, 129.
Dinastru Mihalachi calfã, 83.
Dits prefect de poliție, Cernãuți,
 31.
Dobrovolschi-Buchenthal, 10.
Docan Nicolai, 129.
Doneici Gheorghe cãminar, 79.
Donci Iancu, 81.
Dos Alexandru profesor, 82.
Dumitriu Constantin, 83.
Dumitropolls Apostolo, 78.

E.

Ebert Antonia, 88.
Eberl Rosalia, 87.
Eekandt Rudolf tipograf, 131.
Eftelbaș Dimitro eterist, 58.
Epraxia monahã, 78.
Epureanu, 15.

Epureanu Manolăchl, 119.
Eteriștii, 11.
Eteriștii lista celor trecuți în Bucovina, 58—62.

F.

Fermakl eterist, 69—71.
Festii Dumitrachl medeln., 66.
Foala societății, 33, 130.
Fondul religiosar ortodox, 4.

G.

Găina Grigori negustor, 81.
Gardinberg (Gartenberg), general rus, 6—7, 37, 38.
Gherghel Sandache, 12, 57.
Gherghel Todorachi, 58.
Gheorghio Dumitrachl, 80.
Gheorghiu Const. paharnic, 85.
Gheleman Ioan, 58.
Ghica Alecu, 12, 76.
Ghica Dimitrachl, 66, 76.
Ghica Gheorghe, 12, 76.
Ghika Grigori Domn, 17.
Ghica Searlat, 79.
Ghițul Costachl vechil, 54.
Glos Cara, 77.
Gobdelas Dimitrie profesor, 12, 80, 87, 90.
Gramatie Aleco, 78.
Gramatie Gheorghie zugrav, 82.
Green Constantin vornic, 38.
Grecul Stavrl, 82.
Gvlazdovsehl Vasile, 84.
Gvlazdovsehl Ignaz, 84.

H.

Habsburgil, 3.
Haeman Eugénie, 32.
Hagl Dumitru, 82.

Hajdău Bogdan, 26.
Helndl, 88.
Hereseul Iile staroste de Cernăuți, 38.
Hoștinar Gheorghe, 83.
Hrlste Anastasi eterist, 69.
Hrlstodol Caso negustor, 80.
Hrlstodor Stefan negustor, 80.
Hurmuzaehi Alecu, 12, 28, 30, 31, 31, 34, 124.
Hurmzaehi Alecu căminar, 78, 86.
Hurmuzaehi Constantin, 17, 18, 21—28, 32—34, 108, 110—112, 115—119, 121—123, 126—128, 130—132.
Hurmuzaehi Doxachl, 8, 10, 14, 16, 95, 100, 114.
Hurmuzaehi Eudoxiu, 107—108.
Hurmuzaehi Eufrosina, 10.
Hurmuzaehi Gheorghe, 28, 32, 33, 126, 129.

I.

Iacobovlel Iosif, 45.
Iacobovlel Valerian, 45.
Iamandl Toma, 6.
Ianovlel Iuon, 82.
Iaslinski, 89.
Iarlon Paplu A., 32, 33, 128.
Ilschi boier, 74.
Imbault staroste de Cernăuți, 7, 38.
Ioan Margarit negustor, 79.
Ioneseu, 15.
Iordachl eterist, 69.
Ioseph Simion negustor, 57.
Ispllantl Alexandra, 10, 11, 50, 51, 53.
Isac de Costinești, 6.
Istrati N., 21, 22.
Istrati Catrina, 85.
Iuon Marla, 81.
Iustin de Edessa episcop, 103.

K.

Kossuth, 29.
Kraus Iohann prof. de muzică,
 12, 57, 80.
Krețulescu N. ministru, 129.

L.

Lăcătăș Vasile, 81.
Lampi Kasandra, 82.
Laurian Treb. A., 32, 33, 128.
Lazo Dimitrie negustor, 79.
Lazonschi Iordachi, 83.
Leon Ienachi, 57.
Leporides Gheorghe negustor, 79.
Leporitzo Lissi Nicolai negustor,
 79.
Lepontzo Sterio negustor, 79.
Lochmann Iohann farmacist, 12, 57.
Luis Maria, 79.

M.

Mabeipsas Ioan eterist, 53.
Malulla Anastasi maior rus, 97.
Manoli Ileana, 83.
Manoli Stefan, 78.
Manu Zamfirița, 77.
Marcovici Anița, 82
Mateiaș Gavrilaș logofăt, 6
Mavrocordat vornuic, 64.
Mavrocordat Alecu, 45, 64.
Mavrocordat Catinea, 76.
Mavrojeni 121.
Mavromati Ioan, 12, 56, 78.
Meletie mitrop. Moldovei, 29, 103.
Miclescul Constantin, 57.
Miclescul Scarlat, 12, 56.
Mihalaehi secretar, Cernăuți, 39.
Mironovici Angheli, căminar, 84.
Moldovanul, 15.
Moruzi Alexandru. 15.
Musteață familia, 3, 4.

Musteață Anica, 9, 92, 95.
Musteață Ioan, 9, 95.
Musteață Marla 9, 91.
Nusteață Teodor, 4, 5, 7, 8, 37, 39-
 40—43, 46, 91, 95.
Mutineeasa (Costin) Anița, 8.

N.

Nasim Aga turc, 83.
Neculee Constantin 77.
Neculee Ioan, 12, 53, 79.
Neculee Smaranda, 54.
Nedoba Gheorghe ban., 77.
Negri Costache, 15-
Negruț Gheorghe sărdar, 64.
Negruț Prohirița, 64.
Nicolai Constantin, 82.
Nicolau Panaite învăț. grec, 81-
Nicoliei Ioan eterist, 58.
Nicolaiev, 52.

O.

Olar Gheorghe, 82.

P.

Papacoste Cristodor preot, 80.
Pascal Dochița, 82.
Pavlovici Gheorghe eterist, 58.
Pavloovici Stoieo eterist, 58.
Pavlovsehi Veneel croitor, 83.
Papazoglu Gheorghe, 12, 56.
Pentedecca Const; eterist, 52, 53
Petrino familie, 3, 4.
Petrino Alexandru, 10.
Petrino Angelica, 10.
Petrino Apostolo Ioan, 9, 10, 12,
 43, 44, 80.
Petrino Aristea, 10.
Petrino Catarina, 10.
Petrino Dimitrie, 10.
Petrino Elena, 10.

Petrino Eufrosina, 10.
Petrino Hristodulo Ioan, 9, 10, 12,
 40—44, 46, 56, 78.
Petrino Maria, 10.
Petrino Nicolai, 10.
Petrino Oto, 10.
Petrino Penelope, 10.
Petrinio Petru, 10.
Petrovici Anastasia, 10.
Petrovici Dimitro eterist, 58.
Petru Stefan, eterist, 58.
Pițoni Sultana, 81.
Poleovnie Gheorghil, 83.
Polihronie Moisie, 58.
Popa Dumitru, negustor, 81.
Popescu Leo, 123.
Poponi Nicolai, 83.
Popoviel Biago eterist, 58.
Potlog Andrel, 6.
Potlog Manole, 6, 7.
Prăjeseul Ion, 6.

R.

Racoviță Vasile profesor, 79.
Ralet Alexandru, 9, 91, 96.
Ralet Alecu spătar, 79.
Ralet Catrina, 96.
Ralet Dimitrie, 96, 115.
Ralet Elena, 96.
Ralet Maria, 96.
Ralet Teodor, 15.
Rășeanu Const., 617.
Renney Oreste 123.
Reuniunea de lectură Cernăuți, 30,
 31, 122 124—5.
Rizu Lambro, 95.
Romalo 15.
Rosnovan Catrina 77.
Rosetti (Russet, Roset) Dracaei
 13, 66, 77.
Rosetti Iordaeihl, 5, 40, 41.
Rosetti Lasearaehe, 38, 109.
Rosetti Manolache 97.

Rosetti Marioara, 83.
Rosetti Nicolai 5, 39, 40—1,..
Rosetti Petraehl, 77.
Rosetti Răduceanu, 64, 76.
Rosetti Stefan, 15, 98.
Rosetti Zoița 77.
Rosolino Cristina, 54.
Rosolino Ruxanda, 54.
Rumianțov general rus, 6, 37..

S.

Sadagorski vezi Gardinberg
Sadler, 8.
Samareaș Alecu, 12, 77.
Săvăseul familie, 6.
Săvăseul Șerban, 7.
Sbiera Ion, 123 131.
Seorțeseul Anastasie, 12, 57.
Slea Neolae, 72.
Slon Gheorghle, 15, 104.
Slon Teodor, 15, 104.
Socetatea pentru cultură Cernăuți,
 30, 32, 125, 128.
Sollas Maroros, eterist, 47—49.
Sorocean Ecaterina, 85.
Stan Iordaeihl polcovnic, 66.
Stati Gheorghle, învăț. grec, 82..
Sturza Costaeihl, 76.
Sturza Dimtirle, 13.
Sturza Grigorl, 25—6.
Sturza Grigoraș, 77.
Sturza Ioa Sandu, 101.
Sturza Mihai, 77.
Sturza Mihalaehi, 6.
Sturza Paraschiva, 6.
Sturza Sandulaehe, 12, 76, 99.
Stutterheim guvernorul Bucovinei, 87..
Suțu Mihai, 11.
Suțu Nicolai, 109.

S.

Șadbel Teela, 80.
Șaguna Andrel, 107.

Șendrea Alexandru, 129.
Schmelz Bernard, 80.
Schmerling, ministru, 108.
Șmilț, medic, 45.

T.

Teodori Octavu, 129.
Teodorovici Dionisie, 84.
Tupilat Constantin, 82.

U.

Ursachi, familie, 6.
Ursachi Catrina, 6.
Ursachi Gheorghii, 6.
Ursachi Vasile. (Varlaam), 6.

V.

Vameș Anastasi, 82.
Vasilea a lui Matei, 78.

Vasileo Nicolai, 123.
Venedict, egumen mân. Secu, 13,
66.
Veniamin, mitrop, 12, 13, 15, 73—5,
79, 86, 98.
Ventura Ralu, 10.
Vlad, familie, 6.
Vogoridi Nicolai, 20, 25.
Voleinschi Ioan, 8.

W.

Wohlgemuth, general, 29, 110.

Z.

Zamfir Manole, căpitan de Coțmani, 6.
Zielinski Ignatz, 82.
Zosin Dumitraehi, 15.
Zota Mihai, 31.
Zografi Anastasi, 82.

2. NUME GEOGRAFICE

A.

Agentia austriacă din Iași, 67.

Austria, 3.

B.

Bahrnești, sat, jud. Rădăuți, 5, 9, 92.

Băloșești, sat, Moldova, 99.

Bărnovsehl, mănăst., 5.

Bășarabia, 10, 46, 64, 94.

Belgrad, oraș, 58.

Bolan, sat, jud. Cerănuți, 12, 53,
79, 80.

Bosance, sat, jud. Suceava, 12, 74,
75, 79, 98.

Botoșani, oraș, 9, 12, 57, 92.

Brăeasa, pârâu, Moldova, 92.

Brăești, sat, jud. Suceava, 58.

Brăila, oraș, 68.

Bucecea, sat, ținut. Botoșani, 5, 9, 91.

C.

Cârjoala (Zhereni), sat, Moldova 99.

Cernauea, sat, jud. Cernăuți, 8, 12,
14, 16, 78.

Cernăuți, oraș, 6, 9, 15, 39, 66, 73,
75—80, 89.

Cernăuți județ, 5, 7, 37, 38.

Cetățuța mănăst., 5.

Cherson, 52.

Cornul-Iunel sat, jud. Suceava, 71.

Costâna, sat, jud. Suceava, 12, 57, 79.

Costești, sat jud. Storojineț, 9, 93.

Costinești, sat, 6.

Crasna, sat, jud. Rădăuți, 64, 74.

Crimea, 50, 52.

Cozla mănăst., 69.

D.

Dorohol, oraș, 12, 57, 58.

Draclneț, sat, jud. Cernăuți, 4, 9, 93.

F.

Forum Nobilium din Cernăuți (Tribunalul nobililor), 66.

G.

Galata, mănăst., 5.

Galița, 3.

H.

Hellespont, 50.

I.

Ianina, oraș, Grecia, 58.

Iași, oraș, 3, 9, 12, 46, 54, 68, 99.

Iași, județ, 7.

Ierusalim, patriarhie, 4.

Ionășeni, sat, Moldova, 56.

L.

Lemberg, oraș, 5, 89.

M.

Macedonia, 4.

Mamornîța, sat, jud. Cernăuți, 88.

Mânzătești, sat, jud. Iași, 7.

Moldova, țară, 3, 4, 67, 75, 94.

N.

Neamț, oraș, 70.

Nieșani, sat, Moldova, 9, 91.

O.

Ocna, sat, jud. Cernăuți, 76.

Odesa, oraș, 48, 50, 52, 57.

P.

Pobrota mănăst., 4.

R.

Rădăuți, oraș, 57, 80.

Rădăuți, episcopie, 6.

Rohozna, sat, jud. Cernăuți, 6, 7, 38, 93.

Rujnița, sat, jud. Bălți, 10.

Rusia, 52.

S.

Sadagura, târg, jud. Cernăuți, 6, 9, 37, 78—79, 91, 93.

Sârbla, țară, 58.

Secu, mănăst., 65, 66, 69.

Siblu, oraș, 110.

Sirete, oraș, 12, 57, 58, 78.

Slatina, mănăst., 71.

Storojineț, oraș, 12, 57.

Suceava, oraș, 12, 78, 80, 82.

Suceava, prefectură, 98, 103.

Șendriceni, sat, jud. Dorohoi, 12, 57.

Șerăuți, slobozi, jud. Cernăuți, 8.

T.

Taganrog, 52.

Târgoviște, oraș, 11.

Telșoara, sat, jud. Botoșani, 5, 9, 92.

Telșoara, pârâu, Moldova, 92.

Tesalla, țară, 58.

Toporăuți, sat, jud. Cernăuți, 4, 9, 79, 93.

Tristiana, sat, jud. Cernăuți, 4, 9, 93.

Turlin, sat, jud. Cernăuți, 80.

V.

Valeva, sat, jud. Cernăuți, 79.

Varșovia, oraș, 8.9

Vascăuți pe Ceremuș, sat, jud. Cernăuți, 5, 9, 10, 12, 40, 44, 46, 80.

Vascăuți pe Sirete, sat, jud. Rădăuți, 4, 9, 92.

Vlena, oraș, 3.

Vlena, universitate, 17.

Vladnic, sat, jud. Iași, 46.

Voleineț, sat, jud. Rădăuți, 4, 9, 92.

Voloca pe Ceremuș sat, jud. Storojineț, 9. 40.

W.

Wallachey, 51.

Z.

Zadubriuca, sat, jud. Cernăuți, 5, 40, 93.

Zvineace, sat, jud. Cernăuți, 8

C U P R I N S U L

	<u>Pagina</u>
1. Familille Musteață și Petrino	3—10
Izolarea Bucovinei de restul Moldovei, 3. Teodor Musteață în Moldova, 4. Teodor Musteață trece în Bucovina, 5. Tovărășia pentru cumpărarea moșilor boerești din Moldova, 5. Trecutul moșiei Rohozna, 6. Inceputul târgului Sadagura, 6. T. Musteață se așează în Sadagura, 7. Prăvălia de coloniale din Iași a fraților Hristodor și Apostolo Petrino, 9. Frații Petrino cumpără moșia Vascăuți din Bucovina, 10.	
2. Refugiații moldoveni dela anul 1821 și 1848	10—17
Ipsilanti, 10. Cneazul Gheorghe Cantacuzino, 11. Jafurile Etereștilor și ale Turcilor, 11. Boerii moldoveni se refugiază în Bucovina, 12. Primirea amicală din partea Românilor din Bucovina, 14. Guvernul Bucovinei invită pe refugiați să părăsească Bucovina, 14. Refugiații moldoveni dela anul 1848, 15. Mulți din ei petrec la Cernauca lui Doxachi Hurmuzachi 16.	
3. Constantin Hurmuzachi	17—27
C. Hurmuzachi trece în Moldova, 17. Comitetul Unirii, 18. C. Hurmuzachi face propagandă politică, 19. Pasivitatea politică a Unioniștilor, 21. C. Hurmuzachi, șeful biroului de corespondență, 21. N. Istrati, 21—22. C. Hurmuzachi membru al Divanului ad-hoc al Moldovei, 23. C. H. documentează îndreptățirea dorințelor Moldovei formulate de M. Cogălniceanu, 23. C. H. raportor al chestiilor generale, 24. C. H. sprijinește candidatura prințului Grigorie Sturza, 25. Hajdău și Alecsandri critică pe C. H., 26—27.	
4. Efecte binefăcătoare	27—34
Ziarul „Bucovina, 28. Alecu Hurmuzachi caută corespondenți 30. Reuniunea de leptură, 30. Constituirea ei, 31. Societatea pentru cultură, 32. Cursul de istorie națională, 33. Foaie societății pentru cultură, 33.	

1. 1796, 15/XI. — Uricul târgului Sadagura 32
2. 1798, 24/III—Teodor Musteață, cumpărând moșiile fondului religios situate în Moldova, primește ca amanet dela boierii Nicolae și Iordache Ruset moșiile Vascăuți și Zadubriuca, asigurând astfel statul austriac de banii ce-i mai datorește 39
3. 1808 30/V. — Teodor Musteață vinde lui Hristache Ioan Petrino moșia Vascăuți pe Ceremuș și $\frac{1}{4}$ de Voloca 40
4. 1808, 1/VI. — Frații Hristodulo și Apostolo Petrino se înțeleg, ca la prăvălia din Iași ce o poartă în comun, Hristodulo să participe cu $\frac{2}{3}$, iar Apostolo cu $\frac{1}{3}$ din cheltueli și venit, iar moșia Vascăuți pe Ceremuș ce se va cumpăra s'o stăpânească Hristodulo, obligându-se a despăgubi pe fratele său cu o treime din prețul moșiei 43
5. 1814, 24/XI. — Frații Hristodor și Apostol Petrino desființează tovărășia. Hristodor rămâne stăpânul moșiei Vascăuți pe Cer., iar Apostol stăpânul prăvăliei din Iași, pe care până acuma au purtat-o în comun 44
6. 1816, 12/III. — Se încheie o înțelegere între frații Hristodor și Apostol Petrino. Apostol primește moșia Vascăuții pe Ceremuș, iar Hristodor moșiile Vladnic și Urecheștii din Moldova și moșiile din Basarabia 46
7. 1821, 9/II. — Grecul Maroros Sollas către secretarul contelui Capo d'Istria. Roagă să i se permită a intra în corespondență directă cu Capo d'Istria. 47
8. 1821 9/II. — Grecul Maroros Sollas către contele Capo d'Istria. Roagă să i se trimită bani pentru a putea pleca la Petersburg, având a face comunicări importante 49
9. 1821, primăvara. — Un necunoscut către A. Ipsilanti. Face comunicări asupra entuziasmului care a cuprins pe Grecii de la Odessa 50
10. 1821, primăvara. — Un necunoscut către A. Ipsilanti. Comunică ce rezultate a dat propaganda militară făcută între Grecii din Rusia 51
11. 1821, 5/IV. — Alexandru Ipsilanti trimite în Moldova pe C. Penedeca 52
12. 1821, Aprilie. — Const. Penedeca trimite în Moldova pe Ioan Mabeipas pentru a organiza armata eteristă 53
13. 1821, 12/IV. — Domeniul Boian comunică Administrației din Cernăuți lista persoanelor din Moldova refugiate în Bucovina 53
14. 1821, 19/V. — Gh. Cantacuzino comunică populației Moldovei că a reapărut cu armata sa pentru a asigura avutul 54

15. **1821, 19/V.** — Gh. Cantacuzino comunică guvernului din Moldova că a reapărut pentru a asigura liniștea 55
16. **1821 29/V.** — Lista persoanelor refugiate din Moldova, aflătoare în Tereblecea 56
17. **1821, 15/VI.** — Lista persoanelor care din cauza turburărilor din Moldova s'au refugiat în Bucovina pe la pichetul Sinăuți în zilele de 1—12 Iunie 1821 56
18. **1821, 10/VIII.** — Lista eteriștilor refugiați în Bucovina pe la pichetul Dornei în zilele de 31/VII—1/VIII 1821 58
19. **1821, 18/IX.** — Un număr de boieri moldoveni se plîng prefectului de Suceava că la hotarul Bucovinei se vînd pe un preț de nimic lucrurile lor furate de răufăcători 62
20. **1821, 20/IX.** — Administrația Bucovinei eliberează boerului din Basarabia Gheorghe Negruț permisul de petrecere în Bucovina pe timp de două luni 64
21. **1821, 7/X.** — Câțiva boeri moldoveni roagă ca eteriștii aflători în Bucovina să fie interogați pentru a se ști cine i-a îndemnat a ocupa mănăstirea Secu 65
22. **1821, 23/X.** — Vornicul Dracachi Roset către Agenția austriacă din Iași. Roagă ca egumenul mănăstirii Secu, Venedict, să fie oprit la Cernăuți pentru a da socoteală asupra juvaerelor predate lui 66
23. **1821, 30/X.** — Căminarul Tudorachi Ciure informează pe comisarul austriac dela Suceava Burian asupra situației militare din Moldova 67
24. **1821, Octomvrie.** — Eteristul Hriste Anastasi comunică în ce fel a fost asediată de Turci mănăstirea Secu 69
25. **1822, 20/III.** — Lista scrisorilor, adresate refugiaților moldoveni, confiscate la cetățeanul moldovean Nicolae Sica 72
26. **1822, 17/IX.** — Consistoriul ortodox din Bucovina către Administrația Bucovinei. Roagă să i se permită a găzdui în casele episcopale dela Cernăuți pe mitropolitul Moldovei Veniamin 73
27. **1822, 25/XI.** — Arhimandritul Isaia Baloșescul către Administrația Bucovinei. Comunică că mitropolitul Moldovei a vizitat mănăstirile din Bucovina 74
28. **1822, 17/XII.** — Mitropolitul Veniamin către Administrația Bucovinei. Roagă să i se permită a mai rămânea o lună în Bucovina 75
29. **1823, 2/II.** — Lista boierilor moldoveni refugiați în Bucovina cu indicarea localităților unde s'au așezat 76
30. **1823 9/II.** — Guvernorul Bucovinei Stutterheim invită pe mitropolitul Veniamin să se înapoleze în Moldova sau să plece în interiorul Austriei 86

31. 1823, 6/V.— Directorul școlii centrale dela Iași Dimitrie Godelas către Guberniul din Lemberg. Cere urmărirea și pedepsirea soției sale Rosalia care l-a părăsit	87
32. 1825, 19/IX.— Testamentul lui Teodor Musteață	91
33. 1825 19/XI.— Lista persoanelor care au sosit în Sadagura venind din Moldova împreună cu doamna Maria Ralet	96
34. 1825, 20/XI.— Marele Vornic Ștefan Rosetti către împăratul austriac. Sollicită cetățenia austriacă	96
35. 1826, 27/I.— Mitropolitul Moldovei Veniamin roagă să i se îngăduie a mai rămâne în Bucovina	98
36. 1826, 26/IV.— Sandulache Sturza, fiind fugar la Cernăuți, comunică log. că va trimite vechil cu scrisorile trebuitoare la cercetarea ce se va face pentru moșia Zbereni (Cărjoaia)	99
37. 1827, 2/XI.— Ioan Sandu Sturdza, considerând marile merite naționale ce și le-a câștigat Doxachi Hurmuzachi, conferă acestuia rangul de vel agă	100
38. 1828, 14/V.— Arhimandritul Daniil mulțumește Administrației Bucovinei pentru tratamentul uman, care i s'a acordat în timpul petrecerii sale în Bucovina	101
39. 1848, 30/III.— Autoritățile militare către Administrația Bucovinei. Comunică că au permis refugiaților moldoveni intrarea în Bucovina	102
40. 1848, 13/IX.— Ep. Iustin de Edessa roagă Administrația Bucovinei să-i permită a petrece în Bucovina	103
41. 1848, 24/XI.— Refugiații moldoveni Gheorghe Balș, Teodor și Gheorghe Sion primesc pașapoartele vizate pentru Franța	104
42. 1849, 21/VI.— Un corespondent din Cernăuți comunică în ce fel a fost tratat de autoritățile rusești Gheorghe Bariț	105
43. 1849, 20/VII.— Ep. Șaguna roagă pe comisarul Bach să ocrotească poporul român din Ardeal	107
44. 1850, 10/III.— Cancelarul austriac Schmerling către Guvernorul Bucovinei. Roagă să caute pe Eudoxiu Hurmuzachi care a fost numit membru al Comisiei însărcinată cu traducerea în românește a legilor austriace	107
45. 1850, 3/IV.— C. Hurmuzachi este numit membru al Comisei învățăturilor publice	108
46. 1850, 26/IX.— Guv. Ardealului, gen. Wohlgemuth, roagă Administrația Bucovinei să controleze scrisul ziarului „Bucovina”	109
47. 1852, 9/II.— C. Hurmuzachi este numit membru al Comisiei legislative	
48. 1853, 6/VI.— Diploma de avocat a lui C. Hurmuzachi eliberată de guvernul Moldovei	111

49. 1855, 28/IV.— Domnul Moldovei conferă lui C. Hurmuzachi rangul de vornic 113
50. 1856, 26/III.— Domnul Grigore A. Ghica conferă lui Doxachi Hurmuzachi rangul de vornic 114
51. 1856, 1/IV.— C. Hurmuzachi este numit membru al Comisiei juridice 115
52. 1856, Aprilie.— C. Hurmuzachi primește calitatea de cetățean al principatului Moldovei 116
53. 1859, 8/III.— C. Hurmuzachi este numit Ministru de Justiție al al Moldovei. 119
54. 1861, 18/I.— C. Hurmuzachi este numit Ministru de Justiție al Moldovei 120
55. 1861, 23/IV.— C. Hurmuzachi este numit Ministru de finanțe ad-interim al Moldovei 121
56. 1861, 4/V.— Domnul Cuza mulțumește lui C. Hurmuzachi pentru serviciile aduse 121
57. 1862, 1/I.— Un număr de intelectuali români comunică Administrației Bucovinei că s'a format un comitet provizor pentru înființarea unei Reuniuni de lectură 122
58. 1862, 13/I.— Domnul Cuza către C. Hurmuzachi. Ii dorește în-sănătoșare grabnică 123
59. 1862, 27/III.— Sturdza către C. Hurmuzachi. Regretă absența lui dela constituirea corpurilor legiuitoare 123
60. 1862, 2/V.— Alex. Hurmuzachi comunică Administrației Bucovinei că comitetul Reuniunii de lectură s'a constituit . . . 124
61. 1862, 3/VI.— Alex. Hurmuzachi trimite administrației Bucovinei statutele Reuniunii de lectură 124
62. 1863, 1/VI.— Gh. Hurmuzachi comunică administrației Buc. că comitetul Reuniunii de lectură s'a constituit pentru anul 1864 125
63. 1863, 3/VI.— Gh. Hurmuzachi roagă încuviințarea pentru schimbarea denumirii Reuniunii de lectură în „Soțietatea bucovineană pentru literatura și cultura poporului român” 125
64. 1864, 10/XII.— Domnul Cuza către C. Hurmuzachi Ii numește senator 126
65. 1864, 10/XII.— Ministrul președinte M. Cogălniceanu către C. Hurmuzachi. Ii comunică, că a fost numit senator și îl roagă să se prezinte la București în ziua deschiderii senatului. . . 127
66. 1864, 22/XII.— Ministrul președinte M. Cogălniceanu către C. Hurmuzachi. Ii comunică că Senatul l-a ales în absența vice-președinte al său 127
67. 1864, 23/XII.— Domnul Cuza către C. Hurmuzache Ii comunică și-l felicită că a fost ales vicepreședinte al Senatului . . 128

68. 1865, 1/II.— Gh. Hurmuzachi comunică Administrației Bucovinei că au fost aleși membrii onorari ai „Societății pentru cultură” mai mulți cetățeni ai României 128
69. 1865, 17/V.— Ministrul N. Crețulescu către C. Hurmuzachi. Ii comunică, că a fost numit membru al comisiei de examen al avocaților din Iași 129
70. 1865, 12/XII.— Un număr de alegători din colegiul marilor proprietari comunică lui C. Hurmuzachi că l-au ales reprezentant al lor în Corpurile legiuitoare 130
71. 1866, 25/X.— Ion G. Sbiera comunică Administrației Buc. că a luat în seamă redacția „Foil societății” 130
72. 1868, 5/XI.— Gen. Nicolae Golescu către C. Hurmuzachi îi comunică, că a fost numit prim președinte al Curței de Casație din București 131
73. 1868, 10/XI.— Ministrul Arion către C. Hurmuzachi. Ii roagă să vie în țară pentru a lua în primire postul de prim președinte al Curții de Casație 132

PUBLICAȚIUNILE AȘEZĂMÂNTULUI ION C. BĂCILĂ

	Lei
I. Ion C. Băcilă , Bibliografia războiului pentru independență (1877—1878), București, 1927 pag. 52	40
II. P. P. Panaitescu , Nicolae Bălcescu, Patru studii istorice..., însoțite de o schiță biografică și bibliografică, București, 1928 pag. 64	45
III. Liviu Marian , B. P. Hasdeu, schiță biografică și bibliografică, București, 1928 pag. 30	25
IV. Mihail Popescu , Documente inedite din preajma Unirii Principatelor, București, 1928 pag. 68	45
V. Emil Vîrtosu , I. Heliade Rădulescu, Acte și scrisori, București, 1928 pag. 104	60
VI. Dobrogea , Patru conferințe ale Universității Libere de I. Andrieșescu, C. C. Giurescu, A. Popovici-Băznoșanu și I. Simionescu. București, 1928 pag. 100 + 20 planșe	75
VII. Mihail Popescu , Documente inedite privitoare la Istoria Transilvaniei între 1848 — 1859. Acte din Arhivele dela Viena. București, 1929 pag. XXVI + 347.	250
G. I. Brătianu , Le Problème des frontières russo-roumaines pendant la guerre de 1877 — 1878 et au congrès de Berlin. București, 1928, pag. 52 + 1 hartă	45

PUBLICAȚIUNILE AȘEZĂMÂNTULUI ION I. C. BRĂȚIANU

	Lei
I. Ion I. Nistor , Unirea Bucovinei, Studiu și documente. București, 1928, pag. 214	160
II. Șt. Ciobanu , Unirea Basarabiei, Studiu și documente cu privire la mișcarea națională din Basarabia în anii 1917—1918. București, 1929, pag. 314 + LXXXIX	280

VERIFICAT
1987

